

2 Chronicles

Hay A'at Tuwen 2 Chronicles

Hituwen liblu ya hay ipa'innilana ya hi Apu Dios ya aggena inwalong nadan tataguna an tinanud Israel. Te ta'on hi inyen di binuhulda didah udum hi boble ya wadada damdamay imanamut i dida hi ad Judah. Te hidin wadadah bobleda ya dakol di ni'iboblen dida hinadan adi mangun'unud i Apu Dios ya mi'buhulda bo udot i dida.

Mu nan nuntudo' ituwen liblu ya ipapanomnomna i didan tinanud Israel an wagahan bon Apu Dios dida an umat handi. Mu mahapul an hi Apu Dios di pundinolanda ta hiyay ukod an mamoddang ya mangipapto' i didah inggana.

Hay Nitudo' Ituwen Liblu

1. Hay nunwagahan Apu Dios hinadan a'ammot di tinanud Israel hi nangipiyamaandah nan Templo ya hay namto'ana i Solomon hi patul ot idatnay la'ingna an mun'ap'apu i dida (2 Chronicles 1-9)
2. Hay pangdatan Apu Dios hi gunggunan nadan manginaynayun an mangun'unud i hiya ya hay pundusaanah nadan adi mangun'unud i hiya (2 Chronicles 10-36)

¹ Hi Solomon an imbabalen nan patul an hi David ya nahamad mo nan pun'ap'apuwana te winagahan Apu Dios an dayawona ot idattanah ongal an abalinana.

² Ta impa'ayag Solomon nadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan opisyal di hinlilibu ya opisyal di hinggagahut an titindalu ya nadan mangipanuh hi tatagu ya ta'on on nadan mangipangpanguluh nadan himpahimpamu'un. ³ Ta na'amungda ot umedah nan pundayawan hi ad Gibeon an awadan nan tabernakel an hidiye din impiyamman din baal Apu Dios an hi Moses hi awadandah nan agge naboblayan. ⁴ Mu nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios ya inyen mon tuwalin David hi ad Jerusalem hidin nangilpuwandah ad Kiriath-Jearim ot eda iha"ad hinan impiyammana an pangiha"adanda. ⁵ Mu nan gombang an punggobhan hi mi'nong i Apu Dios an inyamman din hi Besalel an imbabalen Uri an hi na' Hur ya wahdi hi ad Gibeon hinan hinangngab nan tabernakel. Ta hiya nan immedahdi da Solomon ya nadan tatagu ot eda mundayaw i Apu Dios. ⁶ Ot ipi'nong da Solomon di hinlibu (1,000) an maghob an mi'nong i diyen gombang an punggobhan hi mi'nong i Apu Dios.

⁷ Ya i diyen nahdom ya numpa'inop hi Apu Dios i Solomon ot alyonay, Ibagam nan pohdom an idat'un he"a.

⁸ Ya alyon Solomon di, Impatigom di ongal an pamhodmu ya ulem i ama an hi David. Ya teen ad uwani ya ha'on di inhukkatmu i hiya hi patul. ⁹ Mu tun tatagun ipapto"u ya dakkodakkoldan umat hi hupu' di dinakolda. Ot hanat impa'annungmu nadan imbagam i ama an hi David. ¹⁰ Ya daan mo ta idattana' hi la'ing ya hay abalina' an manginnilah nipto' hi ato'

ta wan abalina' an mun'ap'apu i datuwe tayyan dakkodakkol an tatagum.

¹¹ Ya alyon Apu Dios i Solomon di, Gapu ta athinay pohdom an bokon hay kinadangyan onu hay em ipabaktuwan onu hay e atayan di binuhulmu onu adukken pi'taguwam ta nan la'ing an mumpapto' ya hay abalinam an manginnilah nan nipto' hi atom an mun'ap'apuh nadan tatagu' inaen pun'ap'apuwam ¹² ya idat'u danaen ibagam. Ya idat'u boy kinadangyanmu ya bod-dangan da'a ta mundongol'a. Ta ma'id ha patul hi umat i he"a an ta'on on hanadan matanudan.

Nan Ongal An Abalanan Solomon Ya Hay Kinadangyana

(1 Patul 10:26-29)

¹³ Hidin nagibbuh nan nundayawan da Solomon hi ad Gibeon ot mumbangngad hi ad Jerusalem. Ta hidiy nunhituwanah din hiyay patul hinadan tinanud Israel.

¹⁴ Ot amungon Solomon di hinlibut opat di gahut (1,400) an kalesan di e mi'gubat ya himpulut duway libu (12,000) an kabayu. Ot ipiyena dadiye hinadan boble an iha"adanda mu waday inha"adna hi ad Jerusalem. ¹⁵ Ya i diyen numpatulana ya dakkodakkol di silber ya balitu' hi ad Jerusalem an umat hi dinakol di batu. Ya atbohadin dakol di kayiw an sedar an umat hi dinakol di kayiw an sikamor hinadan pu"un di billid. ¹⁶ Ya hanada'en kabayun Solomon ya ginatang nadan mungkumilhun baalna hi ad Egypt ya hi ad Silisia. ¹⁷ Ya hay nangattangdah ohan kalesan di mi'gubat ya onom di gahut

(600) di silber. Ya hinggahut ta nabongley (150) silber di nangattangda hi ohan kabayu. Ta gattangonda on inggattangda damdama hinadan patul di tinanud Hit ya hinadan patul hi ad Syria.

2

Hay Nunhapitan Da Solomon Hinan Patul Hi Ad Tyre

(1 Patul 5:1-18)

¹ Imbagan Solomon an ihipunda an iyamma nan Templo an pundayawanda i Apu Dios ya nan palasyu an iha"adana. ² Ta inayaganay nawaluy libu (80,000) an e munhabat hi batu hinadan nabillid ya napituy libu (70,000) an e mamunag i dadiye. Ot ayaganay tuluy libu ta han onom di gahut (3,600) an mangitudduh atondah nadan matamuwan.

³ Ot ipiyen Solomon di tudo'nah nan patul hi ad Tyre an hi Hiram an alyonay, Hanat ipiyalim di nun'ahabatan an kayiw an sedar ta umat hidin inatmu i din hi ama an hi David hi nangiyammaanah nan palasyuna. ⁴ Te ninomnom'u an ipiyamma ha Templo ta pundayawanmih nan Dios an dayawonmi. Ta hidiy pangigobhanmi hinadan mapmaphod di hunghungna an insenso. Ya ta wan minaynayun an idawatmi nadan tinapay an midawat i Apu Dios. Ya ta'on on nadan maghob an mi'nong hi amawimawi"it ya hinadan mun'ahdom ya hinadan Habadun tungo ya hinan ngilin di nakayangan di bulan ya nadan udum an nagtud an mangilin an algo an pundayawanmi i Apu Dios. Te datuwey nitugun i da'mi an tinanud Israel hi atonmi.

5 Nan Templo an ipiyamma' ya ongal te hi Apu Dios an dayawonmi ya ongal di abalinana mu nadan dios di udum an tatagu. 6 Mu hay immannung ya ma"id ha tagu hi abalinana an mangiyamma i ha punhituwan Apu Dios. Te ta'on on hi ad lagud ya adi umdah iha"adana. Ot undan ihya ha"on'e ya abalina' an mangiyamma i ha Templo hi iha"adana. Mu nan ipiyamma' ya hidiy pangidawatanmih nadan maghob an mi'nong i hiya.

7 Ot hanat ituda'mu bahan ha nala'ing hi tamun di balitu' ya silber ya gombang ya gumo' ya nala'ing bo an mun'abol hi nat'onat'on an hinulid ta waday mumbolah* ya bayulet ya asul ya nala'ing an mun'alkus ta mi'tamuh tudan ibbamin i Judah hituh ad Jerusalem an nala'ing hi nat'onat'on an tamu an umat hi mumpa'ot ya munlutuh balitu' an dida nadan pinto' din hi ama an hi David. 8 Ya hanat ipiyalim nimpey nun'ahabatan an sedar ya saypres ya algum an malpuh nadan billid an nungngadan hi Lebanon. Te innila' an nun'ala'ing nadan tatagum an munlongoh hi kayiw an miyammah bale. Ta honago' di udum hinadan linala'ihitu ta umalida an bumoddang. 9 Te dakol di mahapul'uh kayiw te ongal ya maphod an Templo nan ipiyamma'. 10 Ot ta'omman ya idat'uh nadan tatagum ha hingгахut di libuy (100,000) langgut di nagiling an wit ya hingгахut di libuy (100,000) langgut di barley† ya hingгахut ta han himpuluy libuy

---

* 2:7 2:7 Nan mumbolah ya hidiye nan red hi English. † 2:10 2:10 Nan barley ya ay pageh tun boble ta'u ya nalaklakay nginana mu nan wit.

(110,000) galon an bayah ya hingгахut ta han himpuluy libuy (110,000) galon di mantekan olibo.

¹¹ Ya nuntudo' nan patul hi ad Tyre an hi Hiram i Solomon ot alyonay, Hi Apu Dios ya ongal di naminhodna i da'yun tataguna ta hiya nan numbalinon da'ah patul. ¹² Ot madayaw hi Apu Dios an dayawonyun tinanud Israel an nunlumu hi ad lagud ya hitun luta. Ya hiyay nangdat i amam an hi David i han nala'ing ya nanom-noman an imbabalena ta ongal di abalinana. Ta ipata'dogmu ha Templo hi pundayawanyu i Apu Dios ya ha palasyu ta punhituwam. ¹³ Ot ipa'ali' hi Hiram-Abi an nala'ing ya maphod di puntamuna. ¹⁴ Hi inana ya ohah nadan tinanud Dan ya hi amana ya i wahtuh ad Tyre. Ya natudduwan hi Hiram an mangiyammah nadan usal an balitu' ya silber ya gombang ya gumo' ya batu ya kayiw. Ya abalinana bo an mumbolda hinan ma'abol an hinulid an asul ya bayulet ya mumbolah. Ya abalinana bon mangiyammah napinun linen. Ya nala'ing an mun'alku ya ta'on on nganney ipatamun hiya ya abalinanan aton. Ot mabalin an pi'tamuwom hinadan nala'ing hi nat'onat'on an tamu an umat hi mumpa'ot ya munlutuh balitu' an pinto'mu ya ta'on on nadan pinto' din hi amam an hi David. ¹⁵ Ot ipiyalim i da'mi an baalmu nadan imbagam an wit ya barley ya bayah ya mantekan di olibo. ¹⁶ Ot an namin nadan mahapulmu an kayiw ya e' ipalngoh hidih nadan muyung an nungngadan hi Lebanon ya impiyanudmih nan baybay ta ingganah ad Joppa ya ahi ayu mohpe ukod an

mangiyanamut hinah ad Jerusalem.

Hay Inat Solomon Hinadan Ni'iboble I Dida An Bokon Judyu

¹⁷ Ot ipabilang Solomon an namin nadan nalpuh udum hi boble an bokon Judyu an ni'hitu i dida ta umat hidin inat amana. Ya umedah hinggahut ta nabonglet tuluy libu ta han onom di gahut (153,600). ¹⁸ Ta nawaluy libu (80,000) i dida di e munhabat hi batu hinadan nabillid ya napituy libu (70,000) di mamunag i dadiye. Ya tuluy libu ta han onom di gahut (3,600) di mangitudduh nadan matamuwan ta wan minaynayun nan tamu.

3

*Hay Nanghipunan Solomon An Mangipiyamma Nan Templo
(1 Patul 6:1-38)*

¹ Inhipun Solomon an ipiyamma nan Templo an pundayawanda i Apu Dios hi ad Jerusalem hinan nabaktu an ma'alih Moriah an pun'ilikan nan i Jebus an hi Araunah an hidi din numpatigan Apu Dios i amana an hi David. Ya indadaan mon tuwalin David hidiye an ipata'dogan nan Templo. ² Ta inhipunda an mangiyamma hidin mi'adwah algo hinan mi'adwah bulan i diyen mi'apat di tawon hi numpatulan Solomon.

³ Ya hay inyamman da Solomon hi gopnadna ya nahiyam (90) di umpiy dinukkena ya tulumpuluy umpiy (30) binilloгна. ⁴ Ya hay dinukken nan balkona ya numpaddung hinan binilloг nan Templo an tulumpuluy (30)

umpi. Ya tulumpuluy (30) umpi boy tina-gena. Ya na'oddahan hi namahmah an balitu' nan unig nan kuwartu. ⁵ Ot dingdingondah kayiw an saypres nan ongal an kuwartu ot oddahandah balitu' ot alkusandah palma ya nun'atuligonggong an nahanu'hu"up. ⁶ Ot alku-sanda nan Templo hi nun'abalol an batu. Ya hanadan balitu' an inusalda ya nalpuh ad Par-baim. ⁷ Ya inoddahanda nan dingding nan Templo ya nadan dinangal hinan way atop ya nadan panto hi balitu' ot ipa'otday a'at nan kerubim hinadan dingding. ⁸ Ot iyammada nan kuwartun Apu Dios an tulumpuluy (30) umpiy dinukkena ya binillogna an nipaddung hinan binillog nan Templo. Ot oddahanda nan dingdingna hi himpulut waluy libu ta han tuluy gahut ta nanom (18,360) di kilu* an balitu'. ⁹ Ta hay damot nan nabalitu'an an pata' ya mahuluk hi godway kilu.

Ot eda bo oddahan hi balitu' nadan dingding nadan nabaktun kuwartu.

¹⁰ Ot ipiyamman bon Solomon di duwa an kerubim ot oddahandah balitu' ot eda iha"ad hinan kuwartun Apu Dios. ¹¹ Ya munhuhu"up'en namin nan dinukken nadan paya' nadan keru-bim ya umeh tulumpuluy (30) umpi. Te hay dinukken nan ohan paya' nan kerubim ya pituy umpi ta han godwa ta nidatong hinan dingding nan Templo. Mu nan ohan paya'na ya nuntummu'dah nan ohan paya' nan oha

---

* **3:8** 3:8 Nan 18,360 an kilun di balitu' ya hidiye nan 600 talent hinan Biblia an English te nan NET an Biblia ya nan ohay talent ya 30.6 di kilu.

bon kerubim. ¹² Ya atbohdih nan ohan kerubim an pitu ta han godway umpiy dinukken nan ohan paya'na ta nidatong damdamah nan dingding nan Templo. Ya nuntummu' nimpe nan hinohhan paya'da. ¹³ Ot pumpaldangonda didan ipata'dog ta inhangngutdah way panto. Ya hindudway paya'da an himpipitu nimpey umpi ta han godway dinukkeda. ¹⁴ Ya nan kultina an nihawan hinan unig nan kuwartun Apu Dios ya linen an asul ya bayulet ya mumbolah ot mi'ugut hidi di ay kerubim.

*Hanadan Ay Tu"ud An Impiyamman Solomon
(1 Patul 7:15-22)*

¹⁵ Ya impiyamman bon nan patul di duwan ay tu"ud an hay ngammut di dinukkedan duwa ya nabonglet duway (52) umpi ta miha"adda hi hinangngab nan Templo. Ot hu"upanda bo hi himpipitu ta han godway (7 ½) umpi. ¹⁶ Ot ipiyammana boy nun'atuligonggong an nahanu'hu"up ot ipali'wohdah baktun dadiyen ay tu"ud. Ot itattayundahdiy hingгахut an ay bungan di pomegranet i dadiyen nun'atuligonggong an nahanu'hu"up. ¹⁷ Ot ipata'dogda mohpe dadiyen duwa an ay tu"ud hi hinangngab nan Templo. Ta nipata'dog nan oha hi nangappit hi muyyadna ot ngadanan Solomon hi Jakin ya nan oha hi nangappit hi huddo'na an nginadanana hi Boas.

4

*Nadan Ma'usal Hinan Templo
(1 Patul 7:23-51)*

¹ Impiyamman bon Solomon han gombang an punggobhan hi mi'nong an hay dinukkena ya binilloгна ya numpaddung an hintutulumpuluy (30) umpi. Ya hay tinagena ya himpulut limay (15) umpi. ² Ot ipiphodna bo han gombang an punha"adan hi liting an ay palyu' di a'atna an himpulut limay (15) umpiy lukud di to'ona. Ya pitu ta han godway umpiy dinallomna. Ya napat ta limay (45) umpiy inongalna. ³ Ya hinan da"ul di timid diyen punha"adan hi liting ya nili'woh di duway nuntunnud an linya an ni'alkus hidiy ay bubulbullug an baka an hinan himpulut waluy (18) pulgada on himpuluy (10) ni'alkus an ay baka. ⁴ Ya hidiyen punha"adan hi liting ya nipabun hi bonog nadan himpulut duwan (12) inyamman bulug an baka. Ya hintutlun baka on nat'on di nangihangngabanda ta tuluy nangihangngab hi nangappit hi huddo'na ya tuluy nangihangngab hi nangappit hi alimuhan di algo ya tuluy nangihangngab hi nangappit hi muyyadna ya tulu boy nangihangngab hi nangappit hi tuluwan di algo. ⁵ Ya hay inuktul diyen punha"adan hi liting ya tuluy pulgada. Ya hana'en timidna ya ay timid di basu an ay habhabung an nabo'yag. Ya umeh himpulut limay libu (15,000) di galon di mittuh liting.

⁶ Ot ipiphodna boy himpuluy (10) besin. Ta niha"ad di lima hi nangappit hi muyyad nan Templo ya lima bo hi nangappit hi huddo'na. Ta dadiye an besin di pangi'ulahanda hinadan maghob an mi'nong ya hinan ay palyu' an punha"adan hi liting di pangalan nadan padi hi pun'ulahda.

⁷ Ya iniphodda boy himpulu (10) an balitu' an pumpattukan hi hilaw an inunudda nan nibaga an a'atna ot iha"addahdih nan Templo an limah nangappit hi huddo'na ya lima boh nangappit hi muyyadna. ⁸ Ot iphodda boy himpulu (10) an lamehaan ot iha"addah nan Templo an limah nangappit hi muyyadna ya lima boh nangappit hi huddo'na. Ot iyammada boy hingгахut (100) an balitu' an malukung.*

⁹ Ya iniphodda boy lita"angan di papadi hi dallomna ya nat'on bo nan ongal an lita"angan an umohnongan di tatagu an wadaday pantona hinan numbattanan datuwen lita"angan. Ya inoddahanda dadiyen konob di panto hi gombang. ¹⁰ Ya nan ay palyu' an niha"adan di liting ya niha"ad hi numbattanan di nangappit hi muyyadna ya hay nangappit hi tuluwan di algo.

¹¹ Ot mangiphod boh Huram hi dakol an banga ya punggaud hi gubu ya malukung an duyun ittuwan di dala an miwalaghi'.

Ta inggibbuh Huram an namin dadiyen impiphod Solomon i hiyahdih nan Templo. Ot datuwe nadan iniphodna ¹² an nan duwa an ay tu"ud ya nan duwan ay malukung an niyuh-hun i dadiyen ay tu"ud ya nadan ni'alkus i dadiyen ay malukung an nun'atuligonggong an nahanu'hu"up. ¹³ Ya nan opat di gahut (400) an ay pomegranet an nitattayun di hindud-way gahut (200) hinan duwan nahanu'hu"up

---

* **4:8** 4:8 Hay alyon di udum ya ma"id ha mapto' hi usal tuwe an malukung mu hinan Hay Nakakan 24:6 ya puntayadah nan dalan di animal an i'nongda i Apu Dios onu puntaug hi liting hinadan besin.

an nun'atuligonggong ¹⁴ ya nadan besin ya nadan ipabunanda ¹⁵ ya nan ay palyu' an punha"adan hi liting ya nadan himpulut duwa (12) an ay bubulug an baka an nipabunan diyen punha"adan hi liting ¹⁶ ya nadan banga ya nadan punggaud hi gubu ya nadan tibi' di dotag ya nadan udum an usal.

Ya an namin datuwen impa'iphod Solomon i Hiram-Abi an ma'usal hinan Templo ya gombang di niphod ¹⁷ an linanatna ot ahina ikuyag hinan inyammanan nat'onat'on di a'atda. Ya hay e nangipiphodan nan patul i datuwe ya hidih nan nihaggon hinan wangwang an nungngadan hi Jordan hidih nan numbattanan di ad Sukkot ya hi ad Saretan.

¹⁸ Ya dakkodakkol datuwen usal an gombang an impiyamman nan patul an hi Solomon ta ma"id ha mapto' hi'on atnay kiluda.

¹⁹ Ya impa'iphod bon Solomon hanadan nabalitu'an an ma'usal hidih nan Templo an umat hinadan punggobhan hi insenso ya nadan lamehaan an iha"adan nadan tinapay[†] an midawat i Apu Dios ²⁰ ya nan punhilawan ta padalangondahdih haggon nan kuwartun Apu Dios an miyunnudan hinan nitugun tuwali an atonda. ²¹ Ya inyammada bo nan balitu' hi ay habhabung ya nadan pun'ipit hi bala ²² ya nadan pun'odop hi hilaw ya nadan malukung ya nadan duyu ya nadan punggobhan hi insenso ya nadan panto hinan kuwartun Apu Dios ya nadan udum an pantoh nan Templo.

[†] **4:19** 4:19 Nan tinapay hinan lamehaan ya mahukkatan hi maminghan hinan hindumingguwan.

5

¹ Hidin nagibbuh an namin nadan impiyaman Solomon hinan Templo ot ipipaghopna nadan inyappit din hi amana an hi David i Apu Dios an umat hi balitu' ya silber ya an namin nadan udum an ma'usal. Ot ena ipiha"ad hidih nan kuwartun pangiha"adandah nadan nun'abalol an usal hidih nan Templo.

*Hay Nangiyayandah Nan Kahun An Nittuwan Nan Hapit Apu Dios Hinan Templo
(1 Patul 8:1-9)*

² Ot ibagan Solomon hinadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan ap'apun di himpahimpamu'un ta eda alan nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios hi ad Zion an boblen David hidih ad Jerusalem. ³ Ya na'amungdan namin nadan linala'i an tinanud Israel hi awadan nan patul hidin mi'apituh bulan ta ngilinonda nan punnomnomnomandah din nun'anallungan handidan a'ammoddah nan agge naboblaysan. ⁴ Ta hidin na'amungdan namin ot ahi e iyattang nadan tinanud Libay nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios. ⁵ Ot pi'yalada nan tabernakel ya an namin nadan wahdih nan tabernakel ot iyedahdih nan Templo. Ya hay nangdon i dadiye ya nadan padi ya nadan ibbadan tinanud Libay.

⁶ Ot ipi'nong da Solomon hinadan ibbada an tinanud Israel di dakkodakkol an baka ya kalnero an adi mabilang hidih nan way Kahun.

⁷ Ot ipaghop mohpen nadan padi nan Kahun hinan Templo ot eda iha"ad hidih nan hiluk

nadan paya' nadan kerubim hidih nan kuwartun Apu Dios. ⁸ Ta nahophopan nan Kahun hi-nadan nabitbit an paya' nadan kerubim ya ta'on on nadan kayiw an nangiyatanganda. ⁹ Mu dudduke dadiyen nangiyatanganda ta matigoy udduda hi'onta wahdih nan kuwartun niyappit i Apu Dios mu adida matigo hi'onta wah nan bahhel diyen kuwartu. Ta ingganah ad uwani ya dedahdi. ¹⁰ Ya hay niha"ad i diyen Kahun ya ammuna nan duwa an nadampillag an batu an nitudo'an nan Hapit Apu Dios an inha"ad din hi Moses hidin wadadah nan billid hi ad Sinai* an hidiy nangibagaan Apu Dios i dadiyen tuguna i dida an tinanud Israel hi nalpuwandah ad Egypt.

Hay Napnuwan Nan Templo Hi Bugut

¹¹ Ya hidin inha"ad nadan padi nan Kahun hinan kuwartun Apu Dios ot lumah'unda. Ya an namin nadan padi an ta'on on bokon diday muntamu i diyen algo ya inatda nan nitugun i dida hi atonda ta mibilangdah malinis. ¹² Ya an naminda bo nadan mungkanta an tinanud Libay an hi Asap ya hi Heman ya hi Jedutun ya an namin nadan linala'i an imbabaleda ya i'ibada ya numpunlubungdah linen. Ot eda tuma'dog hi nangappit hi tuluwan di algo hinan way pungobhan hi mi'nong.

Ot ipagangohday simbal ya harp ya lira. Ya niddumdan diday hinggahut ta baintiy (120) papadi an pun'ipagangohday trampeta. ¹³ Ta an namin nadan mumpagangoh hi trampeta ya

---

* **5:10** 5:10 Hay ohah ngadan di ad Sinai ya hi ad Horeb.

nan simbal ya nadan udum an mipagangoh ya inyunnuddah nadan mungkanta ta mapmaphod di pundayawda ya punhanaanda i Apu Dios. Ya hay ikankantada ya alyonday, Maphod hi Apu Dios te munnananong di pamhodna.

Ya napnuh bugut nan Templo. ¹⁴ Ta ma"i'd ha aton nadan padi an mangat hinadan tamuda te napnu nan Templo hinan mumbinang an bugut an nalpu i Apu Dios.

6

Hay Hinapit Solomon (1 Patul 8:12-21)

¹ Ot mundasal hi Solomon an alyonay, Imbagam Apu Dios an miha"ad'ah nan himmilong an bugut ² muten ad uwani ya iniphodmih tuwen ma"aphod an Templo ta iha"adam hi inggana.

³ Ot ihangngab nan patul hinadan ibbanan tinanud Israel ta wagahana dida ⁴ an alyonay, Madayaw hi Apu Dios an dayawon ta'u an tinanud Israel. Ta gapuh nan ongal an abalinana ya impa'annungna din imbagana i ama an hi David. Te inalinay, ⁵ Nhipun hi nangipangu-luwa' i da'yun tatagu' hi nalpuwanyuh ad Egypt ya ma"i'd ha pinili' i datuwen bobleyun tinanud Israel hi ipata'dogan ha Templo ta adayawa'. Ya ma"i'd bo ha pinto"uh mun'ap'apu i da'yun tatagu' an tinanud Israel. ⁶ Mu ad uwani ya pinili' tun ad Jerusalem ta hituy pundayawanyu i ha'on. Ot pot'o' boh David ta hiyay nun'ap'apu i da'yu an tatagu' an tinanud Israel.

⁷ Ot alyon bon Solomon di, Ninonomnom ama an hi David an ipata'dog hituwe an Templo ta adayawan nan Ap'apu an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel. ⁸ Mu inalin Apu Dios i hiyay, Maphod hinaen ninomnommun mangiyamma i ha Templo ta adayawa'. ⁹ Mu bokon he"ay mangiyamma te hanan imbabalem di mangiyamma i diyen Templo ta adayawa'.

¹⁰ Ot teen ad uwani ya impa'annung Apu Dios nan imbagana ta ha"on teey nihukkat i ama an mun'ap'apu i da'yun i'iban tinanud Israel. Ya teen niphod tun Templo an pundayawan ta'uh nan Ap'apu an Dios an dayawon ta'un tinanud Israel. ¹¹ Ot iha"ad ta'uhtu nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios an indatna i handidan a'ammod ta'u an tinanud Israel.

Hay Dasal Solomon

(1 Patul 8:22-53)

¹² Ot e tuma'dog hi Solomon hidih nan way punggobhan hi mi'nong i Apu Dios an inhanggabnah nadan tatagu an intaggenay ta'lana. ¹³ Ya hidiyen timma'dogana ya hidiye nan impiphodna an gombang an nigawwah nan lita"angan an hay dinukkena ya binillogna ya hinwawaluy umpi ya hay tinagena'e ya limay umpi. Ot mundu"un hidi ot itaggenay ta'lana ¹⁴ ot mundasal an alyonay, Apu Dios an dayawonmin tinanud Israel, immannung an ma"i ha nipad-dungam hitun luta ya ta'on on hi ad abunyan. Te munnananong di pamhodmuh nadan baalmu an manginaynayun an umun'unud i he"a. ¹⁵ Te ad uwani ya impa'annungmu din imbagam i din

hi ama an hi David an baalmu an miyamma ha Templo. ¹⁶ Ot hay dawato' piboh ad uwani i he"a Apu Dios an dayawonmin tinanud Israel ya hanat ipa'annungmu bo din imbagam i din hi ama an hi David an baalmu an alyom di, Nanongna an hanadan tanudam di mun'ap'apu i da'yun tinanud Israel hi'on halipodpodonda an unudon nadan tugun'u an umat hi nangun'unudmun ha"on.

¹⁷ Ot hay dawato' nimpe ya hanat ipa'annungmuh diyen imbagam i din hi aman hi David an baalmu.

¹⁸ Ya alyon bon Solomon di, Mu undan tatawwa mabalin ta he"a an Dios ya munhitu'ah tun luta ta midmiddum'ah nadan tatagu. Hi'on hi ad lagud ya adi umdah iha"adam ot namama mahan moh tun inyammamin Templo. ¹⁹ Mu ta'on on athidiy anabaktum ya hanat donglom di dasal'un baalmu an mumpahpahmo' i he"a hi ad uwani. ²⁰ Ta wan ibaliwmu tuwen Templo hi binigat an ta'on on hinan mahdom. Te hituwey alyom hi pundayawanmin he"a. Ya hinan umaliya' hitun Templo an mundasal ya hanat donglom di dasal'u. ²¹ Ta donglom bahan di dasal'u an baalmu ya hay dasal tudan tatagum an ibba' an tinanud Israel hi'on ihanggami ituwen Templo an mundasal. Ta ta'on on wahna'ah ad abunyan ya donglom bahan di pumpahpahmo'anmin he"a ya pakawanon da'mih nadan numbahulanmi. ²² Ya wa'et waday ipabahul di ohan taguh nan ibbana ta umalih hinanggab nan punggobhan hi mi'nong hitun Templo ta ibagana an ma"id ha bahulna ²³ ya hanat don-

glom hinah nan awadam hi ad abunyan ta he"ay mangipanuh ta dusaom nan numbahul ya hanat mipa'innila nan agge numbahul.

²⁴ Ya wa'et na'abak amin tatagum an tinanud Israel hi gubat an gapu ta numbahul amin he"a ya hanat umali ami'e bahan hitun Templo an mumpahmo' ta ibangngadmin mangun'unud i he"a ²⁵ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmin tatagum an tinanud Israel ta pakawanon da'mi. Ya imbangngad da'mih tun boblemi an indatmu i handidan a'ammmodmi. ²⁶ Ya wa'e bo ta gapuh bahulmin tatagum ya dinusa da'mi ta aggem impa'aliy udan ta maligatan ami mu hi'on ihanggamin tuwen Templo ta mumpahmo' ami i he"a ta itu-tuyumi nadan bahulmi ya indinongmin mangat i dadiye ²⁷ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmin tatagum an tinanud Israel. Ya itudduwan da'mih nan nipto' an pangat ya himmo' da'mi ta ipa'alim di udan ituwen numboblaysanmi an indatmu i da'min tatagum. ²⁸ Ya wa'e bo ta waday bitil ituwen boble onu nunhiglan dogoh di tatagu onu dadag di nitanom onu ba"atong onu dudun an mangan hi nitanom onu binuhul an gumubat onu kumpulnan dumatong an dumadag i da'mi ²⁹ ta maligatan ami ya itaggemi'ey ta'lemin ihanggamih tun Templo an mundasal ³⁰ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmi ta pakawanon da'mi. Mu ukod'ah atom i da'mi an miyunnudan hinadan inatmi te he"ay nanginnilah nomnom di tagu. ³¹ Ta wan an namin amin munhitu ituwen boble

an indatmu i handidan a'ammodmi ya malmuy takutmi an adi mangun'unud i he"a. ³² Ya wa'e bo ha nalpuh udum hi boblen umalin mundayaw i he"a an gapuh nan ongal an abalinam ya hi'on ihanggana ituwen Templo an mundasal ³³ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalna ta idatmu nan ibagana ta way aton di atagutaguh tun luta an manginnila i he"a an Dios ta ta'on on dida ya malmuy takutda an adi mangun'unud i he"a ya atbohdi i da'min tatagum an tinanud Israel. Ya ta wan innilaonda an hituwen inyammamin Templo ya pundayawan i he"a.

³⁴ Ya wa'e bo ta honagon da'min tatagum an e mi'gubat hinadan binuhulmi ya hanat ihanggami'e ituwen pinto'mun boble an awadan tun impiphodmin Templo ta adayawam ³⁵ ya hanat ta'on on hinah nan awadam hi ad abunyan ya donglom nan pumpahpahmo'anmi i he"a ta boddangan da'mi.

³⁶ Ya wa'e ta numbahul amin he"a te undan ihya waha taguh adi mumbahul ta gapuh bungotmun da'mi ya inyabulutmu ta ma'abak amih gubat ta iye da'mih nadan binuhulmi hinadan bobleda ta mumbalin amih balud hidi ³⁷ mu alina'eh on hidih nadan niyayanmi ya abulutonmi an numbahul ami ta itutuyumi dadiyen numbahulanmi ³⁸ ta idinongmi mon mangat i dadiye ta mumpahpahmo' ami i he"a ta ta'on on wa amih boblen di binuhulmi mu ihanggami'e ituwen boble an indatmu i handidan a'ammodmi an awadan tuwen inyammamin Templo ta adayawam ³⁹ ya hanat ta'on on hinah

nan awadam hi ad abunyan ya donglom di dasalmi ta ihwang da'mi. Ya pinakawan da'min tatagum hinadan numbahulanmin he"a.

⁴⁰ Ot hanat donglom bahan nadan dasalmin he"a an Dios an dayawonmi. ⁴¹ Ya dawatonmi an munhitu'ah tun Templo an awadan nan Kahun an nittuwan nan Hapitmu an mangipa'innilah nan ongal an abalinam. Ya hanat boddangam nadan padi ta wan mipatigoh nan nitaguwanda nan a'atmun Dios ta wan mipa'amlong nadan tatagum hi amaphodmu.

⁴² Ha"on nan pinto'mun patul ot hanat adiya' bahan iwalong i he"a Apu Dios. Ta minaynayun nan nahamad an pamhodmu an imbagam i handin baalmu an hi ama an hi David.

7

Hay Nangiyappitandah Nan Templo I Apu Dios (1 Patul 8:62-66)

¹ Hidin indappuh Solomon an nundasal ya nalanggiyab han apuy an nalpuh ad abunyan ot gobhona nan maghob an mi'nong i Apu Dios ya nadan udum an midawat i hiya. Ya nunhigla nan binang Apu Dios hinan Templo. ² Ta adi mabalin an hunggopdahdi nadan padi te nunhigla nimpe nan binang Apu Dios. ³ Ya hidin tinigon nadan tinanud Israel nan apuy an nalpuh ad abunyan ya nan nunhiglan binang Apu Dios hinan Templo ot mundu"unda an nida"om di angahdah nan luta an mundayaw ya munhanada i Apu Dios an alyonday, Immannung an maphod di a'atmu Apu Dios ya munnananong di pamhodmu.

⁴ Ot ipi'nong mohpen nan patul ya nadan tatagu nadan i'nongda i Apu Dios. ⁵ Ta hay impi'nong Solomon ya baintit duway libu (22,000) an baka ya hinggahut ta han baintiy libu (120,000) an kalnero ya gulding. Ta hidiyey inat nan patul ya nadan tatagu an nangiyappit hinan Templo i Apu Dios. ⁶ Ot eda tuma'dog nadan padi hinan nituddu an umohnonganda ya atbohdi nadan ibbada an tinanud Libay an pun'ipagangohda nadan impiyamman din patul an hi David an usalondah nan pundayawanda i Apu Dios an dadiye din na'usal hidin nunhanaana i Apu Dios an nangalyana hi, Hanan pamhodmu Apu Dios ya munnananong. Ta hay immohnongan nadan padi ya hi dommang nan immohnongan nadan ibbadan tinanud Libay an pun'ipagangohda nadan trampeta yaden nanongnan timma'dog nadan ibbadan tinanud Israel.

⁷ Ot iyappit bon Solomon i Apu Dios nan lita"angan an wadah hinangngab nan Templo. Ot i'nongdahdi nadan maghob an mi'nong ya nadan taban nadan mi'nong hi pi'hayyupan i Apu Dios ya nadan alinan midawat. Ya manu'eh hidiy nangi'nonganda i dadiye ya adi umdah nan impiyammana an gombang an punggobhan hi mi'nong hinadan dakol an maghob an mi'nong ya nadan taba ya alina an midawat i Apu Dios.

⁸ Ot ngilinson da Solomon nan punnomnomnommandah nun'anallungan handidan a'ammoddah nan agge naboblasyon hi pituy algo. Ta dakko-dakkoldan na'amung an tinanud Israel te waday nalpuh ad Lebo-Hamat ta ingganah nan

nangappit hi muyyadna hinan way pogpog di ad Egypt. ⁹ Ta pituy algoy nangiyappitanda i Apu Dios hinan punggobhan hi mi'nong ya pitu boy algo di nungngilinandah nan punnomnommandah nun'anallungan handidan a'ammoddah nan agge naboblayan. Ot hidin mi'awaluh algo ya na'amungdan namin ot mundayawda i Apu Dios. ¹⁰ Ot hidin mi'abaintit tuluy (23) algo i diyen mi'apituh bulan ot ahi pa'anamuton Solomon nadan tatagu an nunhiglay am'amlongda hinan maphod an inat Apu Dios i David ya hi Solomon ya i didan namin an tataguna an tinanud Israel.

*Hay Numpatigan Bon Apu Dios I Solomon
(1 Patul 9:1-9)*

¹¹ Hidin inggibbuh Solomon an namin nadan ninomnomnan a'at nan Templo ya nan palasyuna* ¹² ya numpatigoh Apu Dios i hiya i han nahdom ot alyonay, Dingngol'u din dasalmu ot abuluto' an hituwen Templo di pangidawatanyu hinadan mi'nong i ha'on. ¹³ Mu wa'et adi' pa'aliyon di udan ta madpal tunluta onu iyabulut'uy dudun ta anondan namin di intanomyu onu ipa'ali' di nunhiglan dogoh an pumateh tatagu ¹⁴ ya mumpada"ulda'e nadan pinto"un tatagu' ta mumpaboddangda i ha'on ya indinongda nadan adi maphod an ato'atonda ya ta'on on waa' hi ad abunyan ya donglo' di dasalda ta pakawano' dida ya impa'ali' di udan ta pumhod di itanomda. ¹⁵ Ya an namin di umalin

---

* **7:11** 7:11 Hay nagibbuhan nan palasyu ya hidin mi'ahimpulut tuluy tawon an nihipun hi niphodan nan Templo.

mundasal ituwen Templo ya nundadaana' an mambal hinan dawatonda. ¹⁶Te hituwen Templo ya niyappit i ha"on ta pundayawanyun ha"on hi inggana. Ya minaynayun di pangipapto"u ituwen Templo.

¹⁷Ya he"a'e ya hi'on inaynayunmu an munhilbi i ha"on an umat hi nangat din hi amam an hi David ta unudom an namin nadan tugun'u ya tudtudu' ¹⁸ya ipa'annung'u din imbaga' i hiya. Ta minaynayun an hanadan tanudam di mun'ap'apu i da'yun tinanud Israel. ¹⁹Mu idinongyu'e tuwalin mangun'unud hinadan tugun'u ta nadan dios di udum an tataguy dayawonyu ya punhilbiyanu ²⁰ya umannung an paddungnay ba'guton da'yu ituwen boble an indat'u i da'yu. Ya inwalong'uh tuwen Templo an niyappit i ha"on an pundayawanyu i ha"on. Ta punhimpipihulan di tataguh abobboble. ²¹Ta ta'on on mapmaphod di a'atnah ad uwani mu hi'on madadag ya mano"ol di tatagun manigo ta alyonday, Tanganu mahan on athidiy nangat Apu Dios i diyen boble ya nan Templo? ²²Ya tobalon nadan udum an tatagu an alyonday, Manu'eh athidiy na'at ya din'ugdah Apu Dios an dinayaw handidan a'ammodda an hiya din nangipangulu i didah nanaynandah ad Egypt. Ta nadan dios di udum an tatagu di dinayawda ya nunhilbiyanda. Ta hiya nan impa'alín Apu Dios di nunhiglan punholholtapanda.

*Hanadan Udum An Maphod An Inat Solomon
(1 Patul 9:10-28)*

¹ Hay nangipiphodan Solomon hinan Templo ya nan palasyuna ya baintiy (20) tawon ot ahi magibbuh. ² Ot ipaphodna bo nadan boble an indat Hiram i hiya ot honagonay e munhituhdi hinadan tinanud Israel. ³ Ot e gubaton da Solomon hi ad Hamat-Sobah ot sakuponda. ⁴ Ot ibangona nan boble an ad Tadmor hidih nan way agge naboblayan. Ot ibangona bo nadan boble hi ad Hamat ta hidiy pang'amunganda hi makan. ⁵ Ot ipaphodna bo nan nabaktu ya nan nada"ul hi ad Bet-Horon ot aladanah binattu dadiyen boble an waday geytda ya dakigda. ⁶ Ya atbohdiy inatnah ad Baalat ya nadan boble an pang'amungandah makan ya nadan boble an pangiha"adandah nadan kabayuna ya kalesana. Ya an namin nadan pohdonan iphod hi ad Jerusalem ya hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya hi an namin nadan boblen sinakupna on iniphodna.

⁷ Ya an namin nadan nabatin bokon tinanud Israel an umat hinadan tinanud Hit ya tinanud Amor ya tinanud Peris ya tinanud Hib ya tinanud Jebus ⁸ an agge ni'paten handidan a'ammotta an tinanud Israel hidin nangubatanda i dida ya diday numbalinon Solomon hi baal an mapilit an muntamu ta ingganah ad uwani. ⁹ Mu hanada'e an ibbana an tinanud Israel ya aggena numbalinon didah mapilit an muntamu te diday numbalinonah tindaluna ya ap'apun di gubilnu ya nabaktun opisyal di tindaluna ya opisyal di mungkakalesan e mi'gubat ya mumpungkabayu.

¹⁰ Ot pot'onay duway gahut ta nabongle (250) ta diday mangituddu ya mumpapto' hinadan muntamu.

¹¹ Ot idalhina bo nan ahawana an imbabalen nan patul hi ad Egypt hinan inyammanan balena ta tinaynana nan awadana ni' hinan boblen David. Te alyonay, Adi maphod an miha"ad nan ahawa' hitun palasyun din hi ama an hi David te hituy niha"adan ni' nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios ta hiya nan niyappit hituwen palasyu i Apu Dios.

¹² Ya impi'nong Solomon nan maghob an mi'nong i Apu Dios hinan inyammana an punggobhan hi mi'nong hi hinangngab nan balkon nan Templo. ¹³ Ya inunudna nan tugun Moses an mi'nong hinan Habadun tungo ya hinan nakayangan di bulan ya nan tinawon an pangananda hinan tinapay an agge nadduman hi yist ya hinan punnomnommandah nihwangand handidan a'ammoddah ateh ad Egypt ya hinan punnomnommandah nun'anallungan handidan a'ammodda hinan agge naboblaysan.

¹⁴ Ya inunudna bo din imbagan amana an hi David an aton nadan padi ya nadan ibbada an tinanud Libay an mangipangpanguluh nan pundayawanda i Apu Dios ya binoddanganda nadan padi hinan abigabigat an mahapul an atonda. Ya ta'on on nadan mungguwalyah nadan nat'onat'on an geyt ya natuddu tuwaliy atonda. Te hiyah tuwey imbagan din hi David an baal Apu Dios hi atonda. ¹⁵ Ta inunud nadan padi ya nadan ibbada tinanud Libay an namin nadan imbagan nan patul hi atonda. Ya impapto'da bo

nadan pangi'amungandah nadan ma'usal hinan Templo.

¹⁶ Ta hidin nangihipunanda an mangiyammah nan Templo ta ingganah nagibbuh ya inunuddan namin nadan imbagan Solomon hi atonda.

¹⁷ Indani ya immeh Solomon hi ad Esion-Geber ya hi ad Elat an duma"alan di papol hi ad Edom.

¹⁸ Ya hi Hiram ya impiyenahti hi awadanay papol an impamanehonah nadan tataguna an imminghah nan baybay ta eda bumoddang hinadan tatagun Solomon. Ta nunlugandah nan papol ot umedah ad Opir. Ot ilugandahdiy himpulut tuluy libu ta pituy gahut ta han napituy (13,770) kilun balitu' ot iyedah nan patul an hi Solomon.

9

Hay E Nanigan Nan Babain Patul Hi Ad Seba I Solomon (1 Patul 10:1-13)

¹ Nan babain patul hi ad Seba ya dingngolna nan nundongol an a'at Solomon ot umeh ad Jerusalem te pohdonan patnaon di la'ing Solomon ta hay pambalna tuwalih nadan naligat an mahmahana. Ta immedah nadan dakol an in'uyugna an inlugandah nadan kemel di middum hi makan ya dakol an balitu' ya nadan udum an nun'abalol an batu. Ta immeh awadan Solomon ot mahmahanan namin nadan ninomnomnan mahmahan. ² Ya timbal Solomon an namin dadiyen minahmahana te agge naligat i hiya dadiyen minahmahana. ³ Ta masda'aw hidiyen babain patul hi ad Seba hi la'ing

Solomon. Ya namamah naniganah nan impiyammana an palasyu ⁴ ya nadan anonda ya hay atigan di amaphod di pangatna hinadan ap'apu an munhilbin hiya ya hay aphod di lubang nadan puntamuwonahdi ya nadan niyukodan di inumona an patul ya ta'on on nadan i'nongna an maghob an mi'nong i Apu Dios hidih nan Templo. Ta nunhiglan masda'aw hi nanigana i datuwe.

⁵ Ta alyonan Solomon di, Immannung peman tee nadan dingngol'u an imbagadah boblemi an a'at di la'ingmu ya nadan ina'inatmu. ⁶ Mu adi' ni' patiyon ta inggana tee ot umaliya' ta tinigo' ya anakkaya an agge ni'mo nigodwah nadan dingngol'un a'at di la'ingmu. ⁷ Nunhigla mahan moy amlong nadan ap'apu an munhilbi i he"a te nanongnan donglodonglonda nadan maphod an panugunmu. ⁸ Ot madayaw nan Dios an un'unudom te umipa'amlong'an hiya. Ya pinto' da'a an mun'ap'apuh nadan tataguna an tinanud Israel an gapuh pamhodna i da'yu ta wan minaynayun an nan nipto' di ma'at i da'yu.

⁹ Ot idatna i Solomon di tuluy libu ta han onom di gahut ta napitut duway (3,672) kilun balitu' ya nadan udum an nun'abalol an batu ya nadan dakol an middum hi makan. Ya dadiyen middum hi makan an indatna i Solomon ya ma'id ha udum hi umat i dadiyey aphodna.

¹⁰ Nadan tatagun Hiram ya nadan tatagun Solomon an nalpuh ad Opir ya inyaliday balitu' ya nadan udum an nun'abalol an batu ya kayiw an algum. ¹¹ Ta impiphod Solomon nadan kayiw hi agdan nan Templo ya nan palasyuna. Ot ipiphodna nadan udum hi harp ya lira ta

mipagangoh hinan pundayawanda. Ya dadiyen niphod ya ma"id ha udum hi athidih matigo hi ad Judah.

¹² Hi Solomon ya indatnan namin nadan imbagan nan babain patul hi ad Seba. Ta dakdakkol di nidat i hiya mu nadan indatna i Solomon. Ot umanamut hidiyen babain patul hi bobleda an didah nadan in'uyugnan baalna.

*Hay Kinadangyan Solomon
(1 Patul 10:14-25)*

¹³ Atawotawon on waday midat i Solomon hi baintit tuluy libuy (23,000)* kilun balitu'. ¹⁴ Ya nat'on bo nadan buwis an bayadan nadan mumpunggatang. Ya an namin nadan patul hi ad Arabia ya nadan gobelnador hinadan bobledan tinanud Israel ya pun'iyeday balitu' ya silber i Solomon. ¹⁵ Ot mumpa'apyah Solomon hi duway gahut (200) an o"ongal an nabalitu'an an hapiyo an hinohha i datuwen hapiyo ya kulang hi pituy kilun balitu' di na'usal. ¹⁶ Ot mumpa'apya boh tuluy gahut (300) an kikkitang an hapiyo an hay damot di balitu' an na'usal hi hinohhan hapiyo ya mahuluk hi ohay kilu ta han godwa. Ot ena ipiha"ad hinan ohan kuwartuhdih nan palasyu an nginadanah palasyu an nalpuh nadan billid an nungngadan hi Lebanon di kayiwna.

¹⁷ Ya numpa'apya bo i han ongal an trono ot oddahandah balitu' ot alkusandah nan ma'alah

---

* **9:13** 9:13 Hay pungkilun di Hebrew ya talent.

nan ba'git di elepante.† 18 Ya hidiyen trono ya waday onom an pala'adna. Ya hinan pangigoppa'an hinan trono ya balitu'. Ya waday numbinahhel hi pangiha'mawan hi ta'le. Ya wadada boy numbinahhel an timma'dog an ing'ingoh di layon i dadiyen pangiha'mawan hi ta'le. 19 Ya i dadiyen onom an pala'adna ya wadada boy himpulut duwan (12) ing'ingoh di layon an hinan ohan pala'ad on duway nundinom mang an layon. Ta hidiyen trono ya ma'id ha nipadpaddungana hinadan udum an pun'ap'apuwan.

20 Ya an namin nadan pun'inuman nan patul ya nadan udum an usal hidih nan kuwartun ma'alih palasyu an nalpuh nadan billid an nungngadan hi Lebanon di kayiwna ya namahmah an balitu' di niphod. Te i diyen numpatul Solomon ya ma'id ha balol di silber. 21 Ya wadaday papolna an e mungnginah udum hi boble an umat hi ad Tarsis an hay mumpapto' ya nadan tatagun Hiram. Ya maminghan hinan tuluy tawon on ahida umanamut an waday iyanamutdan balitu' ya silber ya ba'git di elepante ya bulangon an kikitang ya o'ongal.

22 Ta ma'id ha udum an patul hi abobobleh ingkadjadanyana ya inla'la'ingna mu hi Solomon. 23 Ta an namin nadan patul hi abobboble hitun luta on pinhoddan e mundongol hinan nalpu i Apu Dios an la'ingna an muntugun. 24 Ta atawotawon on wadaday umalin manigo i hiya an waday odnandah idatdan hiya an balitu'

---

† 9:17 9:17 Nan ba'git di elepante ya dakol di mabalin an miyamma an mapmaphod di tigona an hidiye nan alyondah ivory hi English.

ya silber ya lubung ya nadan middum hi makan ya almas ya kabayu ya mul.

²⁵ Ya waday opat di libu (4,000) an ena nangiha"adan hi kabayun manguyud hi kalesan di e mi'gubat. Ya wadaday himpulut duway libu (12,000) an kabayu an ena inha"ad hi udum hi bobley udum ya hi ad Jerusalem di udum. ²⁶ Ya hay sinakup di pun'ap'apuwan Solomon ya mhipun hinadan boblen nihaggon hinan wangwang an nungngadan hi Euprates ta ingganah nadan numboblaysan nadan i Pilistia ya inggana boh nan pogpog di ad Egypt. ²⁷ Ya i diyen numpatulana ya dakkodakkol di silber hi ad Jerusalem an umat hi dinakol di batu. Ya atbohadin dakol di kayiw an sedar an umat hi dinakol di kayiw an sikamor hinadan pu"un di billid. ²⁸ Ya hanada'en kabayun Solomon ya ginatangdah ad Egypt ya hinadan udum an boble.

*Hay Pogpog Di Numpatulan Solomon
(1 Patul 11:41-43)*

²⁹ Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Solomon an nihipun hi hopapna ta ingganah natayana ya nitudo'dah nan nuntudo'an nan propeta an hi Nathan ya hinan nitudo'an nadan imbagabagan nan propeta an i Siloh an hi Ahijah ya hinadan nitudo'an nadan impatipatigon Apu Dios hinan propeta an hi Iddo an na'na'at hidin numpatulan Jeroboam an imbabalen Nebat. ³⁰ Ta napat (40) di tawon hi numpatulan Solomon i didan namin an tinanud Israel an hi ad Jerusalem di niha"adana i dadiyen tawon. ³¹ Ya hidin nate ot ilubu'dah nan boblen David an

hi amana. Ot mihukkat nan imbabalenan hi Rehoboam an numpatul.

10

Hay Nagodwaan Nadan Tinanud Israel (1 Patul 12:1-20)

¹ Hi Rehoboam ya immeh ad Sekem te hidiy na'amungan nadan ibbanan tinanud Israel ta hiyay pumbalinondah patul. ² Ya hidin dingngol Jeroboam an imbabalen Nebat an hi Rehoboam di numbalin moh patul ot mumbangngad hi bobleda an tinanud Israel. Te hidin numpatulan Solomon ya binumtik hi ad Egypt. ³ Ot ipa'ayag nadan ibbanan nunhituh nangappit hi huddo'na ta didan namin an e mi'hapit i Rehoboam. Ta hidin immeda ot alyonda i Rehoboam di, ⁴ Handin hi amam di patul ya nunhiglan naligatan amih nangatnan da'mi. Ot onha mabalin ya manghanom bahan di pangatmun da'mi ta nanongnan munhilbi amin he"a.

⁵ Ya alyon Rehoboam di, Mala"uh ha tuluy algo ya numbangngad ayuhtu ta ibaga' di pambal'u i naen ibagayu. Ot umanamut nadan tatagu.

⁶ Ot umeh Rehoboam hinadan a'amamma an nunhilbi i din patul an hi amana ot ibagana hi'on nganney itugundah pambalna hinan imbagan nadan tatagu.

⁷ Ya alyonday, Hi'on maphod di pangatmuh nadan tatagu ta ipatigom di ulem i dida ya hay maphod di pambalmuh nan ibagada ya minaynayun an he"ay punhilbiyanda.

⁸ Mu agge inunud Rehoboam hidiyen intugun nadan a'amamma. Ta immeh nadan paddungnan mumpangilog an linala'i an dida nadan pinilina an uggan manugun i hiya. ⁹ Ot alyonan diday, Nganne piboy itugunyuh pambal'u hinadan tatagu an mangali hi manghano' di pangat'u i dida ta adi anu umat hi nangat handin hi ama i dida?

¹⁰ Ya alyondan hiyay, Ibagam i dadiyen tatagu an hanan angkekeng di ta'lem ya ong'ongngal mu hay gitang amam. ¹¹ Ot hi'on nidamtanda hinan impa'at amam ya ibagam an udmam dadiyen inatna. Ta hi'on bilauy nanoplatnan dida ya hay panoplatmu'e ya hanadan napagatan.

¹² Ta hidin nala"uh di tuluy algo ya numbanggad tatawwa da Jeroboam hinadan tatagu hi awadan Rehoboam te hiyah diyey inalina.

¹³ Ya ma'abbungot nan patul hi nambalana hinan imbagada an aggena inunud nan intugun nadan a'amamma i hiya. ¹⁴ Ta hay inunudna ya nan intugun nadan mumpangilog an linala'i. Ta alyona di, Hi'on naligatan ayuh nadan impa'at ama mu iyal'alanay pangat'u i da'yu. Te hi'on bilauy nanoplatnan da'yu ya namama i ha'on te hay panoplat'un da'yu ya nan napagatan. ¹⁵ Ta agge inabulut nan patul nan pohdon nadan tatagu an ma'at. Ot athidiy na'at ta wan ma'at i Jeroboam din imbagan Apu Dios hinan propeta an i Siloh an hi Ahijah an imbabalen Nebat.

¹⁶ Ta hidin innilan mon nadan tatagu an adi abuluton nan patul nan imbagada ot alyonday, Undan nganne tuwaliy niyatam an holag David an hi na' Jesse i da'mi an nunhituh

nangappit hi huddo'na. Ot alyondah nadan nun'ibbaday, Ma'ayuot eh'a ta umanamut ta'u ta ukkodda paman nadan holag David hinan pun'ap'apuwanda.

¹⁷ Ta ammunada mo nadan ibbadan tinanud Israel an nunhituh ad Judah di nun'ap'apuwana Rehoboam.

¹⁸ Indani ya hinnag nan patul an hi Rehoboam hi Adoniram an niyukodan nadan mapilit an muntamu ta ena tigon nadan ibbadan tinanud Israel an nunhituh nangappit hi huddo'na mu hidin dimmatong ya nuntopada ta ingganaot mate. Mu hi Rehoboam ya wahdih ad Sekem. Ta hidin dingngolnah diyen na'at ot ma'ibagan e milugan hinan kalesana ot bumtik hi ad Jerusalem. ¹⁹ Ta nihipun i diye ya nagodwada nadan tinanud Israel ta adi un'unudon nadan nunhituh nangappit hi huddo'na an nginadanandah Israel nadan holag David an nunhituh ad Judah an nangappit hi muyyadna. Ta athidiy na'at ta ingganah ad uwani.

11

Hay Imbagan Nan Propeta An Hi Semayah (1 Patul 12:21-24)

¹ Hidin dimmatong hi Rehoboam hi ad Jerusalem ot amungonay hingгахut ta nawaluy libun (180,000) tindalun nalpuh nadan tinanud Judah ya tinanud Benjamin ta eda gubaton nadan ibbadan tinanud Israel an nunhituh ad Israel te pinhodnan mibangngaddah nan pun'ap'apuwana ta nanongnan hiyay patulda.

² Mu himmapit hi Apu Dios hinan propeta an hi

Semayah ot alyonay, ³ Ume'ah awadan nan patul hi ad Judah an hi Rehoboam an imbabalen din hi Solomon ya nadan tinanud Judah ya tinanud Benjamin ya inalim di, ⁴ Alyon Apu Dios di adiyu anu e gubaton nadan ibbayun tinanud Israel. Umanamut ayuot te umman hi Apu Dios di ud nomnom i datuwen na'at.

Ta agge mo e ginubat da Rehoboam da Jeroboam te inunudda nan imbagan Apu Dios.

Hay Nangipaphodan Rehoboam Hinadan Boleh Ad Judah

⁵ Ta immohnong hi Rehoboam hi ad Jerusalem ot ipaphodna nadan boble hi ad Judah an inyammana nadan binattun aladda ⁶ an umat hi ad Bethlehem ya hi ad Etam ya hi ad Tekoa ⁷ ya hi ad Bet-Sur ya hi ad Soko ya hi ad Adullam ⁸ ya hi ad Gat ya hi ad Maresah ya hi ad Sip ⁹ ya hi ad Adoraim ya hi ad Lakis ya hi ad Aseka ¹⁰ ya hi ad Sorah ya hi ad Ayjalon ya hi ad Hebron. Ta datuwe nadan boble hi ad Judah an binattuy aladda.

¹¹ Ta na'aladan mohpeh binattun alad dadiyen boble ot pa'ohnongonahdiy opisyal di tindalu ta midadaandan mi'gubat. Ya indatnan diday anonda ya mantekan di olibo ya bayah. ¹² Ot iha"adna bohdiy hahapiyo ya papahul ta pumbaliwda. Ta hay numpatulana mo nimpe ya ammuna nadan boblen nadan tinanud Judah ya tinanud Benjamin.

Hay Immayan Nadan Padi Ya Nadan I'ibadan Tinanud Libay Hi Ad Judah

¹³ Nadan padi ya nadan ibbadan tinanud Libay an numbobleh nadan bobleh ad Israel ya hi Rehoboam di pohdondan patul. ¹⁴ Ta tinaynanda nadan pumpastolanda ya nadan udum an wadan dida ot mumbunagdah ad Jerusalem ya hinadan udum an boble hi ad Judah. Te ipagol Jeroboam ya nadan imbabalena an munhilbida i Apu Dios. ¹⁵ Ot pot'on Jeroboam di papadi hinadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu an umat hi bulul ya ing'ingoh di gulding ya kilaw an baka an inyammana. ¹⁶ Ta hiya nan an namin nadan tinanud Israel an hi Apu Dios di pohdondan dayawon ya nitnuddah nadan tinanud Libay hi ad Jerusalem. Ta mabalin an idawatda nadan i'nongda i Apu Dios an dinayaw din a'ammotta. ¹⁷ Ta hidiyey gapunah pinumhodan nan pun'ap'apuan hi ad Judah. Ta binanoddanganda nan imbabalen Solomon an hi Rehoboam hi tuluy tawon. Ta hi Apu Dios di inun'unudda an umat hinan inatdah din numpatulana David ya hi numpatulana Solomon.

Nadan Holag Rehoboam

¹⁸ Hi Rehoboam ya inahawanah Mahalat an imbabalen ulitauna an hi Jerimot an imbabalen David. Ya hay hi inan Mahalat ya hi Abihail an imbabalen Eliab. Hi Eliab ya hi ibban David an hay hi amada ya hi Jesse. ¹⁹ Ta hay linala'ih imbabalen da Mahalat i Rehoboam ya hi Jeus ya hi Semariah ya hi Saham. ²⁰ Indani ya inahawana boh Ma'akah an imbabalen nan oha an hi ulitauna an hi Absalom. Ta nawada da Abijah ya hi Attay ya hi Sisa ya hi Selomit. ²¹ Ta himpulut walun (18) namin di inahawan

Rehoboam ya nat'onda bo nadan nanom (60) an imbilangnah ahawana. Ta hay imbabalenan namin ya baintit walu (28) an linala'i ya nanom (60) di binabai. Ya hay na'appinhodnah ahawana ya hi Maakah an imbabalen Absalom. ²² Ya hay pinto'nah nadan imbabalena hi ap'apu ya nan imbabaleda i Maakah an hi Abijah ta hiyay ahi mihukkat i hiya hi patul. ²³ Ya nanomnoman hi Rehoboam te inipongna nadan udum an linala'in imbabalena hinadan binattuy aladdan boble hi ad Judah. Ya dakol di indatnah usalonda ya dakol boy indatnah ahawada.

12

*Hay E Nangubatan Nan Patul Hi Ad Egypt An Hi Sisak Hi Ad Judah
(1 Patul 14:25-26)*

¹ Hidin nihamad moy pun'ap'apuwana Rehoboam ya inwalongnan mangun'unud hinadan tugun Apu Dios ya an namin nadan tinanud Israel hi ad Judah ya inyunnuddan hiya. ² Ta gapu i diyen adida pangun'unudan i Apu Dios ya inyabulut Apu Dios an gubaton nan patul hi ad Egypt an hi Sisak hi ad Jerusalem hidin mi'alimah tawon hi numpatulan Rehoboam. ³ Ya hay titindalun di i Egypt an nungkakabayu ya nanom di libu (60,000) ya hay dinakol di kalesada ya himpulut duway libu (12,000). Ya nat'on bo nadan dakkodakkol an titindalu an ibbadan i Egypt. Ya wadada bo nadan titindalun niddum i dida an i Libya ya i Sukkot ya i Etiopia. ⁴ Ta sinakupda nadan udum an boble an

binattuy aladda hi ad Judah ot ipluyda mohpeh ad Jerusalem.

⁵ Ya i diye ya imme nan propeta an hi Semayah i Rehoboam ya hinadan ap'apu an munhilbin hiya hi ad Judah an na'amung hi ad Jerusalem an gapuh takutda i Sisak ot alyona i diday, Hay imbagan Apu Dios ya alyonay, Manu'eh athituy na'at ya din'uga' i da'yu ta hiya nan iwalong da'yu damdama i ha'on ta abakon da'yu i da Sisak.

⁶ Ya hidin dingngol nan patul ya nadan udum an ap'apu nan imbagana ya numpada"ulda an alyonday, Nipto' paman hi Apu Dios ituwen inatna.

⁷ Ta hidin tinigon Apu Dios an inabulutday numbahulanda ya inalina i Semayah di, Gapu ta numpada"ul nadan tatagu ya adi' iyabulut an madadagda ta adi madne ya ihwang'u dida. Ta adi' mo ipahday bungot'u i dida an i Jerusalem an gapuh e pangubatan da Sisak i dida. ⁸ Manu te hiyay mun'ap'apu i dida ta wan li'naon nadan tatagu' di numpahhiwan di munhilbih udum hi boble hinan punhilbiyanda i ha'on.

⁹ Ta hidin ginubat da Sisak hinadan tindaluna hi ad Jerusalem ya nun'aladan namin nadan nun'abalol an wadah nan Templo ya hinan palasyun nan patul. Ta inaladan namin an ta'on on nadan nabalitu'an an hapiyo an impiyamman din patul an hi Solomon. ¹⁰ Ot mumpa'iphod mo bo nan patul an hi Rehoboam hi gombang an hapiyo ta mihukkat i dadiye. Ot iyukodnah nadan ap'apun di guwalyah nan geyt di palasyun nan patul. ¹¹ Ta wa'et ume nan patul hinan

Templo on ni'ye nadan guwalya an naponгда i dadiyen hapiyo on ahida e imbangngad hinan niha"adanda tuwali.

¹² Ot gapu mo ta numpada"ul hi Rehoboam ya na'aan di bungot Apu Dios i hiya ta aggena dinadag dida. Ya wadaday maphod hi na'at hi ad Judah.

*Hay Numpatulan Rehoboam Hi Ad Judah
(2 Patul 14:21,29)*

¹³ Hi Rehoboam ya numpatul hidin napat ta ohay (41) tawona ot mumpatul hi himpulut pituy (17) tawon an niha"ad hi ad Jerusalem an boblen pinto' Apu Dios hi pundayawan nadan tatagu i hiya. Ya hay ngadan inana ya hi Naamah an nalpuh nan tinanud Ammon. ¹⁴ Ya manu'e hi adi maphod di ina'inatna ya ma"id ha naminhodna an mangun'unud i Apu Dios.

¹⁵ Ya hanada'en na'na'at hidin numpatulan Rehoboam an nihipun hidin hopap di numpatulana ya nitudo'da hinan nangitudo'an nan propeta an hi Semayah hinadan na'na'at ya hinan nangitudo'an nan propeta an hi Iddo hinadan tonton di a'ammoddan tinanud Israel.

Ya ninaynayun an aggeda nunhayyup da Rehoboam i Jeroboam. ¹⁶ Ya hidin nateh Rehoboam ot ilubu'dahdih nan lubu'an di a'ammodna hidih nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalena an hi Abijah.

13

*Hay Nunggubatan Da Abijah I Jeroboam
(1 Patul 15:1-8)*

¹ Hidin mi'ahimpulut waluy (18) tawon hi numpatulana Jeroboam hi ad Israel ya i diyey numpatulana Abijah hi ad Judah. ² Ya tuluy tawon ya abuh han numpatulana an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inan Abijah ya hi Maakah an imbabalen Uriel an i Gibeah.

Ya waday nunggubatan da Abijah i Jeroboam. ³ Ta impangulun Abijah di opat di gahut di libu (400,000) an titindalu an nala'ing an mi'gubat. Ya hay impangulun damdaman Jeroboam ya waluy gahut di libu (800,000) an titindalu an nala'ing an mi'gubat. ⁴ Ot mundadam mudah nadan nun'abillid an boble hi ad Epraim ot tumikid hi Abijah hinan nabillid an nungngadan hi Semaraim ot alyonay, Donglom hituwen ibaga' i da'yun i Israel ya he"a Jeroboam. ⁵ Undan aggeyu innila an nahamad di nangibagan Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel i din patul an hi David an alyonay hanadan tanudanay mumpatul i dita'u hi inggana. ⁶ Mu he"a Jeroboam an imbabalen Nebat an ap'apu ni' an nunhilbih nan patul an hi Solomon an imbabalen David ya nginhem nan ud baal i he"a an hi Solomon. ⁷ Ot ma'amungdah awadam nadan adi maphod di pangatda an tatagu ot ipapilitday pohdonda i din hi ama an hi Rehoboam an imbabalen Solomon hidin a'ungana an ma'id ni' ha dakol hi pinatnana ta adina abalanan an manangga i da'yu. ⁸ Ya ad uwani bo ya mi'buhul ayu hinan pun'ap'apuwana Apu Dios an ipangpangulun di ohan tinanud David. Ya gapu ta dakol ayu hinadan tindaluyu ya wada i da'yu nadan nabalitu'an an ing'ingon di baka

an impiyamam Jeroboam ta dayawonyu ⁹ ta hiya nan impa'aanyu nadan padi an munhilbi i Apu Dios an holag Aaron ya nadan ibbadan tinanud Libay. Ot ahhin ayu mumpilih padi an umat hi aton di udum an tataguh udum hi boble. Ta kumpulnan tagu an waday iyalina hi baka ya pitun tangbal an kalnero ta i'nongna ya mabalin an hiyay pumbalinonyuh padi ta munhilbih nan dios an dayawonyu.

¹⁰ Mu da'mi'e ya hi Apu Dios tuwaliy dayawonmi te aggemi indinong an mangun'unud i hiya. Ya hay padi hi munhilbi i Apu Dios ya nada tuwali an tinanud Aaron an bumoddangdan dida nadan ibbadan tinanud Libay. ¹¹ Ta amawimawi"it ya hinan mun'ahdom on i'nongda nan maghob an mi'nong i Apu Dios ya nadan maghob an insenso. Ya inha"adda nadan midawat an tinapay hi uhhun nan lamehaan an niyappit i Apu Dios. Ya tinolganda nadan nabalitu'an an punhilawan hinan amahdomahdom. Ot da'mi ya un'unudonmi nan imbagan Apu Dios an dayawonmi hi atonmi mu da'yu'e ya inwalongyu dadiye. ¹² Ot nomnomnomyu an hi Apu Dios di mangipangpangulu i da'mi. Ta nundadaan nadan padi an mangipagangoh hinadan tangguyub ta mangipa'innilah pangubatanmi i da'yu. Ot ibaga' i da'yu an i Israel an adiyu goton an gubaton hi Apu Dios an dinayaw handidan a'ammod ta'u te adi mabalin hi mangabak ayu.

¹³ Mu hi Jeroboam ya hinnagnay udum hinadan tindaluna hi way indoggan nadan i Judah ta wan damunah pangubatana i dida hi hinanggabna yaden pumpaten nadan ibbana

nadan wadah indoggan nadan i Judah. ¹⁴ Mu tinigon damdaman nadan i Judah an dedahdiy mangubat i dida hi hinangngabda ya indoganda. Ot mumpaboddangda i Apu Dios ot ipagangoh nadan padiy tangguyubda. ¹⁵ Ot tumkuk nadan i Judah ta ihipundan mi'gubat. Ya hidin tinumkukda ya impa'abak Apu Dios nadan i Israel hinadan i Judah. ¹⁶ Ta mamtikda nadan i Israel te nangabakon Apu Dios nadan i Judah. ¹⁷ Ta nunnaud di na'abakan nadan i Israel te hay pinaten da Abijah ya umeh limay gahut di libu (500,000) an nun'ala'la'ing an mi'gubat. ¹⁸ Manu'eh nangabak nadan i Judah ya gapu ta hi Apu Dios an inun'unud handidan a'ammodda di nundinolanda.

¹⁹ Ot pudugon da Abijah da Jeroboam ot abakonda dida ot sakuponda nadan udum an bobleda an umat hi ad Betel ya hi ad Jesanah ya hi ad Epron ya nadan kikkitung an boble hi nunlini"odan dadiyen boble. ²⁰ Ta nihipun i diye ya kimapuy moy abalanan Jeroboam an mun'ap'apu. Indani ya pinogpog Apu Dios di nitaguwana. ²¹ Mu hi Abijah e ya nahamad di abalananan mun'ap'apu. Ya himpulut opat (14) di inahawana ta nawadaday baintit duwan (22) linala'in imbabalena ya himpulut onom (16) di binabai. ²² Ya nadan udum an na'na'at hi numpatulan Abijah an umat hinadan ina'inatna ya hinapitna ya nitudo'da hinan nangitudo'an nan propeta an hi Iddo hinadan na'na'at hi nitaguwana.

14

Hay Hopap di Numpatulan Asa

¹ Hidin nateh Abijah ot ilubu'dahdi hinan boblen David. Ot mihukkat an mumpatul nan imbabalena an hi Asa. Ya hidin numpatulan Asa ya malinggop di bobleda hi himpuluy (10) tawon. ² Te nadan nipto' an pangat an umipa'amlong i Apu Dios di ina'inatna. ³ Te impaana nadan punggobhan hi mi'nong ya nadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu ot pompa"ihda bo nadan inha"addan batu an dayawonda ya nadan pustin mangita'dog i Aserah. ⁴ Ot ibaganah nadan ibbana an i Judah an mahapul an hi Apu Dios an dinayaw handidan a'ammodda di pundinolanda ya hanadan tuguna ya tutdudunay un'unudonda. ⁵ Ya gapu i diyen nangipa'aananah nadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu ya nadan punggobhandah insenso i dadiyen dios hinadan bobleh ad Judah ya limminggop nimpey bobleda i diyen numpatulana. ⁶ Ot ipiphodnay binattun alad nadan udum an boble hi ad Judah. Ya ma"id ha nangipatna an nangubat i dida te impalinggop Apu Dios nan pun'ap'apuwana.

⁷ Te inalin Asa hinadan i Judah di, Iphod ta'u nadan bobleh tun ad Judah ta iyamma ta'u nadan binattun aladda ta wadaday pungguwalyaan ya geyt ya dakigda. Te hituwen boble ya nidat i dita'u an gapu ta hi Apu Dios di inun'unud ta'u ta hiya nan limminggop ta'u.

Ta impaphodda nimpe nadan boble hi ad Judah ya atbohadin pinumhod di nitaguwanda.

⁸ Ya wadaday titindalun Asa an tuluy gahut di libuy (300,000) tinanud Judah an numpapahul ya nunhahapiyoh o"ongal an hapiyo. Ya duway gahut ta han nawaluy libuy (280,000) tinanud Benjamin an napingdah pana* ya kikitang an hapiyo. Ya an namin datuwen titindalu ya nun'atutuliddan mi'gubat.

⁹ Ya wada han i Etiopia an hi Serah an nangipatan e mangubat hinadan i Judah ta impangulunay dakkodakkol an titindalu ya tuluy gahut (300) an kalesan di e mi'gubat ta nidatongdah ad Maresah. ¹⁰ Ot e damuwon da Asa dida an eda nungkampuh nan nundotal hi ad Sepatah an nihaggon hi ad Maresah. ¹¹ Ot mundasal hi Asa i Apu Dios an dayawona an alyonay, He"a Apu Dios ya abuh di mabalin an bumoddang hinadan ma"i'd ha abalinana an gubaton di ongal di abalinanda an binuhulda. Ot daan mo ta boddangan da'min tinanud Israel. Te he"ay pundinolanmi ta patulidon da'mi an mangubat i datuwen dakkodakkol an titindalu. Ot hanat adim iyabulut an abakon da'ah tatagu.

¹² Ot ipa'abak Apu Dios nadan i Etiopia hinadan i Judah an impangulun Asa. Ta binumtik nadan i Etiopia. ¹³ Mu numpudug damdaman da Asa dida ta inggana hi ad Gerar. Ot gapuh boddang Apu Dios ya nun'a'ate nadan dakkodakkol an tindalun nadan i Etiopia. Ta dakkodakkol di inalan nadan tindalun di i Judah hinadan inabakda an i Etiopia. ¹⁴ Ya impatakut Apu Dios nadan tataguh nunlini"odan di ad Gerar

---

* **14:8** 14:8 Nan pana ya hidiye nan bokang an usalondan e mi'gubat.

ta ma"iḏ ha tulidda an mi'gubat. Ta numpa"ih nadan i Judah nadan bobleda ot pun'alada nadan nun'abalol an wadan dida ta dakol di inaladahdi. ¹⁵ Ot umeda boh nadan nun'allungan di mumpumpastol ot pun'alada nadan kalnero ya gulding ya kemel ot ahida mohpe umanamut hi ad Jerusalem.

15

Hay Nangun'unudan Nan Patul Hinan Imbagan Nan Propeta

¹ Hidin manganamut da Asa hi eda nangu-batan hinadan i Etiopia ya wada han hi Asariah an imbabalen Obed an niddum nan Espiritun Apu Dios i hiya ² ot e midamu hinan patul an hi Asa ot alyonay, Donglom hituwe Asa ya an namin ayun tinanud Judah ya da'yun tinanud Benjamin. Boddangan da'yu i Apu Dios hi'on nanongna an na'na'unnud ayun hiya. Te hiya'ey pumbaganyuh boddang ya boddangan da'yu nimpe mu idinongyu'e tuwali an mangun'unud i hiya ya iwalong da'yu damdama i hiya. ³ Te nadney aggeyu nangun'unudan an tinanud Israel hinan immannung an Dios ta ma"idda mo nadan padi an muntutudu i da'yu ya ma"iḏ mo nadan tugun Apu Dios i da'yu. ⁴ Mu hidin munholholtap ayu ot mumpaboddang ayu i Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ya binoddangan da'yu. ⁵ Ta i diye ya tumakutday tatagun mumbaat te ma"iḏ ha pun'u'unnudan di tataguh nadan nunlini"odan an boble. ⁶ Te inyabulut Apu Dios an munggubat di abobboble ta ma"iḏ

nimpe ha pun'u'unnudanda. ⁷ Mu da'yu'e ya mahapul an pabikahonyuy nomnomyu ya adiyu higanan nan tamuyu ot waday gunggunayu.

⁸ Ya hidin dingngol Asa datuwe an imbagan nan propeta an hi Asariah an imbabalen Oded ya nawaday tulidna. Ta impa'aanan namin nadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an bulul an dayawon nadan tinanud Judah ya tinanud Benjamin hinadan numpumboblayanda ya ta'on on hinadan nun'abillid an boblen di tinanud Ephraim an sinakupda. Ot ipaphodna nan pangidawatanda hi mi'nong i Apu Dios hi hinanggab nan balkon nan Templo.

⁹ Ot ipa'ayagna bon namin nadan tinanud Judah ya tinanud Benjamin ya ta'on on nadan tinanud Ephraim ya tinanud Manasseh ya tinanud Simeon an e ni'iboblen dida. Te hidin tinigoda an hi Apu Dios di bumodboddang hinan patul an hi Asa ya dakol i diday e ni'ibobleh ad Judah. ¹⁰ Ta na'amungdah ad Jerusalem hidin mi'atluh bulan hinan mi'apulut limay (15) tawon an numpatulana Asa. ¹¹ Ot i'nongda i Apu Dios di pituy gahut (700) an baka ya pituy libu (7,000) an kalnero ya gulding an inaladah nadan inabakdah din eda ni'gubatan. ¹² Ot ibagada an atondan namin di abalinanda ta hi Apu Dios an inun'unud handidan a'ammotta di dayawonda. ¹³ Ya inabulutdan namin an mipapate nan tagu an mangilog onu amamma ya babai onu lala'i an bokon hi Apu Dios di un'unudona. ¹⁴ Ot pun'itkukda an munsapata i Apu Dios an hiyay unudonda on nun'ipagangohday tangguyub ya trampeta. ¹⁵ Ya an naminda ya

mun'am'amlongda hinan imbagada an atonda te inatdah diyen gapuh pamhodda an aggeda napilitan. Ya ma"amlongda bon mundayaw i Apu Dios ta hiya nan inabulutna dida ot ipadinongnay e mangubat i dida ta limmingop di bobleda.

¹⁶ Ot ipa'aan bon Asa hi apuna an hi Maakah hinan sa'adna te hiyay nangipiphod i han dayawonda an umipabohol an pusti an mangita'dog i Aserah. Ot ipaputulnah diyen pusti ot eda pu'ulan hidih nan way wa"el an nungngadan hi Kidron. ¹⁷ Mu ta'on tuwalih on hidin agge impapa"ih Asa nadan pundayawan nadan ibbana an tinanud Israel ya inyohhanay pundayawna i Apu Dios hidin amataguna. ¹⁸ Ya inyenah nan Templo nadan balitu' ya silber ya nadan udum an nun'abalol an inyappitna i Apu Dios ya ta'on on nadan inyappit din hi amana. ¹⁹ Ta i diyen tulumpulut limay (35) tawon an numpatulan Asa ya ma"id ha nangubat i dida hi ad Judah.

16

*Hay Ni'hayyupan Asa Hinan Patul Hi Ad Syria An Hi Ben-Hadad
(1 Patul 15:17-22)*

¹ Hidin mi'atulumpulut onom (36) di tawon hi numpatulan Asa hi ad Judah ya ginubat da Baasa an patul hi ad Israel hi ad Judah. Ot sakupona nan bobleh ad Ramah ot ipa'aladnah binattun alad hidiyen boble ot ipaguwalyana ta ma"id ha mabalin hi mala"uhdih nadan i Judah. ² Ta pamaag hi Asa an patul hi ad Judah ya ena impa'ala nadan balitu' ya silber hinan Templo

ya hinan palasyuna ot ipiyenah ad Damaskus hidih ad Syria ta idatdah nan patul hidi an hi Ben-Hadad. Ot ipaad Asa an alyonay, ³ Daan mo ta munhayyupta ta umat hi nunhayyupan da amata. Nomnomnomom an impiyali' nee nadan balitu' ya silber ta idat'un he"a. Ot hay dawato' i he"a ya daan mo ta pogpogom nan ni'hayyupam hinan patul hi ad Israel an hi Baasa ta wan taynanda tun numboblaysanmi.

⁴ Ya inabulut Ben-Hadad hidiyen imbagan nan patul an hi Asa. Ot honagona nadan tindaluna ya nadan opisyalda ta eda gubaton hi ad Israel. Ot sakupondah ad Ijon ya hi ad Dan ya hi ad Abel-Maim ya an namin nadan boble an nangi'amungan nadan tinanud Naptali hinadan mahapulda.

⁵ Ta hidin dingngol Baasa hidiyen na'at ot ipadinongna nan iyammadaot an binattun alad hi ad Ramah. ⁶ Ot ipa'ayag nan patul an hi Asa an namin nadan ibbanan i Judah ot eda pun'ala nadan batu ya kayiw an inusal da Baasa hi ad Ramah. Ta dadiyey nun'aladda hi ad Geba ya hi ad Mispah.

Hay Nangibaludan Asa Hinan Propeta An Hi Hanani

⁷ Indani ya imme nan propeta an hi Hanani hinan patul an hi Asa ot alyonay, Gapu ta nundinol'a hinan patul hi ad Syria an bokon hi Apu Dios di nundinolam ya ta'on on nadan tindalun di i Syria ya mi'buhuldan da'yu. ⁸ Hidin hi Apu Dios di nundinolanyu ya ta'on on dakko-dakkol nadan tindalun nadan i Etiopia ya i

Libya an nungkakalesa ya nungkakabayu ya impa'abakna dida i da'yu. ⁹ Te hi Apu Dios ya nanongnan uh'uhdunguan dita'un tataguh tun luta ta pabikahona nan tagun mundinol i hiya ya hiyay un'unudona. Aggem mahan ninomnom hinaen inatmu ta hiya nan mihipun hi ad uwani ya minaynayun an waday mangubat i da'yu.

¹⁰ Ya nunhiglay bohól Asa hinan propeta ta impiyenah baludan. Ya nihipun i diye ya pinaligatnay udum hinadan tatagu.

Hay Natayan Nan Patul An Hi Asa

(1 Patul 15:23-24)

¹¹ Hanadan na'na'at hi numpatulan Asa ya nitudo'da hinan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah ya hi ad Israel. ¹² Ya hidin mi'atulumpulut hiyam (39) di tawon hi numpatulan Asa ya nawada han dogoh hi hukina. Ya ta'on on nunhiglah diyen dinggohna ya agge numpaboddang i Apu Dios te nadan doktor di nundinolanah mangagah i hiya.

¹³ Ya hidin mi'anapat (40) di tawon hi numpatulana ya nate. ¹⁴ Ot ilubu'dah nan impiyammana an ilubu'anah atayana hidih nan boblen David. Ot ha"adandah dakol an bangbanglu nan nilubu'ana. Ot mun'apuyda ta nangindadalang ta pangipatigodah punlispitudan hiya.

17

Hay Numpatulan Jehosapat Hi Ad Judah

¹ Hay nihukkat i Asa hi numpatul ya nan imbabalena an hi Jehosapat. Ya inat tuwen hi Jehosapat di abalinana an nangibaliw hi

bobleda ta adi gubaton nadan i Israel. ² Ta hinnagnay titindalun e mungguwalyah nadan boble hi ad Judah an binattuy aladda ya ta'on on hinadan kikitang an boble ya hinadan boblen di tinanud Epraim an inabak din hi amana an hi Asa. ³ Ya winagahan Apu Dios hi Jehosapat hinadan namangulun tawon hi numpatulana te inyunnudnah nan inat din hi apuna an hi David an aggena dinayaw nadan Baal. ⁴ Ta hi Apu Dios an dinayaw handidan a'ammodna di dinayawna ta inun'unudna nadan tugunan aggena inyunnud hinan pangiyen nadan ibbana an tinanud Israel. ⁵ Ta hiya nan indattan Apu Dios hi ongal an abalinana an mun'ap'apu hi ad Judah. Ya an namin nadan i Judah ya nun'iyeday idatdan hiya ta kimmadangyan ya mapemanan. ⁶ Ya hi Apu Dios ya abuh di nunhilbiyana. Ta numpa"ihnan namin nadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu ot pumputulna nadan pustin mangita'dog i Aserah hi ad Judah.

⁷ Ya hidin mi'atluh tawon hi numpatulana ya hinnagna nadan ap'apun munhilbin hiya an da Ben-Hail ya hi Obadiah ya hi Sekariah ya hi Netanel ya hi Mikayah ta eda tududuwan nadan tatagu hi abobboble hi ad Judah ⁸ an nun'ibbada nadan tinanud Libay an da Semayah ya hi Netaniah ya hi Sebadiyah ya hi Asahel ya hi Semiramot ya hi Jehonatan ya hi Adonijah ya hi Tobijah ya hi Tob-Adonijah ya nadan padi an da Elisama i Jehoram ⁹ an inodnanda nan Nitudo' an Tugun Apu Dios ta hidiyey eda intudtuduh nadan tataguh abobbobleh ad Judah.

¹⁰ Ya winadan Apu Dios di takut nadan tatagu

an nunhitu hi abobbobleh nunlini"odan ta ma"id i dida ha e nangubat i Jehosapat. ¹¹ Ya wada boy udum an i Pilistia an inyaliday idatda i Jehosapat an silber di udum te pinhoddan mi'hayyup i dida. Ya ta'on on nadan i Arabia ya nangdatdah pituy libu ta han pituy gahut (7,700) an tangbal an kalnero ya pituy libu ta han pituy gahut (7,700) di tangbal an gulding. ¹² Ta mun'ihamad di pun'ap'apuwana Jehosapat. Ya numpa'apya hi pungkampuwana nadan tindaluna ya nadan pangi'amungandah makan. ¹³ Ta nun'iyeda i dadiyen boble di dakol an makan ya nadan udum an mahapulda.

Ot idadaana boh ad Jerusalem di titindalu an nun'alala'ing an mi'gubat.

¹⁴ Ya hay inatda an nangogodwa hinadan titindalu ya miyunnudan hinadan pu'un an nalpuwanda. Ta hinan tinanud Judah ya hi Adnah di opisyal di tuluy gahut di libu (300,000) an nala'ing an mi'gubat. ¹⁵ Ya nihnod hi Jehohanan an opisyal di duway gahut ta nawaluy libu (280,000) an titindalu. ¹⁶ Ot ahi hi Amasiah an imbabalen Sikri an hiyay ud nomnom an munhilbi i Apu Dios ya impangulunay duway gahut di libu (200,000) an titindalu. ¹⁷ Ya hinan tinanud Benjamin ya hay opisyal ya hi Eliada an nala'ing an mi'gubat an impangulunay duway gahut di libu (200,000) an titindalu an numpangdon hi pana ya hapiyo. ¹⁸ Ya nihnod hi Jehosabad an impangulunay hinggahut ta nawaluy libu (180,000) an titindalu an nundadaan an e mi'gubat. ¹⁹ Ta danae nadan tindalu an nunhilbih nan patul ya nat'on mohpe nadan udum

an titindalu an immohnong hinadan binattuy aladna hinadan boble hi ad Judah.

18

*Hay Nipa'annungan Nan Inabig Mikayah Hi Ma'at I Ahab
(1 Patul 22:1-28)*

¹ Ta kimmadangyan hi Jehosapat ta nundongol. Ya impa'ahawana nan imbabalenah nan imbabalen Ahab an patul hi ad Israel ta way atonan mi'hayyup i hiya. ² Ta nala"uh han atnay tawon ot e tigon Jehosapat hi Ahab hi ad Samaria. Ta immedah nadan nun'ibbana ot ipaltiyon Ahab didah dakol an kalnero ya baka. Ot ihaphapitan Ahab hi Jehosapat ta eda gubaton nadan i Ramot-Gilead ³ an alyona i Jehosapat di, Daan mo ta boddangana' ta e ta'u gubaton nadan i Ramot-Gilead?

Ya alyon Jehosapat di, Tanganu on adi. Nun-dadaan amih nadan tindalu' an bumoddang i da'yu an e mi'gubat. ⁴ Mu mahapul an eta'u ni mahmahan hi'on nganney pohdon Apu Dios hi aton ta'u.

⁵ Ot ipa'ayag nan patul an hi Ahab di opat di gahut (400) an propetana ot alyonan diday, Nganney punnomnyu? On mabalin an emi gubaton nadan i Ramot-Gilead onu adi?

Ya alyondan namin di, O ume ayu ot da'yuy pangabakon Apu Dios.

⁶ Mu alyon Jehosapat di, Undan ma'id ha propetan Apu Dios hitu hi mabalin hi pummahmahan ta'u?

7 Ya alyon Ahab di, Waday oha an mabalin hi pummahmahan mu adi' pohdon te ma"id ha maphod hi ibaganan ha"on. Hay ngadana ya hi Mikayah an imbabalen Imlah.

Mu alyon Jehosapat di, Adi maphod an atom hinay pangalim i hiya.

8 Ot honagon nan patul hi ad Israel di ohah nadan ap'apun munhilbin hiya ot alyonay, Ma'anne'a ta em awiton hi Mikayah an hi na' Imlah ta umali ayuhtu.

Hay Imbagan Mikayah

9 Ta nunlubung da Ahab an patul hi ad Israel i Jehosapat an patul hi ad Judah hi lubung di patul ot eda umbun hinadan tronoda hinan way pun'ilikan an nihaggon hinan geyt nan bobleh ad Samaria. Ya an namin nadan propetan Ahab ya wahdida an pun'ibagada nadan alyonday nipa'innilan dida. 10 Ya nan imbabalen Ke-naanah an hi Sedekiah ya waday inyammana an gumo' an ay haha'gud ot alyona di, Imbagan Apu Dios an hay ipa'innilan datuwen gumo' an ay ha'gud ya hitun pangubatanyuh nadan i Ramot-Gilead ya ma"id ha bahhonan abakonyu dida ta ingganah madadagdan namin.

11 Ya athidin namin di ibagan nadan udum an propeta an alyonday, Eyu gubaton nadan i Ramot-Gilead ot pangabakon da'yun Apu Dios.

12 Ya hanan hinnagda an e mangawit i Mikayah ya pinadanana tuwali i hiya an alyonay, Nomnomnomom an an namin nadan propeta ya numpapaddung di ibagada an alyonday

mangabak nan patul. Ot tigom ta ta'on on he"a ya miyunnudan nan ibagam hinan imbagada.

¹³ Mu alyon damdaman Mikayah di, Isapata' an hay ibaga' ya abuh ya nan impa'innilan Apu Dios.

¹⁴ Ta hidin dimmatong da Mikayah ot alyon Ahab di, Nganne piboy ibagam? On emi gubaton nadan i Ramot-Gilead onu adi?

Ya alyon Mikayah di, Ekayu ta eyu gubaton dida ot mangabak ayu.

¹⁵ Ya alyon Ahab di, Numpi'atnay nangalya' i he"a an hanan immannung an imbagan Apu Dios ya ammunay ibagam.

¹⁶ Ot alyon mon Mikayah di, Umman nipatigo i ha"on an hanada'en tindalun di i Israel ya niwaktadah nadan nabillid an umatdah nadan kalnero an ma"i'd ha mangipapto' i dida. Ot alyon Apu Dios di datuwen tatagu ya ma"i'd ha mangipangpangulu i dida ot maphod onda umanamut ta idinongdan mi'gubat.

¹⁷ Ya alyon nan patul hi ad Israel i Jehosapat di, Tigom'e anu. Undan tuwali agge' imbaga i he"a an ma"i'd ha maphod hi ibaganan ha"on.

¹⁸ Ot inayun Mikayah an alyon di, Donglonyu'e te umman tinigo' hi Apu Dios an inumbun hinan tronona hi ad abunyan ya an namin nadan dakkodakkol an anghelna an timma'dogda hi nangappit hi winawwana ya hi iniggidna. ¹⁹ Ya alyon Apu Dios di, Nganne i da'yuy e munha'ul hinan patul an hi Ahab ta eda gubaton nadan i Ramot-Gilead ta hidiy atayana? Ya way ohaon nat'on di ibagana. ²⁰ Ya indani ya imme han espiritu ot alyona i Apu Dios di, Ha"on di e

munha'ul i hiya. Ya alyon Apu Dios di, Nganney atom an e munha'ul i hiya? ²¹ Ya alyonay, Umeya' ta e' punlayahon nadan propetana. Ot alyon Apu Dios di, Atom'ehna ya ma"id ha bahhonan maha'ul. Ot agam ta ume'a.

²² Ot alyon bon Mikayah di, Nomnomnomom an inyabulut Apu Dios ta nunlayahon nan espiritu nadan propetam ta hiyay atayam.

²³ Ya natana'dog hi Sedekiah an hi na' Ke-naanah ot ena tampu'on hi Mikayah. Ot alyonay, On hi anuud ni' di nanaynan nan Espiritun Apu Dios i ha"on ta immalin ni'hapit i he"a?

²⁴ Ya alyon Mikayah di, Hay panginnilaam an immannung tun ibaga' ya hitun em ipa"ayan i han kuwartu.

²⁵ Ta ona inalih diye ot ibagan Ahab ta iyedah Mikayah hi awadan nan gobelnador an hi Amon ya hinan imbabalena an hi Joas. ²⁶ Ya imbagana an ibaludda ya aggeda pinangan hi udum an makan ta ammuna ha tinapay ya liting hi idatdan hiya ta ingganah pumbanggadana an malpuh gubatan.

²⁷ Ot alyon Mikayah di, Hi'on malinggop'a hi pumbangngadam ya hidiyey mangipa'innila an bokon hi Apu Dios di himmapit i ha"on. Ot alyonah nadan tataguy, Hanat nomnomnomonyu datuwen imbaga'.

²⁸ Ta impangulun nan patul hi ad Israel ya nan patul hi ad Judah an hi Jehosapat nadan tindaluda ot eda gubaton nadan i Ramot-Gilead.

²⁹ Mu hidin makakda ya alyon Ahab i Jehosapat di, Ta'omman hi adi' ilubung nan lubung di patul ta mihlama'. Mu he"a'e ya ilubungmu nan

lubung di patul. Ta athidin nat'on di inlubung Ahab ta adi mapto' an hiya nan patul hi ad Israel ot ahida e mi'gubat.

³⁰ Yaden nan patul hi ad Syria ya imbaganah nadan opisyal nadan numpungkalesa an alyonay, Tigonyu ta ma"id ha patayonyu hinadan tindalu ta ammuna nan patul hi ad Israel hi pot'onyun patayon. ³¹ Ta hiya nan hidin tinigodah Jehosapat an nunlubung hi lubung di patul ya alyondah on hiya nan patul hi ad Israel ta numpudugda. Mu muntukuk hi Jehosapat an mumpaboddang i Apu Dios ot boddangan Apu Dios ta nat'on di nangipluyan nadan namdug i hiya. ³² Te hidin immatunanda an bokon hiya nan patul hi ad Israel ya indinongdan mamdug i hiya.

³³ Mu waday ohan tindalun nadan i Syria an namaagnay olad hinan panana ya nikna hinan nundammuwan nan gumo' an inlubung Ahab. Ot alyonah nan nummanehoh nan kalesana di, Nahugatana' tayya ot tigom ta mibata"antahtu. ³⁴ Ta inyal'algodan nunggugubat yaden hi Ahab e ya wahdin nibata"an an nidang'ig hinan kalesana an inhangngabnah awadan nadan tindalun di i Syria. Mu hidin nalimuh nan algo ya na'unguh hi Ahab.

19

Hay Imbagan Nan Propeta An Hi Jehu I Jehosapat

¹ Hi Jehosapat ya malinggop an umanamut hi ad Jerusalem. ² Ya e nidamu nan propeta

an hi Jehu an imbabalen Hanani ot alyonan hiyay, Tanganu onmu e binoddangan nadan tatagun adi maphod di pangatda ya nunhiglay hihiwoda i Apu Dios? Gapu i naen inatmu ya nunhiglay bungot Apu Dios i he"a. ³ Manu te waday maphod an a'atmu an umat hinan nangipa'aanam hinadan pustin mangita'dog i Aserah. Ya inyohham ni' di pangun'unudmu i Apu Dios.

Hay Maphod An Inat Jehosapat

⁴ Hay nunhituwan Jehosapat ya hi ad Jerusalem mu immanneh nadan udum an bobleh ad Judah an nihipun hi ad Beerseba ta ingganah nadan nun'abillid an boble hi ad Epraim. Ta ena imbagabagah nadan tatagu ta wan ibangngaddan mangun'unud i Apu Dios an inun'unud handidan a'ammodda. ⁵ Ot pot'onay mangipanuh hinadan tatagu hinadan boble an binattuy aladda. ⁶ Ot tugunona dida an alyonay, Tigonyu ta wada'ey mihahapit hi ibagan nadan tatagu ya nomnomnomyu an bokon hay taguy punhilbiyanu te hi Apu Dios ta hiyay bumoddang i da'yu. ⁷ Ta hiyay takutanyu an adi mangat hinan tamuyu. Ya tigonyu ta nan nipto' di atonyu an mangipanuh hinadan tatagu te hi Apu Dios ya adina iyabulut an kulukonyu nadan ibbayu onu waday pangipangngelanyu hinadan mihahapit onu mumpabayad ayu ta atonyu nan pohdonda.

⁸ Ya hidih ad Jerusalem ya pinto' bon Jehosapat nadan udum an tinanud Libay an papadi ya nadan udum an munhilbih nan Templo ya

nadan mangipangpanguluh nadan himpahim-pamu'un an tinanud Israel ta diday ukod an mangipanuh hinadan ibagan nadan tatagu an mihahapit an miyunnudan hinan tugun Apu Dios. ⁹ Ot tugunona bo didan alyonay, Mahapul an ihamadyun mangat hinan nidat i da'yu an tamuyu an gapu hi pangun'unudyu i Apu Dios. ¹⁰ Ya an namin nadan ibagada i da'yun mihahapit an umat hi waday pimmate onu ha nangibahho hinadan tugun onu nadan uldin onu nadan udum an pumbahulan i Apu Dios ya mahapul an tugunonyu dida. Ta adida attaon an mumbahul i Apu Dios ta wan adi da'yu dusaon i hiya. Ot hanat datuwey atonyu ta wan adi ayu mumbahul. ¹¹ Ya nomnomnomonyu bo an nan nabaktun padi an hi Amariah di ukod an mangibaga hi'on numbahul di ohan tagu i Apu Dios onu agge. Ya nan imbabalen Ismael an hi Sebadiah an ap'apun di tinanud Judah di ukod hi'on waday nangibahhoh nan uldin nan patul. Ya nadan tinanud Libay di bumoddang an mangipanuh i danae. Ot hanat adi ayu tumakut an mangat hinadan tamuyu. Ot boddangan da'yu i Apu Dios hi'on nipto' di atonyu.

20

Hay Nangipa'abakan Apu Dios Hinadan Binuhul Di I Judah

¹ Indani ya wadaday immali an mangubat i da Jehosapat an i Moab ya i Ammon ya i Meun. ² Ta wadaday e nangipa'innilan Jehosapat an alyonday, Tuweda man dayyay dakkodakkol an

titindalu an nalpuh ad Edom hi dommang nan nunhiglay ahinan lobong an mangubat i dita'u an dimmatongda moh ad Hasason-Tamar an hay ohah ngadana ya hi ad En-Gedi. ³ Ya kimmaynit hi Jehosapat hi nangngolana i diye ot mundasal i Apu Dios ot ibaganah nadan tatagu hi abobboble hidih ad Judah ta mun'ulatda. ⁴ Ta na'amung nadan tatagu hi ad Jerusalem an nalpudah abobboble hi ad Judah ot mumpaboddangda i Apu Dios. ⁵ Ya hay na'amunganda ya hinan lita"angan nan Templo ot tuma'dog hi Jehosapat hi hinanggabda. ⁶ Ot oltonan mundasal an alyonay, He"a Apu Dios an inun'unud handidan a'ammodmi ya he"a ya abuh di Dios an wah ad abunyan. He"a ya ammunay ap'apun mumpapto' hi an namin di pun'ap'apuan hitun luta. Ya ongal di abalinam ta ma"i'd ha mabalin hi mangabak i he"a. ⁷ Te he"ay nangipa'aan hinadan tatagun nunhitu ituwen boble hidin dimmatongan handidan a'ammodmin tatagum an holag din gayyumu an hi Abraham ta pumboblaysanmih inggana. ⁸ Ta handidan a'ammodmiy numboblehtu ot ipata'dogda tun Templo an pundayawanda i he"a an alyonday, ⁹ Dumatong'ey punligatan an umat hi gubat ya dogoh onu bitil ya umali amih tun Templo an pundayawan i he"a ya numpahpahmo' ami ta ibaliw da'mi.

¹⁰ Ya teen ad uwani ya gubaton da'mih nadan i Ammon ya i Moab ya nadan nunhituh nadan nun'abillid an boble hi ad Seir. Yaden handi'en nalpuwan handidan a'ammodmi hi ad Egypt ya aggem inyabulut an gubatonda datuwen tatagu

ta hiya nan inhulugda ta inligligday nangi'wanda ta aggeda dinadag di bobleda. ¹¹ Mu neen ad uwani ya umalida ta pa'aanon da'mi ituwen boble an indatmu i da'mi. ¹² Ot he"a Apu Dios di ukod i dida te adimi abalanan an mangubat i datuwen dakkodakkol an titindalu. Ya aggemi innilay atonmi mu he"ay pangidinlanmih bu-moddang i da'mi.

¹³ Ta an naminda an i Judah an niddumda nadan binabai an a'ahawada ya ta'on on nadan u"unga ya goggolang an i'imbabaleda on wahdidah nan pundayawan i Apu Dios. ¹⁴ Ya indani ya nawada nan Espiritun Apu Dios i Jahasiel an imbabalen Sekariah. Hi Sekariah ya imbabalen Benayah an imbabalen Jeyel. Hi Jeyel ya imbabalen Mattaniah an holag Asap an tinanud Libay. ¹⁵ Ya himmapit hidiyen hi Jahasiel ya alyonay, Donglom hituwe apu patul ya ta'on on da'yun namin an ibba' an nunhituh tun ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah. Te hay imbagan Apu Dios ya alyonay, Adi ayu tumakut ya adi ayu umukayungan an gapu i datuwen dakkodakkol an titindalu. Te ha"on an Dios di mi'gubat i dida an bokon da'yu.

¹⁶ Ot hi bigat ya nakak ta'u ta eta'u damuwon dida. Te itikidda hi ad Sis ot akhupan ta'u didah nan pogpog nan bihhang an nihaggon hinan agge naboblayan hi ad Jeruel. ¹⁷ Mu bokon nimpe dita'uy mi'gubat. Ta hay aton ta'u ya namaag ya timma'dog ta'uh nan umohnongan ta'u ta tigon ta'uy pangabakan Apu Dios hinadan binuhul ta'u. Ot hanat adi ta'u nimpe tumakut ya

adi ta'u umukayungan. Ta hi bigat ya imme ta'u ot hi Apu Dios ya wada an mamoddang i dita'u.

¹⁸ Ot mundu"un hi Jehosapat an nida"om di angahnah nan luta hi pundayawna i Apu Dios. Ya inyunnud nadan tatagu i hiya ta an naminda ya dinayawdah Apu Dios. ¹⁹ Ya wadaday holag Kohat ya holag Korah an dida nadan tinanud Libay an timma'dog ot olto'oltonda an mundayaw hinan Dios an un'unudonda an tinanud Israel.

²⁰ Ta hidin hiyah mun'aw'awi"it i diyen ibiggatana ot mundadaandan umeh nan agge naboblayan hi ad Tekoa. Ya alyon Jehosapat hinadan tatagu di, Donglonyuh tuwen ibaga' an da'yun ibba' an i Jerusalem ya an namin hituh ad Judah. Hi Apu Dios an dayawon ta'uy pundinolan ta'u ta nanongnan malinggop ta'u. Ya kulugon ta'u nan imbagan nadan propeta ta maphod an mangabak ta'u.

²¹ Ya hidin nalpah an ni'hapit hi Jehosapat hinadan tatagu ot pot'ona nadan mungkanta ta ikankantaday pundayawdah nan amaphod Apu Dios ta diday mangipangulu ya nitnud nadan tindalu. Ya mangmanggeda on alyonday, Munhana ta'u i Apu Dios te nan pamhodna ya minaynayun hi inggana.

²² Ya hidin inhipunda an mungkantah pundayawda ya ginubat Apu Dios nadan i Ammon ya i Moab ya i Edom ta na'abakda. ²³ Te nadan tindalun di i Moab ya i Ammon ya numboboddanganda ot gubatonda nadan i Edom ot patayondan namin dida. Ta hidin pinateda nadan i Edom ot dida dida bo ot mumpapatteda.

24 Ta hiya nan hidin dimmatong nadan i Judah hinan way ma'uhdungan nan agge naboblayan ya minangmangda nadan dakkodakkol an titindalu an nun'ateda ta awagillangdah nan luta. Ta ma'id i dida ha mataguh binumtik. 25 Ot umeda mo da Jehosapat ya nadan tindaluna ot eda pun'ala nadan nun'abalol an wada i dida. Ta dakkodakkol di inalada an usal ya lubung ya nadan udum an nun'abalol. Ta tuluy algoy namanuhanda i dadiyen dakkodakkol an inalada. 26 Ya hidin mi'apat hi algo ya na'amungdah nan nundotal ot dayawondah Apu Dios. Ta hiya nan ingganah ad uwani ya nginadanandah diyen nundotal hi Berakah.*

27 Ot ipangulun Jehosapat didan namin ta mumbangngaddah ad Jerusalem an nunhiglay amlongdah nan inat Apu Dios ta na'abak nadan binuhulda. 28 Ta mangmanggeda on pun'ipagangohday trampeta ya harp ya lira. Ta dimmatongdah ad Jerusalem ot inayundah nan Templo.

29 Ya hidin nundingngol hi abobbobleh diyen inat Apu Dios hinadan binuhul di tinanud Israel ya nawaday takutdan Apu Dios. 30 Ta nihipun i diye ya malinggop nan pun'ap'apuwana Jehosapat te impadinong Apu Dios di mi'gubat hi nunlini"odan di bobleda.

Hay E Ni'hayyupan Nan Patul An Hi Jehosapat Hinan Patul Hi Ad Israel

---

* **20:26** 20:26 Hay ibalanan nan Berakah hinan Hebrew ya madayaw hi Apu Dios.

³¹ Hi Jehosapat ya inhipuna an numpatul hi ad Judah hidin tulumpulut limay (35) tawona ot mumpatul hi baintit limay (25) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Asubah an imbabalen Silhi. ³² Ya inunudna nan pinhod Apu Dios an umat hinan inat amana an hi Asa. ³³ Mu hay oha ya aggena impapa"ih nadan pundayawan di udum hinadan dios di udum an tatagu. Ta agge inyohhan nadan tataguy pundayawda i Apu Dios an dinayaw handidan a'ammomma. ³⁴ Ya hanada'en udum an inat Jehosapat hidin numpatulana ya intudo' Jehu an imbabalen Hanani an niddum hinan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hinadan tinanud Israel.

³⁵ Indani ya ni'hayyup nan patul hi ad Judah an hi Jehosapat hinan adi ahan maphod di pangatna an patul hi ad Israel an hi Ahasiah. ³⁶ Ta inabulutna an mumpa'apyadah papol hi ad Esion-Geber ta pungkumilhuwanda. ³⁷ Mu nan propeta an hi Elieser an imbabalen Dodabahu an i Maresah ya pinadanana i Jehosapat an alyonay, Gapuh nan em ni'hayyupan hinan patul hi ad Israel an hi Ahasiah ya pa"ihon Apu Dios nadan papol an impiyammayu. Indani tatawwa ya nun'apapa"ih nadan papol an aggeda ni'mo impatna an inusal.

21

Hay Numpatulanan Jehoram Hi Ad Judah

¹ Hidin nateh Jehosapat ot ilubu'dah nan lubu'an di a'ammomma hidih nan boblen David. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalena an hi

Jehoram. ² Ya hay i'iban Jehoram hi linala'i an imbabalen Jehosapat ya hi Asariah ya hi Jehiel ya hi Sekariah ya hi Asariahu ya hi Michael ya hi Sepatiah. Ta danae nadan imbabalen nan patul hi ad Judah an hi Jehosapat. ³ Ya indat amada i diday dakol an silber ya balitu' ya nadan udum an nun'abalol. Ot iyukodna boh hinohhan dida nadan boble an nahamad hi binattuy aladda. Ya hi Jehoram di nihukkat nimpeh patul te hiyay panguluwan. ⁴ Mu hidi an ongal di abalanan Jehoram an mun'ap'apu hi ad Judah ya pinatenan namin nadan i'ibana an linala'i ya ta'on on nadan udum an ap'apun munhilbin hiya.

⁵ Hay nangihipunan Jehoram an numpatul ya hidin tulumpulut duway (32) tawona ot mun'ap'apu hi waluy tawon an hi ad Jerusalem di nunhituwana. ⁶ Mu adi maphod di ina'inatna an umat damdama hinadan patul hi ad Israel ya namama te inahawana nan imbabalen din patul an hi Ahab. Ta hiya nan imbilang Apu Dios hi adi maphod di pangatna. ⁷ Mu gapuh nan imbagan Apu Dios i David ya adina pohdon an madadag nan pun'ap'apuwana. Te imbagana an nanongnan nadan holag David di mumpatul hi inggana.

⁸ Ya hidin hi Jehoram di patul ya nginhen nadan i Edom nadan i Judah ot pot'onda han patulda. ⁹ Ot ipangulun Jehoram nadan tindaluna an nungkakalesa ot eda gubaton nadan i Edom. Mu lini"ub nadan i Edom dida ot bumtikda i diyen nahdom. ¹⁰ Ta nihipun i diye ya nginhen nadan i Edom nadan i Ju-

dah. Ya ta'on on nadan i Libna ya nginheda damdama an gapu ta din'ug Jehoram hi Apu Dios an inun'unud handidan a'ammodna. ¹¹ Ot mangiphod hi pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu hinadan nun'abillid an boble hi ad Judah. Ot hiyay mangipanguluh nadan i Jerusalem ya nadan udum an i Judah an e mundayaw i dadiyen dios.

¹² Indani ya nuntudo' nan propeta an hi Elijah i Jehoram an alyonay, Imbagan nan Dios an dinayaw din hi apum an hi David di, Aggem inunud nan maphod an nangat amam an hi Jehosapat ya ta'on on hi apum an hi Asa hidin diday patul hi ad Judah. ¹³ Te adi maphod di pangatmu an umat'ah nadan patul hi ad Israel. Te impangulum nadan tataguh ad Jerusalem ya nadan udum an i Judah ta e ayu nundayaw hinadan dios di udum an tatagu an umat hinan inat Ahab hi ad Israel. Ot patayom nadan i'ibam an udu'dullot eh'ay pangatda mu he"a. ¹⁴ Ot nomnomnomom an hi Apu Dios ya pa'aliyonay punligatanyuh nadan tatagu ya nadan imbabalem ya nadan ahawam. Ya dadagonan namin di wadan he"a. ¹⁵ Ta he"a'e ya dumgoh di putum ta holtapom di hakitna ta inggana hi ma'ukat di ginuyguymu.

¹⁶ Indani ya impabungot Apu Dios nadan i Pilistia ya i Arabia an numbobleh nan nihaggon hi ad Etiopia ot eda gubaton da Jehoram. ¹⁷ Ta immedah ad Judah ot hogpondah diyen boble ot pun'aladan namin nadan wadah nan palasyun nan patul an ta'on on nadan imbabalena ya

a'ahawana ta ammuna nan uddiyan an hi Ahasiah di nabati.

¹⁸ Ya hidin nalpah an na'at hidiye ot pun-dogohon nimpen Apu Dios hi Jehoram i han nunnaud an hakit di putuna an adi ma'agahan.

¹⁹ Ta hinolholtapnah diye hi duway tawon ta ingganaot ma'ukat di ginuyguyna ot mate. Ya hidin nate ya aggeda nun'apuy nadan tatagu hi punlispitudan hiya an adi umat hi nangatda hinadan udum an patul.

²⁰ Ta tulumpulut duway (32) tawon Jehoram hidin numpatulana ot mun'ap'apu hi ad Judah hi waluy tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hidin natayana ya ma'id ha immukayungan. Ot eda ilubu' hidih nan boblen David mu bokon hinan lubu'an di papatul.

22

Hay Numpatulan Ahasiah Hi Ad Judah

¹ Nadan i Jerusalem ya numbalinonda nan uddiyan an imbabalen Jehoram an hi Ahasiah hi patul. Te an namin nadan namangulun imbabalen Jehoram ya pinaten nadan i Arabia an nangubat i dida. ² Ta baintit duway (22) tawon Ahasiah hidin numbalinanah patul hi ad Judah ot munhitu hi ad Jerusalem hi ohay tawon ya abuh. Ya hay ngadan inana ya hi Ataliah an apapun nan patul hi ad Israel an hi Omri.

³ Mu nan adi maphod di ina'inatna an inyun-nudnah nadan patul hi ad Israel an holag Ahab te athidi tuwaliy intugun inana. ⁴ Ta nadan pumbahulan i Apu Dios di ina'inatna an umat

hi nangat nimpen din patul an hi Ahab. Te hidin nateh amana ya hay numbalin hi uggan manugun i hiya ya nadan holag Ahab. Ta diday linummuh nadadagana. ⁵ Ya inunudna nan intugunda ta ni'ye i da Joram an holag Ahab an patul hi ad Israel ot eda gubaton nan patul hi ad Syria an hi Hasael. Ta hidin nunggugubatdah ad Ramot-Gilead ya nahugatan hi Joram. ⁶ Ot ibangngaddah ad Jesreel ta hidiy nun'iblayana ta inggana ot mapoyanan nan hugatna.

Indani ya imme nan patul hi ad Judah an hi Ahasiah an imbabalen din patul an hi Jehoram ta ena tigon hi Joram. ⁷ Mu onnot on i diyen nangayanah awadan Joram ya i diye damdamay pundusaan Apu Dios i hiya. Te hidin wahdih Ahasiah ya dimmatong hi Jehu an imbabalen Nimsi an hiya nan hinnag Apu Dios an mamog-pog hinan pun'ap'apuan nan pamilyan Ahab.

⁸ Ta hidin pumpaten Jehu nadan pamilyan Ahab ya nangitigana an wahdiday udum hinadan ap'apu hi ad Judah ya nadan tulang Ahasiah an nun'ibbana. Ot pi'paten da Jehu dida. ⁹ Ya hidin e punhama' da Jehu hi Ahasiah ya inakhupanda hi ad Samaria an e nipa"ehdi. Ta tiniliwda ot iyeda i Jehu ot patayona. Ot iphod nadan tatagun ilubu' te alyonday, Hiya ya apapun Jehosapat an na'na'unnud i Apu Dios. Ta i diye ya ma"id hinan pamilyan Ahasiah ha mabalin hi mihukkat hi mumpatul.

Hay Numpatulan Nan Babain Hi Ataliah Hi Ad Judah

¹⁰ Hidin na'innilaan Ataliah an hi inan Ahasiah an nate nan imbabalena ya pinhodnan ipapaten namin nadan nabatin holag nan patul hi ad Judah. ¹¹ Mu wada nan babain hi ibban Ahasiah an hi Jehoseba an ahawan nan padi an hi Jehoyada an nangawit hinan golang an hi Joas an imbabalen Ahasiah ot ipa"ena didah nan mun'adug i hiya i han kuwartuh nan Templo ta agge ni'paten Ataliah hinadan udum an imbabalen nan patul. ¹² Ta impapa"edahdi nan golang an hi Joas hi onom di tawon i diyen numpatulan nan babai an hi Ataliah hi ad Judah.

23

Hay Numpatulan Joas (2 Patul 11:4-16)

¹ Hidin mi'apituh tawon hi numpatulan nan babain hi Ataliah ya agge timmakut hi Jehoyada ot mi'hapit hinadan opisyal di tindalu an hi Asariah an imbabalen Jeroham ya hi Ismael an imbabalen Jehohanan ya hi Asariah an imbabalen Obed ya hi Maaseyah an imbabalen Adayah ya hi Elisapat an imbabalen Sikri. ² Ta dadiyen linala'i ya hininapda nadan bobleh ad Judah ot amungonda nadan tinanud Libay ya nadan mangipangpanguluh nadan himpahimpamu'un an tinanud Israel hi abobboblehdi hi ad Judah ta na'amungdah ad Jerusalem ³ hinan Templo ot hidiy punhahapitanda hi atondah nan imbabalen nan patul.

Ot alyon Jehoyada i diday, Ad uwani ya mahapul an nan imbabalen nan patul di mun'ap'apu te hiyay imbagan Apu Dios an gahin di nan

tinanud David. ⁴ Ot hay aton ta'u ya puntuluwon ta'u nadan tinanud Libay. Ta nan ohan grupu an papadi ya nadan ibbadan tinanud Libay an mungguwalyah nadan geyt nan Templo hinan Habadun tungo ya diday mungguwalyah nadan panton nan Templo. ⁵ Ya nan mi'adwa an grupu ya guwalyaanda nan balen di patul. Ya nan mi'atlu an grupu ya guwalyaanda nan geyt an nungngadan hi Gopnad. Ya nadan tatagu ya umohnongdah nan lita"angan nan Templo. ⁶ Ya tigonyu ta ma"id ha hunggop hinan Templo an ammuna nadan padi ya nadan ibbada an bumoddang i dida di mabalin an hunggop te diday niyappit i Apu Dios. Mu nadan udum an tatagu ya mahapul an unudondah tuwen intugun Apu Dios ta umohnongdah nan lita"angan. ⁷ Ta da'yun tinanud Libay ya mili'wo ayuh nan patul an hi Joas ta ihamadyun guwalyaan nan unga an odnanyu nadan almasyu ta wada'ey mangipatnan hunggop hinan Templo on pinateyu.

⁸ Ta inunud paman nadan tinanud Libay ya nadan tataguh ad Judah nan imbagan nan padi an hi Jehoyada hi atonda. Ta way ohah nadan mangipangpanguluh nadan mungguwalya on impapto'na nan grupuna an umat hinadan mungguwalya i diyen Habadun tungo ya ta'on on hanadan nagibbuh an nungguwalya ya agge impa'anamut nan padi an hi Jehoyada dida. ⁹ Ot idat Jehoyada nadan nipa"ehdih nan Templo an pahul ya nadan o"ongal ya kikkitang an hapiyon din patul an hi David hinadan opisyal di hinggagahut (100) an tindalu. ¹⁰ Ot ibagan nan padi an hi Jehoyada hinadan linala'i ta

eda mili'woh hinan way punggobhan hi mi'nong i Apu Dios ya hinan Templo an mihipun hi nangappit hi muyyad nan Templo ta ingganah nangappit hi huddo'na an way ohaon inodnanay almasna ta guwalyaanda nan patul.

¹¹ Ot e awiton da Jehoyada hinadan imbabalena hi Joas an imbabalen din patul ot iha"addah uluna nan koronan di patul. Ot idatdan hiya nan nitud'an di tugun di patul. Ot ibagada an hiya moy patul. Ot hiitanday ulunah lana ot itkuk nadan tatagun alyonday, Hanat minaynayun di pun'ap'apuwam an patul.

¹² Ta hidin dingngol Ataliah nadan mun'ingal an ahititinnagtag an tinatagu an pun'itkukday pun'amlongandah nan patul ot ena tigon hi'on nganney ma'ma'at hidih nan Templo. ¹³ Ya hidin tinigona ya inoy an wahdi nan numbalinondah patul an timma'dog hinan tuma'dogan di patul an nihaggon hinan ay tu"ud hinan way panton nan Templo. Ya lini'woh nadan opisyal di tindalu ya nadan mumpagangoh hi tangguyub. Ya ahitutukuk nadan tataguh amlongda on pun'ipagangohda nadan tangguyub. Ya wahdida bo nadan mangipangpanguluh kanta an numpangdondah nadan udum an mipagangoh. Ta gapu i diyen tinigon Ataliah ya nunhethetnay lubungna ot muntukuk an alyonay, Ha'ul hinaen inaty.

¹⁴ Ot alyon nan padi an hi Jehoyada hinadan opisyal di tindalu di, Bokon hitun way Templo di pamatayanyun hiya. Ibata"anyuhtu ya ahiyu pinate. Ya wadada'ey umalin bumoddang i hiya ya ni'pateyu. ¹⁵ Ot pudugonda ot tiliwondahdih

nan way geyt an nungngadan hi kabayu an umeh nan lita"angan di palasyu ot hidiy pamatayandan hiya.

¹⁶ Ot ibagan Jehoyada an hiya ya nadan tatagu ya ta'on on nan patul ya hi Apu Dios di unudonda ya abuh. ¹⁷ Ot umedan namin hinan templon Baal an dayawon di udum an tatagu ot pa"ihonda. Ot pompa"ihda bo nadan pun'onnganda ya nadan bulul hidi. Ot patayonda nan padin Baal an hi Mattan hidih nan way pun'onnganda i Baal.

¹⁸ Ot iyukod mohpen Jehoyada hinadan ibanan padi an tinanud Libay nadan tamuh nan Templo an umat hidin inat David. Ta diday mangidawat hinadan maghob an mi'nong i Apu Dios te hiya tuwaliy nibaga hinan Nitudo' an Tugun Moses. Ot ikankantaday pun'amlonganda an miyunnudan hinan imbagan tuwalin din hi David hi atonda. ¹⁹ Ya imbagan bon Jehoyada hinadan mungguwalyah nadan geyt di Templo ta adida paghapon nan tagun mibilang hi nalugit.

²⁰ Ot uyugon mohpen da Jehoyada ya nadan opisyal di hingгахut (100) an titindalu ya nadan gobelnador ya an namin nadan tatagun nan patul an mihipun hinan Templo ot iyedah nan palasyu an ini'wadah nan nungngadan hi numbaktun geyt. Ot pabunondah Joas hinan tronona. ²¹ Ya an namin nadan tataguh ad Judah ya ma"amlongda. Ya malinggop mohpe hi ad Jerusalem te ma"id moh Ataliah te pinateda.

*Hay Nangipaphodan Da Joas Hinan Templo
(2 Patul 12:1-16)*

¹ Hi Joas ya pituy tawona ya abuh hidin numpatulanah ad Judah. Ot mun'ap'apu hi napat (40) di tawon an hi ad Jerusalem di niha"adana. Hay ngadan inana ya hi Sibiah an i Beerseba. ² Ya hidin amatagun nan padi an hi Jehoyada ya nadan umipa'amlong i Apu Dios di ina'inat Joas. ³ Ta hi Jehoyada di namto' hi duwa an inahawan nan patul. Ta nawadaday imbabaleda an linala'i ya binabai.

⁴ Indani ya ninomnom Joas an ipaphod nan Templo. ⁵ Ot ipa'ayagna nadan padi ya nadan ibbadan tinanud Libay. Ot alyona i diday, Ume ayuh ad uwani hi abobboble hitun ad Judah ta eyu amungon nadan pihhu an tinawon an idat nadan tatagu ta wan ipaphod ta'u nan Templo.

Mu agge inat nadan tinanud Libay i diyen nangibagaan nan patul i dida. ⁶ Ta impa'ayag mon nan patul nan nabaktun padi an hi Jehoyada. Ot alyonan hiyay, Tanganu onmu agge imbagah nadan ibbam an tinanud Libay ta eda amungon hi ad Jerusalem ya an namin hi abobboble hitun ad Judah nan buwis an intugun Moses an idat ta'un tinanud Israel ta ma'usal hinan tabernakel.

⁷ Ya hidi ta'wa an numpatulan nan babain adi maphod di pangatna an hi Ataliah ya hinggap nadan tataguna nan Templon Apu Dios ot alanda nadan niyappit i Apu Dios an wahdih nan Templo ot usalondah nan pundayawanda i Baal.

*Hay Nangipiyammaan Joas Hinan Kahun An
Pangi'amungandah Pihhu*

⁸ Nan patul an hi Joas ya imbagana ta iyam-mada ha kahun ta pangi'amungandah pihhu ta iha"addah nan panton nan Templo. ⁹ Ot ipa'inniladah nadan tataguh ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah ta iyalida nadan tinawon an idatdah nan Templo an miyunnudan hidin intugun handin baal Apu Dios an hi Moses hinadan tinanud Israel hi awadandah nan agge naboblayan. ¹⁰ Ya ma"amlong nadan tatagu ya nadan ap'apu an numpangiyeh pihhu ta ingganaot mapnu nan kahun. ¹¹ Ta napnu'e on e inalan nadan tinanud Libay ta iyedah nadan ap'apu an munhilbih nan patul. On ingkuyagda on binilang nan sekretalin nan patul ya nan ap'apu an munhilbih nan nabaktun padi. On imbangngadda nan kahun hinan iha"adana. Ta athidiy ina'inatda ta lo'tat ya dakol di na'amung an pihhu. ¹² Ot idat da Joas ya hi Jehoyada nan pihhu hinadan mumpapto' hinadan matamuwan hinan Templo. Ot mumpabo'ladah kalpentero ya munhabat hi batu ya nadan nanginnilah tamun di gumo' ya gombang ta iphodda nan Templo. ¹³ Ya inhamad dadiyen muntamu ta lo'tat ya nibangngad nan maphod an a'at nan Templo.

¹⁴ Ya hidin nagibbuh an nipaphod nan Templo ot ibangngadda nan nahawwal an pihhu hinan patul an hi Joas ya hinan padi an hi Jehoyada. Ot usalonda dadiye an nangiyammah nadan ma'usal hinan pundayawan ya hinan punggobhan hi maghob an mi'nong ya nadan udum an usal an umat hinadan duyun balitu' onu silber.

Ya hidin amatagun Jehoyada ya nanongnan waday i'nongda hi maghob an mi'nong i Apu

Dios hidih nan Templo. ¹⁵ Ya hinggahut ta tulumpuluy (130) tawon Jehoyada ta na'amamma ot ahi mate. ¹⁶ Ot eda ilubu' hinan lubu'an di patul hidih nan boblen David te hiya ya dakol di inatnan pummaphodan nadan tinanud Israel ya nan Templo.

Hay Nangiwalongan Nan Patul An Mangun'unud I Apu Dios

¹⁷ Hidin nate moh Jehoyada ya imme nadan ap'apun munhilbih nan patul an hi Joas hi awadana ot ibagada i hiya an hiyay un'unudondah patulda. Ta hiya nan inabulutna nan imbagada ¹⁸ ta hanadan nipata'dog an pustin mangita'dog i Aserah ya nadan dios di udum an tatagu di dayawonda. Ta indinongda an mundayaw i Apu Dios an dinayaw handidan a'ammoddahdih nan Templo. Ta gapu i diyen numbahulanda ya nunhiglay bungot Apu Dios hinadan i Jerusalem ya an namindan i Judah. ¹⁹ Te ta'on hi hinnag Apu Dios nadan propeta ta ibangngad nadan tatagu an mangun'unud i hiya mu adida donglon dida.

²⁰ Indani ya nawada nan Espiritun Apu Dios i Sekariah an imbabalen din padin hi Jehoyada. Ot alyonah nadan tatagu di, Hituwey imbagan Apu Dios i da'yu an alyonay, Gapu ta adiyu un'unudon nadan tugun'u ya adi da'yu wagahan. Te indinongyun mangun'unud i ha'on ta hiya nan iwalong da'yu damdaman ha'on.

²¹ Ta gapu i diyen imbagan Sekariah ya ni-nomnomda an patayon. Ot ibagan nan patul ta topondah Sekariah ta mate. Ot hiyay atonda

ta inggana ot mateh nan lita"angan di Templo.
²² Ta athidin impapaten Joas hi Sekariah an imbabalen Jehoyada ta hidiyey ayna namayad hinan ongal an nangipapto' Jehoyada i hiya ya nan inatnan nangita'dog i hiya hidin ataguna. Ta hay na'udih hinapit Sekariah ot ahi ma'unguh ya alyonay, Tigom bahan Apu Dios hituwen atonda ta he"ay ukod an mangiballoh.

Hay Pogpog Di Numpatulan Joas

²³ Ta i diyen itawonnana ya immaliday titindalun di i Syria ot gubatonda hi ad Jerusalem ya an namin hidih ad Judah. Ta numpatedan namin nadan ap'apun munhilbih nan patul. Ot alanda nadan nun'abalol an inakhupanda ot ipiyedan namin hinan patulda hi ad Damaskus. ²⁴ Ya ta'on hi oh'ohha nadan tindalun di i Syria ya binoddangan Apu Dios dida ta inabakda nadan dakkodakkol an tindalun di i Judah. Te nadan tataguh ad Judah ya din'ugdah Apu Dios an dinayaw handidan a'ammodda. Athidiy na'at ta hidiyey dusan Joas. ²⁵ Ta nunhiglay e nahugatan Joas. Ot hidin imme nadan i Syria ya inunguh nadan ap'apu an munhilbi i hiya. Ta imballohda nan inatna hinan imbabalen din padi an hi Jehoyada. Ya hay namatayanda i hiya ya hinan alo'anah nan palasyu. Ot eda ilubu' hinan boblen David mu bokon hinan lubu'an di papatul.

²⁶ Ta hay namaten hiya ya hi Sabad an imbabalen han babai an hi Simeat an i Ammon ya hi Jehosabad an imbabalen han babai an hi Simrit an i Moab. ²⁷ Ta nitudo' hinan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul

nadan a'at nadan imbabalen Joas ya nadan imbagan nadan propeta an ma'at i hiya ya hay nangiphodanah nan Templo. Ta hidin nateh Joas ya nihukkat an numpatul nan imbabalena an hi Amasiah.

25

Hay Numpatulana Amasiah Hi Ad Judah

¹ Hi Amasiah ya baintit limay (25) tawona hidin numpatulana hi ad Judah. Ot mun'ap'apu hi baintit hiyam (29) di tawon an hay nunhi-tuwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Jehoaddin an i Jerusalem. ² Ya manu te inatna nan umipa'amlong i Apu Dios mu agge nahamad di pangun'unudna. ³ Ya hidin nihamad ta malinggop di pun'ap'apuwana ya impapatena nadan ap'apu an namate i din hi amana an patul. ⁴ Mu aggena ni'pate nadan imbabaleda te inunudna nan nibaga hinan Nitudo' an Tugun Moses an alyonay, Adi mabalin an mipapate nan ama an gapuh bahul nan imbabalena. Ya atbohadin adi mipapate nan imbabale an gapuh bahul nan hi amana. Ta nan tagun bimmahul ya hiyay mipapate.

Hay E Ni'gubatan Amasiah Hinadan I Edom (2 Patul 14:7)

⁵ Indani ya impa'ayag Amasiah nadan linala'i an tinanud Judah ya tinanud Benjamin an nunta-won hi bainti (20) onu nahuluk ot pot'onay opisyal di hinggagahut (100) ya opisyal di hinlilibu (1,000) an tindalu hinadan himpahimpamu'un. Ta an naminda ya tuluy gahut di libuy

(300,000) ngammutda an mabalin an e mi'gubat an abalinanda an mangdon hi almas ya hapiyo. ⁶ Ot awitona boy hinggahut di libu (100,000) an tindalun di i Israel ot bayadana didah tuluy libu ta han nanom (3,060) di kilu an silber.

⁷ Mu wada han propetan Apu Dios an imme ot alyona i hiya di, Apu patul tigom ta adida middum i da'yu danaen titindalu an i Israel. Te adi mabalin an boddangan Apu Dios danae an tinanud Epraim. ⁸ Te ta'on hi ihamadyu an mi'gubat ya mabalin an ipa'abak da'yu i Apu Dios hinadan binuhulyu mu abalinana bo an bumoddang i da'yu ta mangabak ayu.

⁹ Ot alyon Amasiah hinan propeta di, Ot nganne moy ato' an niluh an binayada' hi tuluy libu ta nanom an silber (3,060) nadan tindalun di i Israel.

Ya alyon diyen propeta di, Hi Apu Dios di ukod i nae ot hiya ya abalinana an ipabangngad hinaen imbayadmu hi ong'ongngal mu nan imbayadmu i dida. ¹⁰ Ot pa'anamuton mon Amasiah nadan tindalu an nalpuh ad Israel an nunhiglay boholdah nadan i Judah.

¹¹ Ta timmulid hi Amasiah ot ipanguluna nadan tindaluna hinan nundotal an nungngadan hi Ahin ot patayonday himpuluy libu (10,000) an tindalun di i Edom. ¹² Ot tiliwonda boy himpuluy libu (10,000) an titindalu ot iyeda didah nan baktun nan opang ot pun'ipadokpahda dida ta nun'a'atedan namin. ¹³ Mu nada'en titindalu an impa'anamut nan patul an hi Amasiah ya eda ginubat nadan tataguh nadan bobleh ad Judah an numbattanan di ad Samaria ya ad Bet-Horon.

Ot patayonday tuluy libu (3,000) an tataguhdi ot alanday dakkodakkol an nun'abalol an wada i dadiyen pinateda.

¹⁴ Hidin immanamut da Amasiah an inabakda nadan i Edom ya inyanamutda nadan dios nadan i Edom. Ot ipiyammanay iha"adanda ta diday dios hi dayawona. Ot idawatnay maghob an mi'nong i dadiyen dios di i Edom. ¹⁵ Ta hi Apu Dios ya nunhiglay bungotna i Amasiah ot honagona han propeta hi awadana ot alyonay, Tanganu bo on hanadan dios di udum an tatagu an ma"id ha abalinandan mangihwang hinadan tatagun inabakmu di dayawom?

¹⁶ Ya hidin agge indappuh nan propeta nan ibagana ya alyon Amasiah i hiyay, Undan pinto' da'a hi muntugun i ha"on an patul? Duminong'a te alina man hi pinate da'a.

Ot madadinong mo attog nan propeta mu inalina damdama di, Innila' ot adi mibahhon ipapate da'a i Apu Dios an gapu i naen inatmu ya nan adim pangabulutan hinan imbaga'.

¹⁷ Indani ya ni'hapit hi Amasiah hinadan ugan manugun i hiya ot honagonay e mungkalit hinan patul hi ad Israel an hi Jehoas an imbabalen Jehoahas an apapun Jehu ot alyonda i hiya di mundadammuda i da Amasiah ta munggugubatda.

¹⁸ Mu impa"el nan patul hi ad Israel an hi Jehoas di nambalna an alyonay, Hinan muyung hinadan billid an nungngadan hi Lebanon ya wahdi han napagatan an kaykayyiw an hinagnay e mangibagah nan kayiw an sedar hidi ta iyabulutna nan babain imbabalena ta

mun'ahawadah nan imbabalen diyen napagatan an kaykayyiw. Mu himmawwang han atap an animal ot pun'igatinah diyen napagatan an kaykayyiw. ¹⁹ Ot alyona boy, Ibagayu i Amasiah an ta'on on inabakna nadan i Edom ta hiya nayya nan munlattuwig mu udu'dulnaot di pamaag ya immohnong hi bobleyu. Ta adina attaon an e mangmanganap hi adadagana ya nilagatanyun tataguh ad Judah.

²⁰ Mu hiyah diye damdama an adi donglon Amasiah. Manu'eh athidi ya nadatngan di pun-dusaan Apu Dios i hiya an gapuh nundayawanah nadan dios di i Edom. ²¹ Ta imme da Jehoas an patul hi ad Israel hinadan tindaluna ot eda gubaton nan patul hi ad Judah an hi Amasiah hi ad Bet-Semes an ohan bobleh ad Judah. ²² Ot abakonda nadan i Judah ta way ohah nadan tindaluda on binumtik hinadan numpunhituwanda. ²³ Mu inakhupan nan patul hi ad Israel an hi Jehoas nan patul hi ad Judah an hi Amasiah an imbabalen Joas an apapun Ahasiah hi ad Bet-Semes ot iyenah ad Jerusalem. Ot pa"ihon da Jehoas hinadan tindaluna nan binattun alad hidi an mihipun hinan geyt an nungngadan hi Ephraim ta ingganah nan geyt hinan dugguna ta umeh onom di gahut (600) di umpiy dinukken nan napa"ih. ²⁴ Ot alandan namin nadan balitu' ya silber ya nadan udum an nun'abalol an wadah nan Templo an ipapto' Obed-Edom. Ot pi'yalada bo nadan nun'abalol an wadah nan palasyu ya ta'on on nadan udum an tatagu ot iyanamutdah ad Samaria.

²⁵ Mu nan patul hi ad Judah an hi Amasiah an

imbabalen Joas ya ni'tagu damdamah himpulut limay (15) tawon an nihipun hi natayan Jehoas an patul hi ad Israel. ²⁶ Ya hanada'en udum an na'na'at hi numpatulan Amasiah ya nitudo'dah nan nitud'an di na'na'at hi numpatulan nadan napalpalog an patul hi ad Judah ya hi ad Israel. ²⁷ Ya nihipun hi nangiwalongan Amasiah an mangun'unud i Apu Dios ya na'innilaana an wadaday nunhahapit hi mamaten hiyahdi hi ad Jerusalem ot bumtik hi ad Lakis. Mu wadada damdamay hinnagdah nangunud i hiya ot patayondahdi. ²⁸ Ot itakkedah* nan kabayu ot ibangngaddah ad Jerusalem ot eda ilubu' hinan nilubu'an di a'ammodna hidih nan boblen David.

26

Hay Numpatulan Ussiah Hi Ad Judah (2 Patul 14:21,22; 15:1-7)

¹ Hidin nateh Amasiah ot awiton nadan i Judah nan imbabalena an hi Ussiah* an himpulut onom (16) di tawona ot hiyay ihukkatda i amana hi patulda. ² Ta hiyay namangngad hinan bobleh ad Elat ot ipaphodna ta nibangngad hidiyen boble i dida an i Judah hidin nate moh amana an hi Amasiah. ³ Ya himpulut onom (16) nimpey tawon Ussiah hidin numbalin hi patul. Ot mun'ap'apuh nabonglet duway (52) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Jekoliah an i Jerusalem. ⁴ Ya nadan nipto' an umipa'amlong i Apu Dios di

* **25:28** 25:28 Hay pangalin di udum hinan itakke da ya ihakayda.

* **26:1** 26:1 Hay ohah ngadan Ussiah ya hi Asariah.

inatna an umat hi nangat amana an hi Amasiah.
⁵ Ta hi Apu Dios di nanongna an numpaboddan-
ganah din amatagun nan propeta an hi Sekariah.
Ta hiyay nanugutugun i hiya ta hi Apu Dios di
inun'unudna. Ta i diyen nangingaynayunana an
nangun'unud i Apu Dios ya winagahanan namin
nadan inatna ta pinumhod di nitaguwana.

⁶ Ta ena ginubat nadan i Pilistia ot pompa"ihna
nadan binattun alad hi ad Gat ya hi ad Jabneh
ya hi ad Asdod. Ot ipaphodna nadan boble an
nihaggon hi ad Asdod ya nadan udum an boblen
nadan i Pilistia. ⁷ Te binoddangan Apu Dios hi
ena nangubatan hinadan i Pilistia ya ta'on on
nadan i Arabia an numpunhitu hi ad Gur-Baal
ya nadan i Meun. ⁸ Ya atawotawon on inyalin
nadan tinanud Ammon di buwisda i Ussiah. Ta
ta'on on hi ad Egypt ya nundongol nan ongal an
abalinana. ⁹ Ot mangipiyammah nun'atatagen
pungguwalyaan hidih nan way geyt hinan dug-
gun nan binattun alad hi ad Jerusalem ya hinan
way geyt an pangi'wan an umeh nan nundota-
lana ya hinan oha bon duggun nan binattun alad.
¹⁰ Ot mumpa'apya boh natagen pungguwalyaan
hidih nan agge naboblayan ot mumpaka"ut hi
dakol an pangi'amungandah liting hidi te dakol
di haluna hinadan pu"un di billid ya hinadan
nundotal. Ya impatanomna nadan malumong
an luta hinan nundotal ya ta'on on hinadan
nun'abillid hi ad Judah.

¹¹ Ya dakkodakkolda boy tindalunan ongal
di abalinandan mi'gubat an nanongnan nun-
dadaanda an mi'gubat. Ya hi Jeyel an sekretalin
di tindalu ya nan bumodboddang i hiya an

hi Maaseyah di muntuddu ya mangipanuh i dadiyen dakkodakkol an tindalu. Ya hay ap'apu an mangibagah atonda ya hi Hananiah an ohah nadan ap'apu an munhilbih nan patul. ¹² Ya nadan titindalu hinadan himpahimpamu'un on waday opisyalda. Ta waday duway libu ta han onom di gahut (2,600) an opisyal dadiyen titindalu. ¹³ Ya hay bilang dadiyen tindalun nundadaan an mi'gubat ya tuluy gahut ta pituy libu ta han limay gahut (307,500). ¹⁴ Ot idat nan patul an hi Ussiah di hapiyo ya pahul ya helmet ya gumo' an lubang ya bingngibing ya batun papan di bingngibing i dadiyen titindalu. ¹⁵ Ot mumpa'apyahdih ad Jerusalem hinadan nun'alala'ing an mangiyammah mabikah an mun'olad hinadan pana ya mabikah an mangipiyeh o"ongal an batu ta miknah nadan binuhulda. Ot iha"adda dadiyen inyammada hinadan nun'atagen pungguwalyaan ya hinadan duggun di binattun alad.

Ta nundongol hi Ussiah hi abobboble te binod-dangan Apu Dios ta ongal di abalinana.

Hay Nangiwalongan Ussiah An Mangun'unud I Apu Dios

¹⁶ Hidin nahamad moy pun'ap'apuwana Ussiah ya munlattuwig ta hidiyey nipada"ulana. Te aggena inun'unud hi Apu Dios ot hunggop hinan Templo an ta'on on mipagol ot hiyay e munggohob hi insenso. ¹⁷ Ta tinnud nan nabaktun padi an hi Asariah ya nadan nawalu (80) an nun'atutulid an padi. ¹⁸ Ot alyondan Ussiah di, Bokonmu tamuh nae Ussiah an e munggohob

hinan insenso an midawat i Apu Dios. Te da'min papadi an tinanud Aaron di niyappit i Apu Dios hi muntamu i nae. Lumah'un'a te numbahul'a i Apu Dios. Ya adina damdama abuluton hinaen inatmu.

¹⁹ Ta nangimbubungot hi Ussiah an inodnana nan punggobhan ta enaot gobhon nan insenso ot aganah hapit hinadan padi. Ya pamaag ya nalmu han nunhiglan gulid[†] hi uluna. ²⁰ Ta hidin tinigon Asariah ya nadan ibbanan padi hidiyen gulid hi uluna ot pi'bagondan ilah'un. Ya ta'on ayah on hiya ya pohdona mo an mi'baga an umaan hidi te innilanan hi Apu Dios di nundusan hiya. ²¹ Ya ninaynayun hidiyen nunhiglan gulidna ta e immiwe i han ohan bale. Ta mipagol moy umayanah nan Templo ta ingganaot mate. Ot nan imbabalena mon hi Jotam di numpapto' hinan palasyu ya hiya boy nun'ap'apuh nadan tataguh ad Judah.

²² Nadan udum an na'na'at hi numpatulan Ussiah ya intudo' nan propeta an hi Isaiah an imbabalen Amos. ²³ Ya hidin nateh Ussiah ya gapu ta nunhiglay gulidna ya aggeda e inlubu' hinan lubu'an di patul mu hidi damdamah nan lutan di patul di nangilubu'anda. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalenan hi Jotam.

27

Hay Numpatulan Jotam Hi Ad Judah

¹ Hi Jotam ya baintit limay (25) tawonah din numbalinanah patul hi ad Judah. Ot mun'ap'apu

---

[†] **26:19** 26:19 Hituwen gulid ya mabalin an miyaldan.

hi himpulut onom (16) di tawon an hay nunhi-tuwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Jerusa an imbabalen Sadok. ² Ya nipto' di pangatna ta umipa'amlong i Apu Dios an umat hi nangat amana an hi Ussiah. Mu maphod ta hiya ya aggena inat nan mipagol hinan Templo. Mu nadan tatagu ya innaynayunda nadan adi maphod an pangatda.

³ Ot ipaphod Jotam nan nungngadan hi numbaktun geyt nan Templo. Ya dakol bo nadan impaphodna hinan binattun alad hi ad Opel.

⁴ Ya imbangona boy udum an boble hinadan nun'abillid hi ad Judah. Ot mumpa'apyah pungkampuwan di titindaluna an na'alad hi binattun alad ya nun'atategen pungguwalyaan hinadan mamuyung.

⁵ Ya eda ginubat nadan i Ammon ot abakonda dida. Ot pumbayadon Jotam didah buwis ta i diyen tawon ya numbayadda i hiya hi tuluy libu ta han nanom (3,060) di kilu an silber ya nabongley libuy (50,000) langgut an wit* ya nabongle boy libu (50,000) di langgut an barley. Ya athidi boy dinakol di indatda i hiya hinan mi'adwa ya mi'atluh tawon. ⁶ Ta ongal di abalanan Jotam te na'na'unnud hinan Dios an dayawona.

⁷ Ya nadan udum an na'na'at hi numpatulana ya nan ena ni'gubagubatan ya nitudo'da hinan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah ya hi ad Israel. ⁸ Ya baintit lima (25) nimpey tawonah din numbalinanah

---

* **27:5** 27:5 Nan wit ya hidiye nan wheat hi English.

patul ot mun'ap'apuh himpulut onom (16) di tawon. ⁹ Ya hidin nate ot eda ilubu' hinan boblen David. Ot mihukkat nan imbabalena an hi Ahas an numpatul.

28

Hay Numpatulan Ahas Hi Ad Judah

¹ Hi Ahas ya baintiy (20) tawonah din numpatulana ot mun'ap'apu hi himpulut onom (16) di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Mu bokon nan pohdon Apu Dios di inatna an aggena inyunnud hi nangat din hi apuna an hi David. ² Te hay inunudna ya nadan adi maphod an ina'inat nadan patul hi ad Israel ta nangipiyammah bubulul an nungngadan hi Baal ta dayawonda. ³ Ot umeh nan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom an e nangi'nong hi maghob an mi'nong ya ta'on on nadan linala'in imbabalena on ginhobna dida ta ini'nongnah nan dios di udum an tatagu. Ta inyunnudnah nadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an pangat nadan tatagun impa'aana an nunhitu ni' i diyen numboblayanda an tinanud Israel.

⁴ Ta hay ena nunggohoban hi insenso ya hay ena nangidawatan hinadan i'nongnah nadan dios di udum an tatagu ya hidih nan nabaktu ya hinadan nabillid ya hinadan pu'un di mun'ahagabong an kayiw.

⁵ Ya gapu i diyen pangatna ya inyabulut Apu Dios an abakon nan patul hi ad Syria dida ot eda ibalud di dakol i dida hi ad Damaskus.

Ya ta'on on nadan i Israel ya inabakdah Ahas ta dakol di pinatedah nadan tindaluna. ⁶ Ta hinan

ohay algo ya hingгахut ta baintiy libu (120,000) hinadan tindalu an i Judah di pinaten nadan i Israel an impangulun Pekah an imbabalen nan patul hi ad Israel an hi Remaliah. Ot manu'eh na'at hituweh nadan i Judah ya inwalongdan mangun'unud i Apu Dios an dinayaw handidan a'ammotta. ⁷ Ta hi Sikri an tinanud Epraim ya pinatenah Maaseyah an imbabalen nan patul hi ad Judah ya hi Asrikam an ap'apun di guwalyah nan palasyu ya hi Elkanah an hiya nan nihnod di sa'adnah nan patul. ⁸ Ot pilitondan alan di duway gahut di libu (200,000) an ahawan nadan ibbadan linala'in tinanud Israel ya nadan imbabaleda ya ni'yalada nadan dakol an nun'abalol an wada i dida ot iyedah bobleda hi ad Samaria.

⁹ Mu wada han propetan Apu Dios an hi Oded an e nanamuh nadan tindalu an umanamut hi ad Samaria ot alyonay, Nomnomnomyu an hi Apu Dios an dinayaw handidan a'ammot ta'u ya impa'abakna i da'yu nadan i Judah an gapuh bungotna i dida. Mu nunhigla bo aya nayyay nangatyun namaten dida an ma'id ahan ha homo'yu. ¹⁰ Ya ad uwani ya ninomnomyun pumbalinon datuwen i Jerusalem ya didan namin an i Judah hi baalyu. Undan da'yu'e ya agge ayu numbahul i Apu Dios? ¹¹ Hanat donglonyu tun ibaga' ta pumbangngadonyu nadan ibbayun tinanud Israel an binaludyu. Te adiyu'e ya umannung an holtaponyuy nunnaud an bungot Apu Dios.

¹² Ya ta'on on nadan udum an ap'apu hi ad Israel an umat i Asariah an imbabalen Jehohanan ya hi Berekiah an imbabalen Mesillemot ya hi

Jehiskiah an imbabalen Sallum ya hi Amasa an imbabalen Hadlay ya adida pohdon nan inat nadan tindalu. ¹³ Ta ni'hapitdah nadan tindalu an alyonday, Adi mabalin hi iyaliyuhtu danaen binaludyu. Te undan adiyu mahan pun'udman nan nunhiglan numbahulan ta'u i Apu Dios ta mamamay bungotna i dita'u.

¹⁴ Ot abuluton nadan tindalu nan imbagada ta ipa'anamutda mo nadan binaludda ot ipabangngadda nadan inalada i dida ta nunhintiggan nadan ap'apun munhilbih nan patul ya an namin nadan tatagun na'amung. ¹⁵ Ta nadan niyukodan dadiyen balud ya imbangngadda nimpe nadan inalada hinadan i Judah. Ya impilubungdah nadan balud an binolladanda ni' nadan lubang an inaladan dida. Ya hinapatutanda nadan ma"i ha hapatutna ot idattanda didah anonda ya inumonda. Ya inagahanda nadan nun'ahugatan. Ot itakkehad dongki nadan kimapuy ot ibangngadda didan namin hi bobledah ad Jeriko an awadan di dakol an palma hi ad Judah. Ot ahida mohpe mumbangngad hi ad Samaria.

¹⁶ Indani ya e numpaboddang nan patul an hi Ahas hinan patul hi ad Assyria. ¹⁷ Te immalida bo nadan i Edom an mangubat i dida ot abakonda nadan i Judah ot pumbalinonday udum i dida hi baludda. ¹⁸ Ya i diye bo damdama ya ginubat nadan i Pilistia nadan udum an i Judah an nunhituh nadan pu"un di billid ya hinan negeb* hi ad Judah. Ot sakupondah ad

---

* **28:18** 28:18 Nan negeb ya hidiye nan mun'ohab an lutah nangappit hi muyyadna.

Bet-Semes ya hi ad Ayjalon ya hi ad Gederot ya hi ad Soko ya hi ad Timnah ya hi ad Gimso ya nadan kikitang an bobleh nunlini"odanda. Ta diday nunhitu i dadiyen boble hi ad Judah. ¹⁹ Manu'eh inyabulut Apu Dios an athidiy ma'at hi ad Judah ya gapu ta hi Ahas an patul hidi ya impangpanguluna nadan tatagu an numbahul ta inwalongdan mangunud i Apu Dios.

²⁰ Hidin immali nan patul hi ad Assyria an hi Tiglat Pileser ya aggena binoddangan hi Ahas te onaot minama. ²¹ Ta nun'alan Ahas nadan udum an nun'abalol an usal hinan Templo ya hinan palasyuna ya hinan balen nadan ap'apun munhilbin hiya ot idatna i diyen patul hi ad Assyria. Mu hiya damdamah diyen aggena binoddangan da Ahas. ²² Mu ta'on damdamah on dakol di dimmatong hi punligatan Ahas ya inyal'alanan nangat hi pumbahulan i Apu Dios. ²³ Ta inyenay i'nongna hinadan dios di i Syria an nangabak i hiya te alyonay, Datuwen dios di namoddang hinadan patul hi ad Syria ot mabalin nin an boddangana' damdaman dida. Mu onnot on hidiyey linummuh nadadagana ya ta'on on nadan tataguna an tinanud Israel. ²⁴ Ya nun'alana nadan usal hinan Templo ot pungguduna. Ot ikalobna nan Templo ta ma'id ha e mundayaw hidi. Ot mumpa'apyah dakol an pun'onngan hinadan dios di udum an tatagu hidih ad Jerusalem. ²⁵ Ot mumpa'apya boh pundayawanda i dadiyen dios hi an namin an bobleh ad Judah ta hidiy eda panginongan hinadan maghob an mi'nong ta nunhiglay nangi-pabungotanda i Apu Dios an dinayaw handidan

a'amodda.

²⁶ Nadan udum an na'na'at hi numpatulan Ahas ya nitudo'da hinan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah ya hi ad Israel. ²⁷ Ya hidin nateh Ahas ot eda ilubu' hidih ad Jerusalem mu bokon hinan lubu'an di patul di nangilubu'anda. Ta hay nihukkat hi numpatul ya nan imbabalenan hi Hesekiah.

29

Hay Numpatulan Hesekiah Hi Ad Judah

¹ Hi Hesekiah ya baintit limay (25) tawonah din numbalinanah patul ot mun'ap'apuh ad Judah hi baintit hiyam (29) di tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya hay ngadan inana ya hi Abijah an imbabalen Sekariah. ² Ya hanadan umipa'amlong i Apu Dios di inat Hesekiah an umat hi nangat din hi apuna an hi David.

³ Ya hidin hopap di bulan hi numpatulana ya imbughulna nan Templon Apu Dios ot ipaphodna nadan nun'apa"ih. ⁴ Ot ipa'ayagna nadan padi ya nadan ibbada an tinanud Libay ta na'amungdah nan way lita"angan nan Templo hi nangappit hi tuluwan di algo. ⁵ Ot alyona i diday, Da'yun tinanud Libay ya hanat donglonyu tun ibaga'. Ta atonyu nan nibagah nan tugun an atonyu ta wan mibilang ayuh malinis ya atbohadin atonyu nan nibagan ma'at hitun Templo ta miyappit i Apu Dios an dinayaw handidan a'ammod ta'u. Ya inaanyun namin nadan mibilang hi nalugit hitun Templo.

⁶ Handidan a'ammod ta'u ya inwalongday pangulugda hinan Dios an dayawon ta'u an

tinanud Israel ta nadan adi maphod di at'atonda. Ta din'ugda nimpeh Apu Dios ya ta'on on nan Templo ⁷ an ingkalobda ot odponda nadan dilag hidi. Ta indinongda an e munggohob hi insenso ya nadan maghob an mi'nong i Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel. ⁸ Ta hiya nan nunhiglay bungotna i dita'u an i Jerusalem ya hi an namin an i Judah. Ta inyabulutna an wadaday atatakut an ma'at i dita'u ta ngihngihilan dita'uh nadan udum an tatagu. ⁹ Ot tigonyu an nun'a'ate handidan a'ammod ta'uh gubat. Ya numbalindah balud nadan imbabale ta'u ya nadan binabain a'ahawa ta'u. ¹⁰ Mu ad uwani ya ninomnom'u an mi'hayyup ta'u i Apu Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ta wan ma'aan nan nunhiglan bungotna i dita'u. ¹¹ Ot ibaga' i da'yu an i'iba an tinanud Libay ta adiyu iwalong nan tamuyu. Te da'yuy pinto' Apu Dios hi munhilbi i hiya ya da'yu boy pinto'nah mangipangpanguluh nan pundayawan nadan tatagun hiya. Ya da'yu boy munggohob hinan insenso an midawat i Apu Dios.

¹² Ot datuwe nadan tinanud Libay an muntamuh nan Templo an hinan holag Kohat ya wada nan imbabalen Amasay an hi Mahat ya nan imbabalen Asariah an hi Joel. Ya hina'en holag Merari ya wada nan imbabalen Abdi an hi Kis ya nan imbabalen Jehallelel an hi Asariah. Ya hina'en holag Gerson ya wada nan imbabalen Simmah an hi Joah ya nan imbabalen Joah an hi Eden. ¹³ Ya hina'en holag Elisapan ya da Simri i Jeyel ya hina'en holag Asap ya da Sekariah i Mattaniah. ¹⁴ Ya hina'en holag Heman ya da

Jehiel i Simey ya hina'en holag Jedutun ya da Semayah i Ussiël.

¹⁵ Ot ayagan datuwen linala'i nadan ibbadan tinanud Libay ta atonda nan nibagan atonda ta wan mibilangdah malinis. Ot atonda damdama nan nibagan ma'at ta miyappit nan Templo i Apu Dios an inunudda nan imbagan nan patul i dida an miyunnudan hinan hapit Apu Dios. ¹⁶ Ta hinunggop nadan padi hinan Templo ot atonda dadiye. Ot ilah'unda nadan udum an usal an mibilang hi nalugit ot eda itopal hinan way wa"el an nungngadan hi Kidron.

¹⁷ Ta inhipundan nunlinis hinan Templo hinan namangulun algo i diyen namangulun bulan. Ta hidin mi'awaluh algo ya wadada moh nan balkon nan Templo. Ot inaynayundan muntamu hi waluy algo ot ahi magibbuh. Ta hidin mi'ahimpulut onom (16) di algo i diyen bulan ya nibilang moh malinis nan Templo.

¹⁸ Ot e ipa'innilan nadan tinanud Libay hinan patul an hi Hesekiah an alyonday, Niyappit mo i Apu Dios nan Templo ya an namin an wadahdi an umat hinan punggobhan hi mi'nong ya an namin nadan ma'usal hidi. Ya atbohdi nan lamehaan an iha'mawan di tinapay ya nadan ma'usal hidi. ¹⁹ Ya ta'on on nadan inaan amam an hi Ahas hidi an gapuh nangiwalongana an mangun'unud i Apu Dios ya emi binangngad ot iyappitmi i Apu Dios. Ot wahdidah nan way punggobhan hi mi'nong i Apu Dios.

²⁰ Ta hidin mun'awiwi"it i diyen ibiggatana ot amungon Hesekiah nadan ap'apun munhilbin hiya ot umedah nan Templo. ²¹ Ot iyedahdiy

pitun bulug an baka ya pitun tangbal an kalnero ya pitun tangbal an imbabalen di kalnero ya pitun tangbal an gulding. Ot ipi'nong nan patul dadiye hinadan padi an tinanud Aaron hidih nan punggobhan hi mi'nong i Apu Dios ta mi'nong hi apakawanan di bahul nadan tataguh ad Judah an pun'ap'apuwana ya mi'nong hi iyappitan nan Templo i Apu Dios. ²² Ta pinaltida ni' nadan bulug an baka ot alan nadan padi nan dalada ot eda pun'iwalaghi' hinan punggobhan hi mi'nong. Ot paltiyonda bo nadan tangbal an kalnero ot eda bo pun'iwalaghi' nan dalada hinan punggobhan hi mi'nong. Ot paltiyonda bo nadan imbabalen di kalnero ot eda bo pun'iwalaghi' nan daladah nan punggobhan hi mi'nong. ²³ Ya nada'en gulding an mi'nong hi apakawanan di bahul ya inyedah awadan nan patul ya nadan tatagu ot iha'moday ta'leda i dadiyen gulding. ²⁴ Ot ahi paltiyon nadan padi dadiyen gulding ot eda ikuyag nan dalada hinan punggobhan hi mi'nong ta apakawanan di bahuldan namin an tinanud Israel te hidiyey imbagan nan patul hi atonda hinan maghob an mi'nong.

²⁵ Ya pinto' tuwalin Heseekiah nadan tinanud Libay an munhilibih nan Templo an mangipagangoh hinadan simbal ya harp ya lira an miyunnudan hinan intugun Apu Dios hidin patul an hi David an impa'innilan nan propeta an hi Gad ya nan propeta an hi Nathan. ²⁶ Ta nadan tinanud Libay di mangipagangoh hinadan impiyamman din hi David an ma'usal hinan pungkantaandah nan Templo. Ya nadan ibbadan padi di mangipagangoh hinadan trampeta.

27 Ta hidin imbagan nan patul an hi Hese-
ekiah ta i'nongda nan maghob an mi'nong hinan
punggobhan ya indihhanda bon mungkanta hi
pundayawda i Apu Dios an midihhan an mi-
pagangoh nadan trampeta ya nadan udum an
mipagangoh hinan pungkantaanda an dadiye
nadan impiyamman nimpen din patul di tinanud
Israel an hi David. 28 Ta hidin mungkanta
nadan napilin mungkanta ya pun'ipagangoh
nadan udum nadan trampeta ya an namin nadan
tatagun na'amung ya dinayawdah Apu Dios.
Ot inaynayunda an mundayaw ta ingganaot
maghob an namin nadan maghob an mi'nong i
Apu Dios.

29 Ya hidin nagibbuh an ni'nong dadiye ot
inayun nan patul ya nadan tatagun mundu"un
ot dayawonda boh Apu Dios. 30 Ot ibagan
nan patul ya nadan ap'apun munhilbin hiya
hinadan tinanud Libay ta ikantada nan kantan
din hi David ya nan kantan din propeta an hi
Asap. Ya mun'am'amlongda ot inyungyungda ot
ikantaday pundayawda i Apu Dios.

31 Hidin nagibbuh dadiyen inatda ot alyon
Heseekiah hinadan tatagu di, An namin ta'u
ya niyappit ta'u mon Apu Dios. Ot mabalin
mohpe an iyaliyu nadan i'nongyu i Apu Dios
hitun Templo ya ta'on on nadan midawat hi
punhanaanyun hiya. Ta athidiy inatda an
nun'iyeda nadan i'nongda i Apu Dios an umat
hinadan maghob an mi'nong ya nadan midawat
hi punhanaanda. 32 Ta hay bilang di animal
an inyeda an maghob an mi'nong ya napituy
(70) bulug an baka ya hinggahut (100) di tangbal

an kalnero ya duway gahut (200) an imbabalen di kalnero. ³³ Ya nat'on bo nadan inyeda an onom di gahut (600) di bulug an baka ya tuluy libu (3,000) an kalnero an ini'nongda ot ihdada. ³⁴ Mu gapuh dinakol dadiyen i'nongda ya adi abalinan nadan padi an mangidadaan hinadan dotag an maghob an mi'nong ot boddangan mon nadan ibbadan tinanud Libay dida ta ingganaot magibbuh dadiyen mi'nong. Ya i diye mohpe ot ahi aton nadan udum an padi nadan nibagan atonda ta mibilangdah malinis ta na'udman nadan padi an niyappit i Apu Dios te dida ya adida umat hinadan ibbadan tinanud Libay an minonomnom tuwali i diday eda pangiyappitan hi adolda i Apu Dios. ³⁵ Ta dakkodakkol di maghob an mi'nong ya atbohdihi nadan taba an mi'nong hi pi'hayyupan i Apu Dios. Ya atbohdiy dinakol nadan ma'inum an midawat an miyunnudan hinadan maghob an mi'nong i Apu Dios.

Ta nibangngad mohpe nan immingha an aton nadan tatagu an mundayaw i Apu Dios hinan Templo. ³⁶ Ta mun'am'amlong hi Heseekiah ya ta'on on nadan tatagu hinan inat Apu Dios an bimmoddang i dida ta agge nadne ya nagibbuh hidiyen inatda.

30

Hay Nunnommandan Amungon Nadan Tinanud Israel Hi Ad Jerusalem

¹ Ninomnom nan patul an hi Heseekiah an ipa'ayag nadan tatagu hi ad Israel ya hi ad

Judah ta ma'amungdah nan way Templo hi ad Jerusalem. Ta ngilinonda nan punnomnommandah nihwangan handidan a'ammoddah ateh ad Egypt. Ta nomnomnomonan muntudo' hinadan tinanud Epraim ya hinadan tinanud Manasseh ya an namin hi ad Israel.

² Ot mi'hapit nan patul hinadan ap'apun munhilbin hiya an na'amung hi ad Jerusalem ta ngilinondah diye hinan mi'adwan bulan. ³ Te ma'id ha inatda an nangat hinan namangulun bulan an hidiye nan impa'inghada an pangatan te oh'ohhaday padi an niyappit i Apu Dios hi mangat i dadiye. Ya aggeda ni' na'amung nadan tatagu hi ad Jerusalem. ⁴ Ya inabulut nadan tataguh diyen nahahapit. ⁵ Ot hahapitonda an mipa'innila mo hi an namin an numboblaysan di tinanud Israel hi ad Beerseba ta ingganah ad Dan. Ta ma'amungda nimpen namin hi ad Jerusalem ta ngilinonda nan punnomnomnommandah nihwangan handidan a'ammoddah ateh ad Egypt. Te pinhodan dakolda an mungngilin i diye te ma'id ha nungngilinanda an dakoldan na'amung ta miyunnudan hinan Nitudo' an Tugun Apu Dios.

⁶ Ta wadaday hinnag nan patul an hi Hesekiah ya nadan ap'apun munhilbin hiya hi mangiye hinadan tudo' hi abobboble an hay nitudo' hidi ya alyonay, Da'yun ibba' an tinanud Israel an agge ni'paten nadan patul di i Assyria ya hanat ibangngad ta'un mangun'unud i Apu Dios an dinayaw handin da Abraham ya hi Isaac ya hi Jacob ta wan boddangan dita'u. ⁷ Ta adiyu iyunnud hinadan a'ammod ta'u ya i'iba ta'u

an nangiwalong i Apu Dios ta hiya nan dinusana dida ta nunhiglay nunholholtapanda ya nibabainanda. ⁸ Ya adi ayu mungngohe an umat hi inat handidan a'ammod ta'u. Ta mumpada"ul ta'u i Apu Dios ta ma'amung ta'uh nan Templo an niyappit i hiyah inggana. Ya hiyay punhilbiyan ta'u ta wan ma'aan nan bungotna i dita'u. ⁹ Ot ibangngad ta'u'e an mangun'unud i Apu Dios ya boddangana nadan i'iba ta'u ya imbabale ta'u ta malmuy homo' nadan namalud i dida ta pa'anamutonda dida te hi Apu Dios an dayawon ta'u ya ma'ule tuwali ya ongal di homo'na. Ot adi dita'u iwalong hi'on mangun'unud ta'un hiya.

Hay Punnomnommandah Nihwangan Handidan A'ammoddah Ateh Ad Egypt

¹⁰ Ta nun'iyen nadan hinnagdan mangiyeh nadan tudo' hinadan numboblayan nadan tinanud Epraim ya tinanud Manasseh ta ingganah nan awadan nadan tinanud Sebulun. Mu ngihngihilan nadan tatagu dida on inlaylayahhanda dida. ¹¹ Mu wadaday numpada"ul hinadan tinanud Aser ya tinanud Manasseh ya tinanud Sebulun ot umedah ad Jerusalem. ¹² Ya indat Apu Dios di pamhod nadan i Judah an mangun'unud i hiya ta nun'oh'ohhada an nangat hinan ipa'at nan patul ya nadan ap'apun munhilbin hiya.

¹³ Ta dakkodakkolday tatagu an na'amung hi ad Jerusalem i diyen mi'adwah bulan ta ngilinonda nan pangananda hi tinapay an agge nadduman hi yist. ¹⁴ Ot aanonda nadan pun'onnganda hinadan dios di udum an tatagu

ot eda itopal hinan nundotal an nihaggon hinan wa"el an nungngadan hi Kidron.

¹⁵ Ta hidin nadatngan nan mi'ahimpulut opat (14) di algo hinan mi'adwan bulan ot paltiyon nadan tatagu nadan imbabalen di kalnero an i'nongda i diyen pungngilinanda hinan punnomnommandah nihwangan handidan a'ammoddah ateh ad Egypt. Ya nabainan nadan padi ya nadan ibbada an tinanud Libay ot atonda nan nibagan atonda ta wan mibilangdah malinis ta wan diday mangi'nong hinadan maghob an mi'nong i Apu Dios hidih nan Templo. ¹⁶ Ta way oha i dida on immeh nan eda punhilbiyan hinan Templo an inunudda nan nibaga hinan Nitudo' an Tugun Moses an baal Apu Dios. Ya nadan padi di e nangiwalaghi' hinan dalan nadan napalti an indat nadan ibbada an tinanud Libay. ¹⁷ Mu gapu ta dakol hinadan tatagu di agge nangat hinan nibagan atonda ta wan mibilangdah malinis ya hiya mo nan nadan tinanud Libay di numpalti hinadan imbabalen di kalnero an i'nongda i Apu Dios. ¹⁸ Ya dakkodakkol hinadan tinanud Epraim ya tinanud Manasseh ya tinanud Issakar ya tinanud Sebulun di agge nibilang hi malinis an pamaaggot anonda nadan makan i diyen ngilin ta imbakhoda nan tugun Apu Dios. Mu indasalan Heseiah dida an alyonay, Hanat gapuh nan amaphodmun Dios ya pakawanom tudan tatagu ¹⁹ an ta'on on aggeda inat nan nibagah atonda ta wan mibilangdah malinis an miyunnudan hinan tugun hinan Templo mu pohdonda mon he"ay un'unudonda an Ap'apu an Dios an dinayaw

handidan a'ammodmi.

²⁰ Ya dingngol Apu Dios hidiyen dasal Hesechia ta impaphodna nadan tataguh nan dogohda.

²¹ Ta nadan tatagu an na'amung hi ad Jerusalem ya nginilindah diyen panganandah nan tinapay an agge nadduman hi yist hi pituy algo an nunhiglay amlongda. Ta abigabigat on ingkankantan nadan tinanud Libay ya nadan padi di pundayawda i Apu Dios an idihhandan ipagangoh nadan mipagangoh hinan pungkantaanda. ²² Ya maphod di nangalin Hesechia hinadan tinanud Libay te maphod di pangatdan munhilbi i Apu Dios.

Ta hay inanda i diyen pituy algo ya nadan nibagan anonda ot i'nongda nadan mi'nong hi pi'hayyupanda i Apu Dios ot dayawondah Apu Dios an dinayaw handidan a'ammodda.

Hay Nanginayunandan Nungngilin Hi Pituy Algo

²³ Pohdon nadan tatagu an inaynayun an mungngilin hi pitu boy algo. Ot atonda an nunhiglay amlongda. ²⁴ Ta hiya nan indat Hesechia di hinlibu (1,000) an bulug an baka ya pituy libu (7,000) an kalnero ya gulding ta mapaltih ihdada. Ya nangdatda bo nadan ap'apun munhilbin hiya hi hinlibuy (1,000) bulug an baka ya himpuluy libu (10,000) an kalnero ya gulding. Ta dakol nadan padi an nangat hinan nibagan atonda ta wan mibilangdah malinis. ²⁵ Ta nunhiglay amlongdan namin an na'amung an tinanud Israel an namamah nadan padi ya nadan ibbada an tinanud Libay ya ta'on on

nadan niddum i dida an bokon tinanud Israel an nunhituh ad Israel ya hi ad Judah. ²⁶ Ta nunhigla nimpey amlong nadan tatagu an na'amung hi ad Jerusalem. Te nihipun hidin natayan Solomon an imbabalen nan patul an hi David ya ma'id ha na'at hi athidi.

²⁷ Ot tuma'dog nadan padi ya nadan ibbada an tinanud Libay ot wagahanda nadan tatagu. Ya dingngol Apu Dios nan dasalda.

31

Hay Inat Hesekiah An Nangita'dog I Apu Dios

¹ Hidin nagibbuh nan nungngilinanda ot e pompa"ih nadan tatagun namin nadan inha"addan batun dayawonda ya nadan pusti an mangita'dog i Aserah ya ta'on on nadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu ya nadan pangi'nonganda hinadan i'nongda hinadan boblen di tinanud Judah ya hinadan boblen di tinanud Benjamin ya hinadan boblen di tinanud Ephraim ya hinadan boblen di tinanud Manasseh. Ot ahida mohpe mumpanganamut nadan tatagu.

² Ya impanuh bon Hesekiah nadan tamun nadan padi ya nadan ibbada tinanud Libay ta way oha i dida on waday nadutu' hi tamuna. Ta waday mangi'nong hinadan maghob an mi'nong ya nadan mi'nong hi pi'hayyupan i Apu Dios. Ya waday mangipangpanguluh nan pundayawanda ya wada boy mangipangpanguluh nan punhanaanda ya wada damdama boh nan pungkantaanda hi pundayawda i Apu Dios hinan way Templo. ³ Ya abigabigat ya waday idat nan

patul an maghob an mi'nong hi amawimawi"it ya hinan mun'ahdom. Ya wada boy idatna an maghob an mi'nong hinan Habadun tungo ya nan mi'nong hinan nakayangan di bulan ya nadan udum an mangilin an algo an miyun-nudan hinan Nitudo' an Tugun Apu Dios. ⁴ Ya imbagana boh nadan tatagu an nunhitu hi ad Jerusalem ta idatda nadan nibagan midat hinadan padi ya hinadan ibbada an tinanud Libay ta way atonda an manginaynayun an munhilbi an miyunnudan hinan tugun Apu Dios. ⁵ Ya hidin nibaga i didah diye ya inunud nadan tinanud Israel ta indatda nan hopap di inapitdan bungan di intanomda ya nan pinahapah an bayah ya nan lanan di olibo ya nan danum di iyukan ya nadan udum an intanomda. Ta dakol di indatda an niddum nadan mi'apuluh nadan limmuda. ⁶ Ya an namin nadan waday bakada ya kalneroda an nunhituh ad Judah ya inyeda bo nadan mi'ami'apulu i dadiyen halunda. Ya atbohadin inyeda nadan mi'apuluh nadan in-yukodda i Apu Dios ta hidin inamungdan namin ya dakkodakkol. ⁷ Ya hay nanghipunanda an mun'amung ya hidin mi'atluh bulan ta ingganah din mi'apituh bulan ot ahi magibbuh. ⁸ Ya hidin e tinigon nan patul an hi Hesekiah ya nadan ap'apun munhilbin hiya nadan dakkodakkol an inyen nadan tatagu ya dinayawdah Apu Dios ot munhanadah nadan ibbada tinanud Israel.

⁹ Ya hidin mahmahan nan patul hinadan padi ya hinadan ibbada tinanud Libay dadiyen na'amung ¹⁰ ya inalin nan nabaktun padi an holag Sadok an hi Asariah di, Hidi an inhipun

nadan tatagu an nangiyali hi idatda hitun Templo ya dakol moy anonmi ya dakkodakkol di nahawwal te winagahan Apu Dios nadan tataguna ta dakkodakkol bo aya tayya.

¹¹ Ot mumpa'apya moh Hesekiah hi pangi'amungandahdih nan Templo. ¹² Ta hidiy nangiha"adandah nadan iyali'alida an idatda ya nadan mi'apuluh nadan nahapulanda ya nadan inyukodda tuwali i Apu Dios an idatda. Ot iyukodda dadiyen amungonda i Konaniah an tinanud Libay ya nan hi ibbana an hi Simey an nihnod di sa'adna i hiya. ¹³ Ya hay niyukod i da Konaniah i Simey an hinagi an bumoddang i dida an mumpapto' ya da Jehiel ya hi Asasiah ya hi Nahat ya hi Asahel ya hi Jerimot ya hi Josabad ya hi Eliel ya hi Ismakiah ya hi Mahat ya hi Benayah. Hay numpili i dida ya nan patul an hi Hesekiah ya nan mumpapto' hinan Templo an hi Asariah.

¹⁴ Nan imbabalen Imnah an hi Kore an tinanud Libay an mungguwalyah nan geyt hi nangap-pit hi tuluwan di algo ya hiyay niyukodan nadan midat an nalpuh nadan ninomnom nadan tatagu an idawat i Apu Dios ta hiyay ukod an mangipiyappong i dadiye. Ya ta'on on nadan inyukodda tuwali i Apu Dios an idatda. ¹⁵ Ya hay bumoddang i hiya ya hi Eden ya hi Miniamin ya hi Jesua ya hi Semayah ya hi Amariah ya hi Sekaniah. Ta diday mangipiyappong hinadan padi hinadan boblen awadanda. Ta numpapaddung di midat i dida an ta'on on hinadan u"unga ya a'amamma.

¹⁶ Ya indattanda bo nadan ta'on on tuluy

tawona onu nahuluk an linala'i an imbabalen nadan muntamuh nan Templo an miyunnudan hinan nidat i dida an tamuda. ¹⁷ Ta nidattan nadan padi an nitudo' di ngadandah nan nitudo'an di ngadanda an himpahimpamu'un. Ya ta'on on nadan ibbadan tinanud Libay an muntawon hi bainti (20) onu mahuluk ya nidattanda an miyunnudan hinan tamuda onu sa'adda. ¹⁸ Ya ta'on on nadan u"unga ya nadan ahawan di padi ya nadan imbabaledan nitudo' di ngadandah nan nitudo'an di tonton di a'ammodda an himpahimpamu'un ya midattandah anonda. Te ta'on on dida ya inun'unudda nan nibagah atonda ta mibilangdah malinis. ¹⁹ Ya ta'on on nadan padi an holag Aaron an nunhituh nadan puntanoman hinan nunlini"odan di boble ya wadaday ukod hinan midat i dida ya ta'on on nadan ibbadan tinanud Libay an nitudo' di ngadandah nan nitudo'an di tonton di a'ammodda an himpahimpamu'un.

²⁰ Ta hiyah tuwey inat nan patul an hi Hesekiah hi abobboble hi ad Judah an nadan nipto' di inatna an inun'unudna nan pohdon Apu Dios. ²¹ Ta dadiyen tugun nimpén Apu Dios di inun'unudna an inyohhanay punnomnomna i hiya an namamah nan nangipapto'nah nan Templo. Ya maphod di numbalinan nan pun'ap'apuwana.

32

Hay Nangubatan Nadan I Syria Hi Ad Judah

¹ Hi Hesekiah ya nan pohdon Apu Dios di ina'inatna i diyen nun'ap'apuwana hi ad Judah.

Mu immali nan patul hi ad Assyria an hi Sennakerib an didah nadan tindaluna ot gubatonda dida. Ta hay innilada ya abakonda nadan i Judah te lini"ubda nadan binattun aladda. ² Mu hidin na'innilaan Hesekiah an immali da Sennakerib an mangubat hi ad Jerusalem ³ ot mi'hapit hinadan ap'apun munhilbin hiya ya nadan opisyal di tindaluna ta hahapitonday atonda an mumputat hinan liting an umeh nan boble. ⁴ Ta na'amungda nadan dakol an linala'i ot eda putaton nadan wa"el ya obob ta ma"i ha liting hi umeh boble te alyonday, Ta umali'e nan patul hi ad Assyria ya nadan tindaluna ya ma"i ha akhupandah liting.

⁵ Ot ipaphodda nadan binattun alad an waday pa"ihna ot mumpa'apya hi nun'atage an pungguwalyaan. Ot mumpa'apya bo hi mi'adwa an binattun alad ot ipaphodna nan millo. Ot mumpa'apya boh dakkodakkol an almas ya hapiyo. ⁶ Ot pot'onay opisyal nadan tindaluna ta diday mangipapto' hinadan tatagu. Ot amungona didah nan uggan a'am'amungan di tataguh nan way geyt. Ot alyona i diday, ⁷ Pabikahonyuy punnomnyu ta adi ayu tumakut i Sennakerib ya nadan dakkodakkol an tindaluna te nan bumoddang i dita'u ya ongal di abalinana mu dida. ⁸ Ya ta'on hi dakkodakkolday tindaluna an nun'atutulid mu nomnommonyu an tataguda ya abuh. Mu dita'u'e ya hi Apu Dios an dayawon ta'uy bumoddang i dita'u hi pangubatan ta'u i dida.

Ya timmulid nadan tatagu an gapuh nan imbagan nan patul hi ad Judah an hi Hesekiah.

Hay Nungkalitan Sennakerib Hinadan I Jerusalem

⁹ Hidin nanongnan lini"ub da Sennakerib nan boble hi ad Lakis ya hinnagna nadan opisyal di tindaluna hi ad Jerusalem. Ta eda ibaga nan pohdona an ibaga i Heseekiah ya hinadan tataguhdi an alyonday, ¹⁰ Alyon nan patulmi an hi Sennakerib di, Undan nganne anuy pundi-nolanyuh bumoddang i da'yu an i Jerusalem yaden lini"ubmi mo tun bobleyu? ¹¹ Hana'e an alyon nan patulyu an hi Heseekiah an hi Apu Dios an dayawonyu ya ihwang da'yu anu hinan ato' i da'yu ya layahna. Te lini"ubmi mo nimpe tun bobleyu ot ma"id ha bahhonan mate ayuh inanggyu ya inuwohyu. ¹² Te undan bokon hi Heseekiah di numpama"ih hinadan pangidawatanyu hi i'nongyu ya nadan pundayawanyu? Ot alyonay hidih nan punggobhan hi mi'nong hi ad Jerusalem anu ya abuh di eyu punggobhan hinadan i'nongyu. ¹³ Mu undan aggeyu dingngol di nangat'uh atagutaguh abobboble an umat hi nangat handidan a'ammod'un patul. Ot daan ta inihwang nadan diosda dida? ¹⁴ Ot ten numpatemiy tataguh abobboble ya daan nimpe ta inihwang nadan diosda dida. Ot undan hi Apu Dios e ihya ya abalinana an mangihwang i da'yu hinan ato'? ¹⁵ Ot hanat adi ayu mihapitan hinan layah an ibagabagan Heseekiah i da'yu. Te ma"id nimpe ha ohah nadan dios di tataguh abobboble hi abalinana an mangihwang hinadan tataguna hinan pangat'u. Ya ta'on on hay nangat handidan a'ammod'u. Ot undan hanan Diosyu'e ihya ya abalinana?

¹⁶ Ya minaman dadiyen opisyal Sennakerib an namihul i Apu Dios ya hi Heseekiah. ¹⁷ Ot muntudo' bo nan patul an nunhiglay namihulna i Apu Dios an dayawon di tinanud Israel an inalina di, Nadan dios di tataguh udum an boble ya aggeda inihwang nadan tataguh nangubata' i dida ot atbohdi nan dios Heseekiah an adina nimpe abalanan an ihwang nadan tataguna hinan pangat'u. ¹⁸ Ot tumkuk dadiyen nangiyeh nan tudo' an inhapitda hi Hebrew hinadan tataguh ad Jerusalem an wadahdih nan binattun alad ta wan patakutonda dida ta way atondan mangabak i dida. ¹⁹ Ta hay pangalin dadiyen i Assyria hi a'at Apu Dios an dayawonda hi ad Jerusalem ya nipaddung hinadan dios di udum an tatagu an taguy nangiyamma.

²⁰ Ta nan patul an hi Heseekiah ya nan propeta an hi Isaiah an imbabalen Amos ya numpahpahmo'da i Apu Dios. ²¹ Ya dingngol Apu Dios ot honagona han anghel ta hiyay e namaten namin hinadan tindalun Sennakerib ya nadan ap'apuda ya opisyalda hinan nungkampuwanda. Ta numbanggad nan patul an hi Sennakerib hi bobleda an nunhiglay nibabainana.

Ya wada han immayanah nan templon nan diosna ot ume nadan udum an linala'in imbabalena ot patayondahdi.

²² Ta hi Apu Dios ya inihwangnah Heseekiah ya nadan tataguh ad Jerusalem hinan patul hi ad Assyria an hi Sennakerib ya nadan udum an e mangubat i dida. ²³ Ya dakolday numpangiyalih idawatda i Apu Dios hi ad Jerusalem ya ta'on on nadan nun'abalol an idatda hinan patul hi

ad Judah an hi Heseekiah. Ya nihipun i diye ya bainan di tatagu hi abobboble hi Heseekiah.

Hay Nundogohan Heseekiah Ya Hay Nipaphodana

²⁴ Indani ya nundogoh hi Heseekiah ta ay mate. Mu nundasal i Apu Dios ya timbalna ot ipatigona i hiya han pangimatunana an pumhod. ²⁵ Mu agge impatigon Heseekiah di punhanaana i diyen ulen Apu Dios i hiya an onnot on mumbaktuy punnomnomna. Ta gapu i diye ya nunhiglay bungot Apu Dios i hiya ya hinadan tataguh ad Jerusalem ya hi an namin hidih ad Judah. ²⁶ Mu nuntutuyuh Heseekiah i diyen mumbaktun punnomnomna. Ya ta'on on nadan tataguh ad Jerusalem ya nuntutuyuda damdama ta hiya nan agge dinusan Apu Dios dida i diyen amatagun Heseekiah.

²⁷ Ta hi Heseekiah ya bainan di tatagu ya ongal di kinadangyana. Ya numpa'apyah babale hi pang'amunganah nadan odona an umat hi balitu' ya silber ya nadan udum an nun'abalol an batu ya hapiyo ya nadan middum hi makan ya an namin nadan nun'abalol an usal. ²⁸ Ot mumpa'apya boh babale hi pang'amungandah nadan apitonda an umat hi wit ya nadan iniphodda an bayah ya lanan di olibo. Ot mumpa'apya boh iha"adan nadan bakana ya kalnerona. ²⁹ Ya dakkodakkol di animalna ta hiya nan imbangona boy udum an boble ta hidiy ena numpangiha"adan i dadiyen haluna te impakadangan nimpén Apu Dios.

³⁰ Ya hi Heseekiah di nangipiyamma hi awon nan liting an malpu hi ad Gihon ta mumpa'eh nan boblen David hi nangappit hi alimuhan di algo. Ya an namin di inatna ya maphod di numbalinana.

³¹ Mu wadaday impa'alín nadan ap'apu hi ad Babilon ta mahmahanda i hiya nan na'at hi ad Judah an milagro an mangipatigoh nan abalínan Apu Dios. Mu i diye ya agge binoddangan Apu Dios hi Heseekiah te pinhodnan patnaon hi'on nganne tuwaliy pambalna.

³² Hanada'en udum an na'na'at hi numpatulán Heseekiah ya nadan inatnan nangun'unud i Apu Dios ya nitudo'da hinan nitudo'an nadan nipatipatigo i din propeta an hi Isaiiah an imbabalen Amos hinan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah ya hi ad Israel. ³³ Ya hidin nateh Heseekiah ot ilubu'da hinan nabillid an nilubu'an di papatul an tinanud David. Ya an namin nadan tataguh ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah ya impatigoday punlispituda i hiya hidin natayana. Ya hay nihukkat i hiya hi numpatul ya nan imbabalenan hi Manasseh.

33

Hay Numpatulan Manasseh Hi Ad Judah

¹ Hi Manasseh ya himpulut duway (12) tawonah din numpatulanah ad Judah. Ot mun'ap'apu hi nabonglet limay (55) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. ² Mu hanadan pumbahulan i Apu Dios di ina'inatna

an inyunnudnah nadan nunhiglan umipabungot i hiya an pangat handidan impa'aan Apu Dios an nunhitsu ni' i diyen numboblayanda an tinanud Israel. ³ Ta impaphodna nadan impapa"ih amanan hi Hesekiah an pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu. Ot ipiyamma bo nadan pun'onngan i Baal ot ipata'dogna nadan pusti an mangita'dog i Aserah. Ya ta'on on nadan bittuwon hi ad lagud on nundu"unana ya dinayawna. ⁴ Ya ta'on on hidih nan way Templon Apu Dios on impiyammanay nat'on an pun'onngan an ta'on on inalin Apu Dios di hiya ya abuh di dayawondah ad Jerusalem hi inggana. ⁵ Ot mumpa'apya boh nan duwan lita"angan nan Templon Apu Dios hi dakol an pun'onnganda hinadan dakkodakkol an bittuwon hi ad lagud. ⁶ Ya ta'on mo ahan on nadan imbabalenan linala'i ya inyena didah nan nundotal an nungngadan hi Ben-Hinnom ta ini'nongna dida hi maghob an mi'nong i Molek an dios di udum an tatagu. Ya ma"id ha aggena inat hinadan adi pohdon Apu Dios an umat hi ena numpa'ayakan ya ena numpabakiyan ya ena numpabuyunan ya imme boh nan mama"o ya imme boh nadan mi'hapit hi nate. Ta hiya nan nunhiglay bungot Apu Dios i hiya an gapu i dadiyen adi maphod an ina'inatna.

⁷ Ot ena iha"ad hinan Templon Apu Dios nan impapa'otna an bulul. Yaden hay inalin Apu Dios i handin hi David ya nan imbabalenan hi Solomon ya alyonay, Hi an namin tudan bobleyun tinanud Israel ya hitun ad Jerusalem di pinili' hi iphodan nan Templo

ta pundayawanyun ha'on hi inggana. ⁸ Ot hi'on inaynaynyu an unudon nadan tugun'u an indat'u i handin hi Moses ya adi' iyabulut an pa'anon da'yu ituwen boble an indat'u i handidan a'ammodyu.

⁹ Mu hi Manasseh ya impangpanguluna ta nadan tataguh ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah ya inyal'aladan nangat hinadan adi maphod mu hay nangat handidan dinadag Apu Dios an nunhitsu ni' i diyen numboblayandan tinanud Israel.

¹⁰ Ya ta'on hi himmapit hi Apu Dios i Manasseh ya nadan tataguh ad Judah mu adida donglon. ¹¹ Ta hiya nan impa'alin Apu Dios nadan opisyal di tindalun nan patul hi ad Assyria ot gubatonda dida ot baludondah Manasseh an tinabikawanday olongna ot bangkilinganday hukinah gombang ot iyedah ad Babilon. ¹² Ta hidin mapalpaligat ya numpada"ul mohpe ot mumpahpahmo' i Apu Dios an dinayaw handidan a'ammodna. ¹³ Ta nundasal i Apu Dios ya dingngolnay pumphahpahmo'ana ot pumbangngadonah ad Jerusalem ya ta'on on nan sa'adna. Ta hidiyey nanginnilaana an hi Apu Dios ya abuh di immannung hi madayaw.

¹⁴ Ta nihipun i diye ya impaphodna nan mi'adwa an binattun alad hi nangappit hi alimuhan di algo hi'onta wah nan nundotal hidih nan way obob an nungngadan hi Gihon ta ingganah nan geyt an nungngadan hi Ekan an nili'woh hinan nabillid hi ad Opel. Ot udmanay

tinagen nadan binattun alad. Ot pungkampuwona nadan opisyal di tindalu hinadan binattuy aladda an bobleda hi ad Judah.

¹⁵ Ot pun'ipa'aana mohpe nadan dios di udum an tatagu ya nadan bulul an ena inha"ad hinan Templon Apu Dios ya ta'on on nadan pun'onngan an impiyammanahdi ot eda pun'itopal. ¹⁶ Ot iphodna nan punggobhan hi mi'nong i Apu Dios ot i'nongna mohpehdi nadan mi'nong hi pi'hayyupan ya nadan mi'nong hi punhanaan i Apu Dios ot ibaganah nadan tataguh ad Judah ta munhilbida i Apu Dios an dayawondan tinanud Israel. ¹⁷ Mu nadan tatagu ya innaynayundan mangi'nong hinadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu mu hay nangi'nonganda i dadiye ya hi Apu Dios an dayawonda.

¹⁸ Ya nadan udum an na'na'at hi numpatul Manasseh ya nan dasalna i Apu Dios ya nan hinapit nadan propeta ya nitudo'da hinan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hinadan tinanud Israel. ¹⁹ Ta nitudo' nimpe nan dasalna ya nan inat Apu Dios an nambal i diyen dasalna ya ta'on on nadan numbahulana ya nan aggena nangun'unudan i Apu Dios ya hay nangiyammaanah pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu ya hay nangipiphodanah nadan pusti an mangita'dog i Aserah ya nadan impiyammana an bulul. ²⁰ Ya hidin nate ot ilubu'dahdih nan way palasyuna. Ot mihukkat an numpatul nan imbabalena an hi Amon.

²¹ Hi Amon ya baintit duway (22) tawonah din numbalinanah patul ot mun'ap'apu hi duway

tawon ya abuh an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. ²² Ya nan adi maphod di ina'inatna an umat i handin hi amana an hi Manasseh hidin hopap di nun'ap'apuwana. Te dinayawnan namin nadan dios di udum an tatagu an impiyamman din hi amana ya dadiyey nangi'nonganah nadan i'nongna. ²³ Mu hiya ya agge numpada"ul i Apu Dios an onaot inyal'allan numbahul an adi umat hinan inat amana. ²⁴ Ta lo'tat mo ahan ya hinahapit nadan ap'apu an munhilbi i hiya di atondan mamaten hiya ot patayondahdih nan palasyuna. ²⁵ Mu pinaten damdaman nadan i Judah dadiyen namaten Amon ot pumbalinonda nan imbabalenan hi Josiah hi patul.

34

Hay Numpatulana Josiah

¹ Hi Josiah ya waluy tawonah din numbali-nanah patul ot mun'ap'apuh ad Judah hi tulumpulut ohay (31) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. ² Ya umipa'amlong i Apu Dios nadan ina'inatna an inyunnudnah nangat handin hi apuna an hi David te hanadan nipto' an pangat di ina'inatna. ³ Ya hidin mi'awaluh tawon hi numpatulana ya ta'on on unga ni' ya inhipuna mo tuwali an mundayaw i Apu Dios an dinayaw handin hi apunan hi David. Ta hidin mi'apulut duway (12) tawon hi numpatulana ya nun'ipa'aana nadan pundayawanda hinadan dios di udum an tatagu ya nadan pusti an mangita'dog i Aserah ya nadan bulul an dayawon nadan tatagu. ⁴ Ot ipapa"ihna nadan

pun'onnganda i Baal ya nadan punggobhandah insenso ya nada nimpe an pusti an mangita'dog i Aserah ya an namin nadan bulul an dayawon nadan tatagu an nunggududa ot pun'iwakatdah nan way nilubu'an nadan tatagun nundayaw i dadiye. ⁵ Ot gobhonda bo nadan ba'ag di papadi hinan inyammadan pun'onnganda hi ad Jerusalem ya an namin hidih ad Judah. Ta nibilang mohpe hi malinis hi ad Jerusalem ya hi an namin hi ad Judah. ⁶ Ot atonda boh nadan boblen di tinanud Manasseh ya tinanud Epraim ya tinanud Simeon ta ingganah nan boblen nadan tinanud Naptali ya ta'on on nadan boblen nun'apa"ih hi nunlini"odanda. ⁷ Ta hininapdan namin nadan bobleh ad Israel ot pompa"ihda nadan pun'onnganda ya nadan pusti an mangita'dog i Aserah ot punggududa nadan bulul. Ot pompa"ihda nadan punggobhan hi insenso ot ahi mohpe mumbanggad da Josiah hi ad Jerusalem.

⁸ Hidin mi'apulut waluy (18) tawon hi numpatulan Josiah ya ginibbuhda mon lininisan nadan bobleda ya nan Templo. Ot pot'onay e mangiphod hinadan nun'apa"ihdi hinan Templo Apu Dios an dayawona. Ya hay pinto'na ya hi Sapan an imbabalen Asaliah ya hi Maaseyah an gobelnador hi ad Jerusalem ya hi Joah an imbabalen Joahas ta diday ukod an mangipaphod hinadan nun'apa"ih nan Templo. ⁹ Ot umeda hinan nabaktun padi an hi Hilkiyah ot idatda nan pihhun inamung nadan tinanud Libay an mungguwalyah nadan geyt di Templo an indat nadan tinanud Manasseh ya nadan tinanud Epraim ya an namin nadan nabati hi ad Israel ya nadan

tinanud Benjamin ya nadan numpunhitu hi ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah. ¹⁰ Ot iyukod Hilkiyah hidiyen na'amung an pihhu hinadan niyukodan nadan mipaphod hinan Templo. Ta dadiyey ipabo'ladah nadan mangipaphod hinan Templo ¹¹ an umat hinadan kalpentero ya pangattangda hinadan nun'ahabatan an batu ya kayiw an mi'apyahdih nan Templo. Ta mabalin mohpe an mipaphod nadan nun'apa"ih nan Templo an agge hinangut nadan udum an numpatul hi ad Judah. ¹² Ta nadan muntamu ya inatdan namin di abalinanda an nuntamu. Ya hay nangipadutu' i dida ya hi Jahat ya hi Obadiah an holag Merari ya hi Sekariah ya hi Mesullam an holag Kohat. Ya nadan udum an tinanud Libay an nun'ala'ing an mangipagangoh hinadan mipagangoh hi pungkantaanda ¹³ ya dida boy niyukodan nadan muntamuh nadan nat'onat'on an matamuwan hinan Templo. Ya nadan udum i dida an tinanud Libay ya waday sekretali ya waday na'nginnilah nadan uldin ya waday mungguwalyah nadan gezt.

¹⁴ Ya hidin e alan nan nabaktun padi an hi Hilkiyah nan pihhun niyeh nan Templo ya inakhupanahdi nan Nitudo' an Tugun Apu Dios an indatna i din hi Moses. ¹⁵ Ot alyon Hilkiyah hinan sekretali an hi Sapan di, Hinama"u nan Nitudo' an Tugun hinan Templo.

Ot idatna i Sapan. ¹⁶ Ot alan Sapan hidiyen Nitudo' an Tugun ot umeh awadan nan patul ot alyonay, Hanadan ap'apu ya at'attonda nadan niyukod i dida an tamuda. ¹⁷ Te inalada nan na'amung an pihhu hinan Templon Apu Dios ot

iyukodda hinadan niyukodan nadan muntamuh nan Templo. ¹⁸ Ot alyona boh nan patul di, Wahtu han indat Hilkih an nitudo'an nadan tugun Apu Dios.

Ot bahaon Sapan an impadngolna hinan patul.

Hay Inat Josiah An Nangunud Hinadan Tugun Apu Dios

¹⁹ Hidin dingngol nan patul nadan tugun Apu Dios an nibaha ot punhethetnay lubungnah inomnomana. ²⁰ Ot ipa'ayagna hi Hilkih ya hi Ahikam an imbabalen Sapan ya hi Abdon an imbabalen Mikah ya nan sekretali an hi Sapan ya nan ap'apu an munhilbih nan patul an hi Asayah ot alyonay, ²¹ Ume ayu ta eyu mahmahan i Apu Dios nan a'at tuwen nahama' an Nitudo' an Tugun ya hi'on nganney ma'at i dita'un tatagun nabatih tun ad Judah ya hi ad Israel. Te nunhigla tayyay bungot Apu Dios i dita'u an gapuh agge nangun'unudan handidan a'ammod ta'u hinadan tuguna an nitudo' ituwe.

²² Ot ume da Hilkih hinadan ibbana an hinnag nan patul ot eda mi'hapit hinan babain propeta an hi Huldah an ahawan nan mumpapto' hinadan lubung hinan Templo an hi Sallum an imbabalen Tokhat. Hi Tokhat ya imbabalen Hasrah. Hay nunhituwan da Huldah ya hinan balu an boblehdih ad Jerusalem. ²³ Ot alyon Huldah i diday, Eyu ibagah nan nannag i da'yuh tuwen alyon nan Dios an dayawon ta'un tinanud Israel ²⁴ an alyonay, Nomnomnomonyu an dadago' hituwen boble ya nadan tatagu an nunhituhtu. Ta an namin nadan imbahayuh nan

patul an adi maphod an ma'at an nitudo' hinan nitudo'an nadan tugun'u ya mipa'annung. ²⁵ Te din'uga' an Dios i da'yu ot e ayu munggo hob hi insenso hinadan dios di udum an tatagu. Ta nunhiglay bungot'u i da'yu an gapuh nadan inyammayu ot dadiyey dayawonyu. Ta hiya nan ipahda' di bungot'u i da'yu an ma'id ha mabalin hi mangipagol i ha'on hinan ato'. ²⁶ Ot ibagayuh nan patul hi ad Judah an nannag i da'yu an alyonyuy, Hiyah tuwey inalin Apu Dios hinan dingngolmu an tuguna ²⁷ an alyonay, Gapu ta minomnoman'a hidin dingngolmu nan imbaga' an panadag'u ituwen boble ya da'yun tatagu an nibagah nan Nitudo' an Tugun ot mumpada"ul'a ot punhethetmuy lubungmu ot kumga'an mumpahpahmo' ya dingngol da'an ha'on. Ha'on an Dios di mangalin tuwe. ²⁸ Ot nomnomnomom an gapu i naen inatmu ya adi' ni' dadagon tun bobleyu ta ingganah atayam ta wan malinggop hi ilubu'am. Ta adim tigon di ato' an manadag ituwen boble ya da'yun nunhituhtu.

Ta numbangngadda ot ibagadah nan patul dadiyen imbagan nan propeta. ²⁹ Ot ipa'ayag Josiah an namin nadan ap'apun munhilbin hiya hi ad Jerusalem ya hi an namin hi ad Judah. ³⁰ Ot umedah nan Templo an in'uyugdan namin nadan tataguh ad Jerusalem ya an namin hi ad Judah an nun'awotwot ya kakadangyan ya ta'on on nadan padi ya nadan ibbada an tinanud Libay. Ta na'amungda ot olto'olton nan patul an nangibaha hinadan Nitudo' an Tugun an hinama'dah nan Templo. ³¹ Ot e tuma'dog hinan

way tu"ud hinan Templo an umohnongan di patul ot ibagana i Apu Dios an atonday abalinandan mangun'unud hinadan nibagah nan Nitudo' an Tugun.

³² Ot ibaganah nadan tatagu hi ad Jerusalem ya hinadan tinanud Benjamin ta isapatada an un'unudonda nadan tugun Apu Dios an imbagana i handidan a'ammomma.

³³ Ta athidi an impapa"ih Josiah an namin nadan bulul an nunhiglan umipabungot i Apu Dios hinadan numpumboblayan nadan tinanud Israel. Ot ibagana i didan namin ta munhilbida i Apu Dios.

Ta i diyen amatagun nan patulda an hi Josiah ya aggeda inwalong an nangun'unud i Apu Dios an dinayaw handidan a'ammomma.

35

Hay Punnomnomomandah Nihwangan Handidan A'ammomdah Ateh Ad Egypt

¹ Nginilin da Josiah hi ad Jerusalem nan punnomnomnomandah nihwangan handidan a'ammomdah ateh ad Egypt. Ta pinaltida nadan imbabalen di kalnero hidin mi'ahimpulut opat (14) di algo hinan namangulu an bulan. ² Ot tudduwon Josiah di tamun nadan padi ot ibagana an maphod on inaynayundan munhilbih nan Templo.

³ Ot ibaganah nadan tinanud Libay an pinto' Apu Dios hi muntudduh nadan ibbadan tinanud Israel an alyonay, Iha"adyu mo nan Kahun an nittuwan nan Hapit Apu Dios hinan Templo an

inyamman din hi Solomon an imbabalen din patul an hi David. Ta adi mo mahapul an iyanatangyu ta eyu iyaninnabat. Ot munhilbi ayu nimpe i Apu Dios ya hinadan tataguna an tinanud Israel. ⁴ Ya hanat mundadaan ayun mangat hinan tamun niyukod i da'yun himpahimpamu'un ta unudonyu nadan intudo' handidan patul ta'un tinanud Israel an hi David ya handin imbabalena an hi Solomon. ⁵ Ya imme ayuh nan natuddu an puntamuwanyun himpahimpamu'un ta bumoddang ayuh nadan i'ibayu an tinanud Israel hinan pangiyaliyanda hinadan i'nongdah nan Templo.

⁶ Ot agayu ta paltiyonyu nadan imbabalen di kalnero ta mi'nong i Apu Dios hinan punnomnomnoman ta'uh nihwangan handidan a'ammot ta'uh ateh ad Egypt. Ya inatyu nan nibagah atonyu ta wan mibilang ayuh malinis. Ya nundadaan ayu hi umaliyan nadan ibbayu an tinanud Israel ta atonyu nan miyunnudan hinan tugun an indat Apu Dios i handin hi Moses.

⁷ Hay indat Josiah hinadan tatagu an na'amung i diye an punnomnommandah nihwangan handidan a'ammoddah ateh ad Egypt ya tulumpuluy libu (30,000) an imbabalen di kalnero ya gulding ya tuluy libu (3,000) an bulug an baka. Ya an namin dadiye an animal ya nalpuh nan haluna. ⁸ Ya pamaagot mangdatda damdama nadan ap'apun munhilbin hiya hinadan tatagu ya nadan padi ya nadan ibbadan tinanud Libay. Ya nadan mumpapto' hinan Templo an da Hilkiyah ya hi Sekariah ya hi Jehiel ya nangdatda hinadan padi hi duway libu ta han

onom di gahut (2,600) an imbabalen di kalnero ya tuluy gahut (300) an baka. ⁹ Ya ta'on on nadan mangipangpanguluh nadan tinanud Libay an da Konaniah ya nadan i'ibana an linala'i an da Semayah i Netanel ya hi Hasabiah ya hi Jeyel ya hi Josabad ya nangdatda damdamah limay libu (5,000) an imbabalen di kalnero ya limay gahut (500) an baka hinadan ibbada an tinanud Libay ta i'nongda i Apu Dios.

¹⁰ Ta hidin nidadaan mon namin ot ume nadan padi ya nadan ibbada an tinanud Libay hinadan eda punhilbiyan an miyunnudan hinan imbagan nan patul. ¹¹ Ot paltiyonda nadan imbabalen di kalnero ot e iwalaghi' nadan padi nadan dala hinan punggobhan hi mi'nong yaden pun'aan nadan ibbada tinanud Libay nan up'up nadan napalti. ¹² Ot alanda nadan maghob an mi'nong ot ipiyappongda hinadan himpahimpamu'un ta i'nongda i Apu Dios an miyunnudan hinan Nitudo' an Tugun Moses. Ot atonda bohdi hinadan baka. ¹³ Ta inggapada nadan pinaltida an imbabalen di kalnero te hidiyey mahapul hi atonda. Ot iha"angdah nadan banga nadan ni'nong i Apu Dios. Ta on nalutu ot pi'bagonda an ipiyappong hinadan tatagu ta ihdada. ¹⁴ Ta hidin inat nadan tinanud Libay hidiye ot ahida mohpe idadaan di anonda ya anon nadan padi. Te nadan padi an holag Aaron ya diday nangi'nong hinadan maghob an mi'nong ya nadan taba an maghob an mi'nong ta ingganah nan mahdom.

¹⁵ Ya nadan mungkanta an holag Asap ya immedah nan nadutu' an umohnonganda an miyunnudan hinan imbagan din patul an hi

David ya hi Asap ya hi Heman ya handin propeta an hi Jedutun. Ya hanada'e an mungguwalya hinadan geyt ya adi mahapul an taynanda ni'nan immohnonganda te iyen mon nadan ibbada an tinanud Libay di anondahdi.

¹⁶ Ta an namin nadan mahapul an ma'at i diyen ngilin an punnomnommandah nihwangan handidan a'ammoddah ateh ad Egypt ya na'at i diyen algo. Te an namin nadan maghob an mi'nong hinan punggobhan ya na'unud nan imbagan nan patul an hi Josiah. ¹⁷ Ya an namin nadan tatagun na'amung hi ad Jerusalem ya nginilindah diyen mangilin an algo ot ngilinonda boh pituy algo nan ngilin di panganandah nan tinapay an agge nadduman hi yist.

¹⁸ Ya hidiyen nungngilinandah nan punnomnommandah nihwangan handidan a'ammoddah ateh ad Egypt ya nihipun hidin atagun din propeta an hi Samuel ya ma'id ha athidih na'at. Te hidiyen inat da Josiah an nungngilin i diyen ngilin ya abuh han athidi an niddumdan namin nadan padi ya nadan ibbada tinanud Libay ya an namin nadan tataguh ad Judah ya hi ad Israel. ¹⁹ Ya hay na'atan diye ya hidin mi'apulut waluy (18) tawon hi numpatulan Josiah.

Hay Natayan Josiah

²⁰ Hidin nagibbuh an impaphod Josiah nan Templo ya imme nan patul hi ad Egypt an hi Neko ya nadan tindaluna ot eda gubaton nadan i Karkemis hinan way wangwang an nungngadan hi Euprates. Ot ume damdama da Josiah ot

eda gubaton dida. ²¹ Mu hinnag Neko di e ni'hapit i Josiah an alyonay, Undan nganney numbahulanmi i he"a an patul hi ad Judah? Bokon attog da'yu di emi gubaton te nadan binuhulmi. Ya hay imbagan Apu Dios i ha"on ya mi'bagaa' an ume. Ot hanat idinongmun manandih nan pohdon Apu Dios an ma'at te hiya man di bumoddang i ha"on ot dadagon da'a.

²² Mu agge inunud Josiah nan imbagan Neko an imbagan Apu Dios i hiya ta imme an hinukkatana nan lubungna an lubung di patul ta adi mimatunan ot ipanguluna nadan tindalunah nan nundotal hi ad Megiddo ot eda gubaton da Neko. ²³ Indani ya niknan hiya han pana ta nahugatan. Ot alyonah nadan ap'apun munhilbin hiyay, Himmalom tayya tun hugat'u ot mahapul an ibata"ana' hitu. ²⁴ Ot iyaldanda moh nan ohan kalesan di e mi'gubat ot iyana-mutdah ad Jerusalem ta hidiy na'unguhana. Ot ilubu'dah nan nilubu'an di a'ammodna. Ya an naminda hi ad Judah an namamah nadan i Jerusalem ya umukayungandah natayana.

²⁵ Ta nan propeta an hi Jeremiah ya iniphodna han mikantah natayan Josiah. Ya hidiyen kantan di umukayungan ya nanongna an ugganda ikanta hinan punnomnomanda hinan patul an hi Josiah. Ya hidiyen kanta ya niddum hinan nitudo'an di kantan di umukayungan.

²⁶ Ya nadan udum an na'na'at hidin numpatul-an Josiah ya nadan inatnan nangun'unud hinan tugun Apu Dios ²⁷ ya an namin nadan na'na'at hi numpatulana ya nitudo' hinan nitudo'an di

na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah ya hi ad Israel.

36

Hay Numpatulana Jehoahas

¹ Nadan tataguh ad Judah ya numbalinondah Jehoahas an imbabalen Josiah hi patulda ta nihukkat i amana. ² Ya baintit tuluy (23) tawonah din numpatulana mu tuluy bulan ya abuh han nun'ap'apuwana an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. ³ Te binalud nan patul hi ad Egypt an hi Neko ot pilitonan pumbayadon nadan i Judah hi buwis hi tuluy libu ta han nanom (3,060) di kilun di silber ya tulumpulu ta han mahuluk hi godwan (30.6) di kilun di balitu'. ⁴ Ot ihukkat nan patul hi ad Egypt hi ibban Jehoahas an hi Eliakim hi patul hi ad Judah ot hukkatanay ngadan Eliakim ta hi Jehoyakim. Mu hi Jehoahas ya inyen nimpén nan patul an hi Neko hi ad Egypt.

Hay Numpatulana Jehoyakim Hi Ad Judah

⁵ Hi Jehoyakim ya baintit limay (25) tawonah din numpatulana ot mun'ap'apu hi ad Judah hi himpulut ohay (11) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Mu hanadan adi maphod di ina'inatna. ⁶ Indani ya immalih Nebukadnesar an patul hi ad Babilon ot gubatondah ad Judah ot bangkilingandah gombang hi Jehoyakim ot iyedah ad Babilon. ⁷ Ot pi'yalan Nebukadnesar nadan nun'abalol an usal hinan Templo ot ena iha"ad hinan palasyuna hi ad Babilon.

⁸ Ya nadan udum an na'na'at hi numpatulan Jehoyakim ya nadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an ina'inatna ya nadan udum an adi maphod an ina'inatna ya nomnomnomonyu an nitudo'dah nan nitudo'an di na'na'at hinadan napalpalog an numpatul hi ad Judah ya hi ad Israel. Ot mihukkat nan imbabalenan hi Jehoyakin an numpatul.

Hay Numpatulan Jehoyakin Hi Ad Judah

⁹ Hi Jehoyakin ya himpulut waluy (18) tawonah din numpatulana ot mun'ap'apuh ad Judah i han tuluy bulan ta han himpuluy (10) algo ya abuh an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. Ya adi maphod nadan ina'inatna an aggena inunud hi Apu Dios. ¹⁰ Ya hidin balun di tawon ya impabangkiling bon Nebukadnesar hi Jehoyakin ot iyedah ad Babilon ta hidiy ni-baludana. Ya ni'yalada nadan nun'abalol an usal hinan Templo ot pumbalinonda nan hi ulitaun Jehoyakin an hi Sedekiah hi patul hi ad Judah an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem.

Hay Numpatulan Sedekiah

¹¹ Hi Sedekiah ya baintit ohay (21) tawonah din numbalin hi patul ot mun'ap'apu hi ad Judah hi himpulut ohay (11) tawon an hay nunhituwana ya hi ad Jerusalem. ¹² Mu nadan adi maphod di ina'inatna an aggena inunud hi Apu Dios. Ta aggena inunud nadan impa'innilan Apu Dios an imbagabagan nan propeta an hi Jeremiah. ¹³ Ya nginhena bo nan patul an hi Nebukadnesar an ta'on on insapatana i Apu Dios an un'unudona. Ya ta'on on hi Apu Dios an dayawondan tinanud

Israel on aggena inun'unud. ¹⁴ Ya ta'on on nadan mangipangpanguluh nadan padi ya an namin nadan tatagu ya inyal'aladan agge nangun'unud i Apu Dios. Ta inyunnuddah nadan nunhiglan umipabungot i Apu Dios an pangat nadan tataguh udum hi boble. Ta paddung-nay linugitda nan Templon Apu Dios hidih ad Jerusalem.

¹⁵ Mu ta'on on athidi ya himmo' Apu Dios dida an gapuh punnomnomnah nan Templo ta nanongnan waday hinnagna hinadan propeta ta eda ibaga i dida nadan pohdonan atonda. ¹⁶ Mu ondaot ngihngihilan dadiyen hinnag Apu Dios on pinihupihulda nadan ipa'innilada i dida. Ta hiya nan nunhiglay bungot Apu Dios i dida.

¹⁷ Ot ipa'alina nan patul hi ad Babilon an didah nadan tindaluna ta aggeda himmo' dida ta numpateda dida an inlagatday binabai ya u"unga ya amamma. Ya ta'on on nadan mumpangilog an binumtik hinan Templo on ni'pateda. Te ningamut an inyukod Apu Dios didan namin i Nebukadnesar. ¹⁸ Ot alandan namin nadan usal hinan Templo ya nadan kinadangyan nan patul ya nadan ap'apun munhilbih nan patul. ¹⁹ Ot pu'ulanda nan Templo ya nadan nun'ahamad an babale ot pumpa"ihda nadan nun'abalol an usal hidi. Ot pa"ihonda bo nan binattun alad hi ad Jerusalem.

²⁰ Ot iyedah ad Babilon nadan tatagun agge nate ot pumbalinonda didah baal nan patul ya nadan i'imbabalena ta ingganah din nangabakan nadan i Persia hinadan i Babilon. ²¹ Ta paddungnay nun'ible nan boble hi ad Judah te

niwalong ta ingganaot magibbuh nan napituy (70) tawon. Ta nipa'annung nan imbagan Apu Dios an impa'innilan Jeremiah.

Hay Nangipa'anamutan Nan Patul An Hi Sayrus Hinadan I Judah Hi Bobleda

²² Hidin hopap di tawon hi nun'ap'apuwan nan patul an hi Sayrus hi ad Persia ya hidiyey nangipa'annungan Apu Dios hinan imbagan handin propeta an hi Jeremiah. Ta impanomnomna i Sayrus ta iyuldina ot ipatudo'na ta eda ipa'innilah nadan boblen sinakupna. ²³ Ya hidiyen uldin an impitudo' nan patul an hi Sayrus ya alyonay, Hi Apu Dios an Ap'apu hi ad abunyan ya numbalinona' hi patul hitudan dakol an bobleh tun luta. Ya ha'on boy nangiyukodana hi e mangipaphod hinan Templo an pundayawan i hiya hi ad Jerusalem hidih ad Judah. Ot da'yun nibilang hi tataguna ya hanat hi Apu Dios an un'unudonyu di bumoddang i da'yu ta mabalin an umanamut ayuh bobleyu.

Nan Hapit Apu Dios
Ifugao, Amganad: Nan Hapit Apu Dios Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ifugao, Amganad

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

8a82f002-75c6-5d1c-87e7-2ca29bd67aec